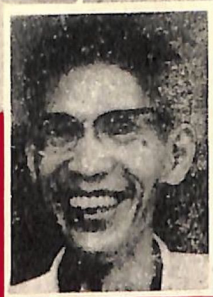

CHU TỬ

CHU - TỬ
KHÔNG HẬN THÙ

Chu-Tử trong đời sống, có thể ví như một câu thơ của J. Prévert « một khuôn mặt hạnh phúc vẽ bằng phấn trắng, trên bảng đen bất hạnh ».

(trích tạp chí Tiếng Nói số 2, tháng 5 năm 1966)

Ảnh của Đảng Giao chụp Chu Tử trước 15 ngày bị nạn.

TÒA SOẠN SỐNG TRÌNH BÀY

CHU - TỬ
KHÔNG HẠN THỪ

MLMMCVI

TÒA SOẠN SỐNG TRÌNH BÀY

« KHÔNG HẬN THÙ »

Cuốn sách nhỏ mà các bạn đang cầm trên tay đây không phải là một tác phẩm văn chương, mặc dù người được đề cập trong sách là một nhà văn. Cuốn sách nhỏ này cũng không là hồ sơ một vụ ám sát, mặc dù trường hợp mà nó đề cập, là trường hợp một nhà văn từng bị ám sát.

Bạn đọc sẽ thấy có 5 chương chính trong cuốn sách nhỏ này. Chương thứ nhất : Chu Tử trước mũi súng sát nhân, ghi nhận của sự kiện trong vụ Chu Tử bị bắn. Chương thứ hai : Chu Tử trong cơn phần nộ thương yêu của công luận, ghi nhận phản ứng của đồng bào các giới với vụ khủng bố. Chương thứ ba : Chu Tử trong những suy nghiệm sinh tử của bản thân, là tập tự truyện của Chu Tử viết sau khi anh đã đối diện với cái chết. Chương thứ tư : Chu Tử trước ngòi bút của các văn hữu, gồm những bài viết đặc biệt về Chu Tử. Và sau cùng chương kết, sẽ là nguyên văn một buổi nói chuyện của Chu Tử dành cho đài phát thanh Saigon. Trong 5 chương vừa kể trừ phần tự truyện ở chương ba, các chương khác đều không do Chu Tử, mà do nhóm anh chị em trong tòa soạn báo Sống trình bày.

Sự trình bày và gửi cuốn sách nhỏ này tới bạn đọc, có 2 lý do.

Lý do thứ nhất : Đối với số anh em trong nhật báo **Sống**, anh Chu Tử không phải chỉ là một thân hữu, mà còn là một đại diện. Chính với tư cách đại diện này, ngòi bút Chu Tử đã bày tỏ thái độ chung của một tập thể trước công luận, và thế xác Chu Tử đã phải nhận những viên đạn khủng bố. Số anh em trong nhật báo **Sống**, do đó có bồn phiền phải chia sẻ cùng người đại diện họ mọi hậu quả vinh dự hay đau đớn.

Lý do thứ hai : Đối với công luận, chỗ đứng mà anh em báo **Sống** từ lâu đã tự đặt ra cho mình, là *đứng về phía sự thật*, và nhận lãnh mọi số phận hăm hiu, vui dấp mà sự thật thường phải chịu đựng trong mỗi thời hỗn loạn. Những viên đạn khủng bố dành cho người đại diện **Sống**, như thế, cũng là dành cho chính sự thật. Cá nhân của một hay một nhóm người, trong trường hợp này thật không quan trọng nữa. Cái quan trọng còn lại chính là tính cách của sự kiện chung : *sự kiện sự thật bị khủng bố*. Những xúc động và quan tâm đặc biệt của công luận khi báo **Sống** bị khủng bố, đã chứng tỏ điều ấy. Sự kiện chung này do đó, cần phải được tường trình đầy đủ trước công luận.

Trên đây là hai lý do, một chủ quan, một khách quan, đã khiến nhóm anh em tòa soạn báo **Sống** nói chung và Chu-Tử nói riêng, quyết định trình bày và gửi cuốn sách nhỏ này tới bạn đọc. Nhưng trọn cuốn sách mà các bạn đang cầm trên tay đây, là chỉ nhằm hướng đến một mục đích duy nhất. Mục đích ấy không phải là khoa trương mình, cũng không phải là lên án kẻ khủng bố. Loại mục đích này, với chính bản thân người được nhắc đến trong

cuốn sách này cũng như với tất cả chúng ta, không hề cần thiết. Cái cần thiết thật sự, và là mục đích thật sự mà cuốn sách này hướng đến, là một đời sống đáng sống, một đời sống có thương yêu, tin cậy, giữa mọi người. Chính với mục đích ấy, cuốn sách này đã mang tên là « không hận thù », ba tiếng « không hận thù » hiểu như một thái độ, đồng thời, cũng hiểu như một đề nghị, một kêu gọi, gửi đến tất cả mọi người, kể cả những người đã hay đang dự vào các cuộc ám sát giết chóc.

Phần trình bày của tòa soạn Sống, tới đây, đã đủ đề kết thúc. Trước khi khởi sự cuộc hành trình không Hận Thù vào những trang sách sắp tới, chúng tôi cũng xin bày tỏ thêm nơi đây : lòng tri ân sâu xa của tòa soạn Sống cũng như của Chu Tử đối với sự ưu ái, mà đồng bào các giới đã dành cho anh em chúng tôi trong nhiều ngày qua. Đặc biệt, riêng với quý đồng nghiệp, có bài trích vào cuốn sách nhỏ này, cùng với lòng biết ơn sâu sa, xin quý đồng nghiệp nhận thêm nơi đây lời xin tha lỗi của tòa soạn Sống, vì hoàn cảnh khó khăn, đã không thỉnh ý được đầy đủ về các bài trích dẫn.

TÒA SOẠN SỐNG
tháng 5 - 1966

...*“Sự thật đứng bên phải, chúng tôi đứng bên phải. Sự thật đứng bên trái, chúng tôi đứng bên trái. Và số phận bị đập vùi trong thời đại chúng ta ra sao, thì số phận những kẻ đứng chung với sự thật cũng vậy”.*

(trích thư tòa soạn Sống, số 358, 14-5-66)

TÒA SOẠN SỐNG TRÌNH BÀY

I

CHU-TỬ

TRƯỚC MŨI SÚNG SÁT NHÂN

Miền Trung tiếp tục biểu tình. Sinh viên Saigon tuyệt thực. Lịch bầu cử quốc hội lập hiến được ban hành gấp rút. Việt Cộng đột nhập phi trường Tân Sơn Nhất lần thứ hai. Số binh sỹ chết ở Việt-Nam trong mấy tháng đầu 66 lên đến 1361. Quân Đại Hàn đổ bộ lên Qui Nhơn. B52 tiếp tục oanh tạc cách Saigon có 16 cây số. Đó là những tin tức đáng kể đã được cho sắp chữ, lên khuôn ở những tờ báo xuất bản tại Saigon trong ngày thứ bảy 16 tháng 4 năm 1966.

Giờ phát hành chung của các nhật báo ở thủ đô là 3 giờ chiều mỗi ngày. Để có đủ báo phát hành kịp giờ, hai trang tin tức của các báo thủ đô thường phải soạn xong một phần từ buổi tối hôm trước. Phần còn lại, dành cho các tin tức mới, cũng phải làm sớm từ 5, 6 giờ sáng. Từ 8, 9 giờ trở đi, có tin quan trọng về, thường các khuôn chữ cũng đã đầy, chỉ xếp vắn tắt vào được một hai cột.

Nhưng sáng thứ bảy 16-4-66 kể trên, tại tất cả các tòa soạn nhật báo thủ đô, công việc săn tin, làm tin, đã phải xáo trộn hết, vì một tin giờ chót. Đó là tin : Chu.Tử bị ám sát.

Mảnh tin giờ chót trên các báo.

Dầm tiếng súng nổ trên đường. Một người ngã ngoài phố. Rồi thủ tục, cấp cứu, điều tra. Bình thường; một sự kiện như trên, ít nhất phải cả buổi mới đủ thì giờ cho các thông tin viên sắp xếp lại thành một tin nhỏ.

Nhưng cũng những sự kiện ấy với trường hợp Chu Tử thì khác. Vụ ám sát «nổ» lúc 7 giờ 5 phút.

Chỉ 50 phút sau, bản tin thường lệ buổi sáng của đài Saigon đã loan báo đầy đủ chi tiết. Và với lòng thương yêu đặc biệt dành cho một người cùng nghề, phải viên các báo đã làm việc tới tấp.

Nơi vụ ám sát xảy ra ở mãi Phú-Nhuận. Đi về, thăm hỏi, ghi chép, viết bài. Làm xong chừng đó việc, trong một giờ nghẹt xe của Saigon, cũng phải mất thêm cả tiếng đồng hồ nữa. Nhưng rồi trong tổng số 10 nhật báo xuất bản trong ngày thứ bảy (thứ bảy là ngày nghỉ hàng tuần của một số nhật báo) này, cả 10 nhật báo, đều vẫn loan kịp tin, và đặc biệt đã có được đến 7 nhật báo in kịp đầy đủ chi tiết vụ ám sát Chu.Tử, với những titre lớn chạy suốt 8 cột báo.

Nhật báo Đất Tò, báo của Thượng Tọa Thích-Thiện-Minh một vị lãnh đạo Phật-Giáo từng ngỏ ý không ra tờ Sống, đã đặc biệt in cả một băng đậm suốt tờ báo khẩu hiệu: *«Chúng tôi cực lực phản đối thủ đoạn mưu sát để hèn nhà báo Chu-Tử»* Nhật báo Thời Đại, tờ báo cũng vốn không ra gì bọn Sống, cũng đặc biệt kết luận bản tin slogan về Chu.Tử bằng một thái độ ưu ái *«Việc đáng chú ý là cuộc ám sát táo bạo và tàn nhẫn này đã xảy ra gần bên bót cảnh sát. Chỉ trong vòng mấy tháng, sau Từ-Chung, thêm một nhà báo đã ngã gục cho quyền tự do ngôn luận»*.

Bài tường thuật sớm nhất. Đủ nhất.

Bài tường thuật sớm nhất mà đầy đủ nhất, trong cùng một ngày thứ bảy, là bài tường thuật của nhật báo Chính Luận, do anh Thanh-Thương-Hoàng, một nhà báo kiêm nhà văn viết, dưới 6 giòng tit *vơ đét* của số báo: *«Bạn Từ Chung bị sát hại mới được tám*

ngày thì lại đến lượt Ông Chủ Nhiệm Báo Sống bị ám sát ngay trước cửa nhà vào giờ đông người qua lại. Chu-Tử hiện mê man bất tỉnh và bệnh viện Cơ - Đốc hy vọng cứu sống.

Sau đây là nguyên văn bài báo :

SAIGON.— Nhà văn Chu Tử, chủ nhiệm Nhật báo Sống vừa bị bọn khủng bố ám sát bằng súng Colt 9 ngay tại trước cửa ngõ nhà anh khi anh vừa lên xe để đi lên Tòa báo.

Như thường lệ, hồi 7 giờ sáng ngày 16-4-66, Chu Tử cùng người em là ông Khan và người con trai là Chu văn Long (17 tuổi) từ nhà riêng số 266/1 đường Trương Tấn Bửu Phú Nhuận ngồi trên chiếc xe hơi hiệu Dauphine EA 9169 để đi lên tòa báo làm việc. Chu Tử cùng người em ngồi băng dưới, còn Chu văn Long và tài xế ngồi ở băng trên. Khi xe vừa từ từ ra khỏi nhà khoảng 5, 6 thước thì có một tên khủng bố mặc sơ mi trắng, quần xanh đậm, tuổi khoảng 21, 22 người tầm thước (đã rình rập qua lại từ lâu trước nhà Chu Tử) tiến nhanh lại phía hông bên trái xe, rút khẩu súng Colt 9 ở trong cặp ra để sát vào cửa kính bắn liền 4 phát vào người Chu Tử, 2 phát đầu bắn từ đằng sau trúng vào bả vai Chu Tử.

Còn hai phát sau tên khủng bố bắn thẳng vào mặt Chu Tử khiến anh bị gãy mấy chiếc răng và ông khí quản bị đứt, anh gục xuống bất tỉnh.

Người tài xế bị thương nhẹ nơi tay quá sợ hãi nên tông cửa xe bỏ chạy. Còn người em và người

con Chu Tử vì quá khiếp sợ bởi sự việc xảy ra đường đột bất ngờ nên lúng túng không giúp gì được Chu Tử trong cơn tai họa. Thi hành xong thủ đoạn tên khủng bố chạy ra theo ngõ trường Hoài An, tại đây có một tên khác ngồi trên chiếc xe Goebel màu đen và đỏ nổ máy sẵn, tên khủng bố ngồi lên phía sau xe và cả hai rời máy tàu thoát.

Ngay khi đó kỹ sư Cao đắc Tuyên trưởng nam của ông Quản Lý báo Sống đi ngang qua, nghe tiếng súng nổ chạy lại coi và vội lái luôn chiếc xe chở Chu Tử tới bệnh viện Cơ Đốc cứu cấp.

Chúng tôi có gọi giầy nói tới bệnh viện Cơ Đốc hỏi thì được biết hiện Chu Tử đang mê man bất tỉnh, thương tích khá trầm trọng và đương được thở bằng dưỡng khí trong phòng lạnh.

Như mọi người đều biết, Chu Tử với thân hình gầy yếu, cận thị, trước đây đã bị tai nạn xe cộ gây gãy chân và trong những ngày gần đây nhất anh đã phải nằm nhà thương khá lâu và chịu mồ tới 5 lần.

Tai họa đã không ngừng đuổi theo Chu Tử. Hẳn bạn đọc còn nhớ : trong tuần trước báo Sống đã bị một đám biểu tình kéo tới đốt gây nhiều thiệt hại. (kiểm duyệt bỏ 2 giờ)

.
.

Và cách đây mấy tháng, Chu Tử là một trong mấy người bị Việt Cộng gửi thư đe dọa ám hại và anh đã tỏ ra không hề sợ hãi, trái lại còn lớn tiếng thách thức bọn khủng bố.

Tin Chu Tử bị ám sát đã khiến mọi người bàng hoàng xúc động. Cách đây hơn 3 tháng. Anh Từ Chung đã bị bọn khủng bố hạ sát và lần này Chu Tử là người thứ hai trong làng báo (kể từ 10 năm trở lại đây) bị ám sát. Chưa bao giờ làng báo VN bị nhiều tai họa như lúc này : đời sống, tài sản của người cầm bút thường trực bị đe dọa. Hạ sát Từ Chung, ám sát Chu Tử người ta đã làm cái công việc thô bạo man rợ của thời Trung cổ là giết chết tự do, giết chết sự thật. Và có một điều đau đớn nhất mà ai cũng phải nhìn nhận là (kiểm duyệt bỏ 4 giò)

.

 sự giết chết người đã được công nhiên diễn ra dưới
 ánh sáng mặt trời không hề (kiểm duyệt bỏ 5 giò)

Máu của người cầm bút đã đỏ và còn đỏ nhiều nữa vì đã dám đi đúng con đường Sự Thật để tranh đấu cho nền Tự do dân chủ của đất nước. Người cầm bút hãnh diện vì sứ mệnh của mình nhưng không khỏi thấy đau quặn nơi tim khi biết rằng càng tiến sâu vào con đường Sự Thật bao nhiêu thì kẻ thù của người cầm bút càng nhiều thêm bấy nhiêu. Cộng sản, Thực dân, và còn nhiều nữa những kẻ thù không tên đang ẩn nấp trong vùng bóng tối.

Vấn đề đặt ra ở đây không phải là kêu gọi lòng thương và sự che chở của mọi người mà chỉ là tiếng báo nguy thảm thiết của những người yêu Tự do, yêu Sự thật đứng trên bờ vực thẳm của đất nước.

*
*
*

Những trang báo đầu tuần.

Ngày thứ bảy 16.4.1965 trôi qua. Hôm sau, chủ nhật 17.4., các nhật báo vừa nghỉ ngày trước xuất bản trở lại, và «vụ Chu Tử» vẫn là tin tức sôi nổi nhất. Máy chực tiếng đồng hồ đã qua đủ đề các báo thâu thập thêm các chi tiết đầy đủ hơn. Đồng thời, cũng đã đủ thời giờ đề các báo theo dõi tình trạng thương tích của Chu Tử. Cho nên trên hầu hết những trang báo đầu tuần này, hình ảnh cảnh Chu Tử bị ám sát đã xuất hiện đầy đủ.

Dưới một titre lớn, 5 cột báo, sắp chữ cỡ 48 đậm: «Sau 4 giờ nằm trong phòng mổ, Chu Tử đã thoát chết», nhật báo Tiền Tuyến số 241, đã ghi nhận thêm nhiều chi tiết đặc biệt.

Sau đây là những đoạn chính trong bài báo :

Chu Tử trên đường tới bệnh viện.

Trên đường tới bệnh viện, anh Chu-Tử đã có lúc tỉnh dậy và cất tiếng hỏi mấy đứa con của anh « Tao có thể chết không, tụi bây ? ». Tiếp đó, anh lại đòi bút để viết lại mấy chữ. Sau khi nguyên tử viết không ra mực, anh Chu-Tử còn đủ lý trí để đòi được cây viết chì đen và viết nguệch ngoạc mấy chữ sau :

« Tôi không biết có sống thoát không, nhưng tôi tự hào đã làm đầy đủ nhiệm vụ một chiến sĩ bằng ngòi bút. Chu-oăn-Bình ».

Trên 4 giờ ở phòng mổ.

Tại Bệnh-viện Cơ-Đốc, anh Chu-Tử đã được đưa ngay vào phòng mổ sau khi lột bỏ bộ đồ ướt đẫm máu.

Lục soát túi áo sơ-mi trắng của anh Chu-Tử, người ta thấy một miếng giấy có ghi ngày, tháng và năm sinh của một số nhân vật mà anh đã rêu rao trên báo của anh là anh sẽ « lập tử vì giùm ». Ngoài ra, trong túi quần của anh còn có một cửa « Ao Thả Vịt » đang còn viết dở.

Sau hai giờ ở phòng mổ để các y sĩ tìm cách gấp đầu đạn bị « kẹt » ở trong cò ra, anh Chu-Tử phải tiếp máu vì anh đã bị mất máu quá nhiều.

Cuộc giải phẫu đã kéo dài tới gần 12 giờ mới chấm dứt. Kết cuộc, anh Chu-Tử đã nằm ở phòng mổ trên 4 tiếng đồng hồ, và sau đó anh được đưa qua nằm tại phòng lạnh.

Theo nguồn tin của giới thân cận các Y-sĩ cho biết, thì anh Chu-Tử có thể thoát chết. Tuy nhiên, hiện anh vẫn còn trong tình trạng đáng lo ngại.

Bị bắn bằng Colt 9.

Ngay sau khi anh Chu-Tử bị mưu sát, thân nhân của anh đã lượm được các vỏ đạn của kẻ sát nhân để lại và trao cho anh em ký giả trong Tòa báo Sống cất giữ. Căn cứ vào các vỏ đạn này, chúng tôi được biết bọn khủng bố đã mưu sát anh Chu-Tử bằng Colt 9.

Ngoài ra, chúng tôi cũng được biết, trong lúc anh Chu-Tử đang nằm ở phòng mổ thì đã có rất đông thân nhân bạn hữu cùng những độc giả có cảm tình với anh đứng chờ ở sân bệnh viện để theo dõi tình trạng của anh từng giây, từng phút. Đồng thời nhân viên hữu trách cũng có mặt để lập biên bản nội vụ.

Cũng cần nhắc lại, anh Chu-Tử là người đứng đầu trong danh sách 17 ký giả đã bị bọn mệnh danh « Mặt trận Giải Phóng Miền Nam » hăm dọa sau khi ký giả Từ Chung bị ám sát chết.

Tuy nhiên, cho đến giờ phút này người ta vẫn chưa có thể quyết đoán về hung thủ.

Cũng nội sáng nay, đã có rất nhiều cá nhân và đoàn thể lên án hành động sát nhân của bọn khủng bố.

Một Bác-sĩ quân y tình nguyện sẵn sóc cho Chu-Tử.

Một khác, sau khi được tin ký giả Chu-Tử, bị ám sát một Bác sĩ Quân y thuộc Sư Đoàn Nhảy Dù Việt-Nam đã ngỏ ý xin tình nguyện sẵn sóc sức khỏe cho nạn nhân. Theo bức thư mà vị y sĩ này gửi tới Đài Saigon, thì ông ta sẵn sàng chăm sóc ông Chu-Tử bất cứ lúc nào mà ông Chu-Tử cần tới sự chăm sóc của một Bác-sĩ, Bác-sĩ Quân-y này cũng nói : ông và cho nhiều chiến hữu đang muốn đến thăm hỏi và giúp đỡ ông Chu-Tử. Vị Bác-sĩ này đã kết luận rằng ; ông Chu-Tử đã trở thành một chiến hữu của ông, vì cả hai cùng có một kẻ thù chung cần sống chết để chống lại.

Những chi tiết tương tự bản tin của nhật báo Tiền-Tuyến trích đăng trên đây đã được tất cả các nhật báo

xuất bản trong ngày Chúa nhật khai thác. Điều đáng kể khác, là vụ ám sát Chu-Tử đã gây một quan tâm đặc biệt cho một số lãnh tụ tôn giáo. Tiếp theo thất độ này của báo Đất-Tử trong số ra ngày hôm trước, nhật báo Chánh-Đạo do Đại đức Thích-hộ-Giác chủ nhiệm, được coi là cơ quan ngôn luận chính thức của Viện-Hóa-Đạo, trong số 329, phát hành chiều chủ nhật 17-4, đã in hai giòng titre lớn suốt 8 cột báo : « Chánh-Đạo phỏng vấn Thượng-Tọa Thích-Thiện-Minh vụ Chu-Tử báo Sống bị ám sát ». Và sau đây là nguyên văn bản tin chính :

SAIGON (Chiều 16-4).— Hôm nay có tin sinh viên Tô Lai Chánh Chủ tịch THSV Saigon đã bắt đầu tuyệt thực 48 tiếng đồng hồ từ 12g. trưa 16-4 nói là để phản đối việc gọi là «Thượng Tọa thích Thiện Minh tố cáo sinh viên nhận 5 triệu bạc của Chánh phủ ».

Ngoài ra vì muốn được xác nhận về một nguồn tin của Pháp tấn xã ghi lời tuyên bố của Thượng Tọa Thiện Minh khi hay tin nhà văn Chu Tử bị ám sát, đặc phái viên Chánh Đạo đã đến xin thỉnh ý Thượng tọa Thiện Minh hồi 18g ngày 16-4,

Mặc dầu rất bận rộn, Thượng tọa vẫn niềm nở tiếp đón và trả lời những thắc mắc sau đây :

Về lời tuyên bố của Thượng tọa xuyên qua bản tin của Pháp tấn xã, Thượng tọa xác nhận chính là những lời rất thành thực của T. T. Pháp tấn xã loan như sau :

«Hồi sáng thứ bảy các nhà lãnh đạo Giáo hội

PGVNTN đã tỏ sự đau buồn về tin nhà văn Chu-văn-Bình tức Chu-Tử, bị ám sát, hiện bệnh tình rất trầm trọng.

Thượng tọa Thích-Thiện-Minh Tổng vụ trưởng Tổng vụ Thanh niên kiêm Chủ tịch Lực lượng Phật tử VN tuyên bố rằng vụ ám sát này có thể là do VC gây ra để tìm cách tăng gia sự hoang mang rối loạn hoặc là của những người khiêu khích chống Phật giáo tìm cách gây sự nghi ngờ trong tinh thần dân chúng đối với những thiện chí của Viện Hóa Đạo.»

Cùng với các đồng nghiệp khác, nhật báo Sống, sau những cơn súc động bất ngờ phút đầu, cũng đã trở về nhiệm vụ của mình là loan báo với bạn đọc những tin chính xác quanh vụ bản báo Chủ Nhiệm bị ám sát. Và sau đây là bài « *ghi lại 27 giờ qua trước cái Chết và Sống* », do anh Nguyễn-thụy-Long, một nhà văn trẻ, phái viên của Sống ghi lại :

Chu Tử nằm thiêm thiếp trên băng ca từ phòng mờ ra. Khắp người anh quần 1 tấm vải trắng, chỉ để hở mặt. Môi trên anh bị nát, miệng ngậm ống cao su, hơi thở anh thoi thóp, máu vẫn rỉ rỉ ứa ra mép bên trái. Băng ca được khiêng vào phòng số 203 bệnh viện Cơ Đốc. Sau 190 phút giải phẫu tận tâm. Từ 8 giờ 5 phút đến 12 giờ 30 — của 2 bác sĩ Mote và Thoresen.

Chu Tử đã thoát chết. Hai tên khủng bố bắn anh năm phát đạn, nhưng chỉ trúng có hai phát. Một phát từ bả vai bên trái trở ra lưng bên phải. Một phát từ sau cổ trở ra miệng gây xương quai hàm, gây năm chiếc răng, đầu lưỡi bị nát, môi trên nát. Đó là tất

cả thương tích trên người anh Chu Tử, được tiêm một mũi thuốc ngủ để giữ sức. Bác sĩ Mote cho chúng tôi biết, thương tích anh tuy nặng, nhưng không đến nỗi nguy hiểm đến tánh mạng.

Hai tên khủng bố cưỡi xe Goebel.

Như thường lệ, sáng ngày 16-4-66, hồi 7 giờ Chu Tử lên tòa soạn Sống làm việc bằng chiếc xe hơi hiệu Dauphine số EA 9169 do tài xế tên Hà Văn Nam lái. Trên xe sáng nay có tất cả 4 người gồm Chu Tử, người cậu tên Tham Trường, đưa con trai tên Chu Văn Long.

Khi xe hơi của Chu Tử vừa ra khỏi cửa nhà số 266/1 đường Trương Tấn Bửu G.Đ. chừng hai thước, định ra ngã Trương Tấn Bửu. Thì 2 người đàn ông mặc áo sơ mi trắng, quần màu xanh, chở nhau trên chiếc xe gắn máy hiệu Goebel sơn màu đỏ và cà phê sữa chạy rất chậm từ đầu hẻm Trương Tấn Bửu vào. Tới cạnh xe hơi của Chu Tử họ dừng lại, người ngồi sau yên xe cao lồi trên 1 thước 70 da ngăm đen, nhảy xuống, móc súng từ trong chiếc cặp da xách tay ra bắn vào xe phía Chu Tử ngồi liền năm phát đạn Colt 9. Trong khi tên kia đánh người hơi mập vẫn ngồi trên xe nổ máy đứng chờ cách đó chừng 5 thước. Khoảng cách giữa Chu Tử và tên khủng bố nổ súng, chừng 1 thước. Thi hành xong thủ đoạn khát máu, tên ám sát nhét súng vào cặp da, nhảy lên sau xe Goebel rồi ga chạy thẳng ra ngõ hẻm trường Hoài An, ra ngã Võ Tánh Phú Nhuận tẩu thoát.

Viên đạn thứ nhất xuyên qua cửa kính sau xe ghim vào quai hàm, trổ ra miệng, viên thứ hai vào vai. Những viên khác vào thành xe, một viên bay xượt vào bả vai tài xế. Anh này hoảng sợ tông cửa xe chạy mất.

Khi súng nổ bà vợ Chu Tử còn hỏi cô con gái tên Thủy. «Tiếng gì nổ đó?» Thủy đoán chừng : «Chắc trẻ con đốt pháo». Vừa vặn lúc đó chị người làm đang quét cửa nhà ngoài đường hốt hoảng chạy vào cho biết Chu Tử bị ám sát.

May thay, giữa lúc anh Chu Tử ngã gục trên xe máu ra xối xả, thì có kỹ sư Tuyên con trai ông Cao đắc Tín, quản lý báo Sống đi làm ngang qua. Chính anh Tuyên đã nhảy lên cầm tay lái để đưa Chu Tử tới bệnh viện Cơ Đốc cứu cấp.

Tới bệnh viện, Chu Tử đã yếu quá, anh cố gượng cất tiếng xin giấy và bút để viết mấy chữ cuối cùng. Sau khi cây bút nguyên tử viết không ra mực, anh còn đủ lý trí đòi cây viết chì, kê lên tường viết nguệch ngoạc mấy chữ : «Tôi không biết có thoát không, nhưng tôi tự hào đã làm đầy đủ nhiệm vụ một chiến sĩ bằng ngòi bút. Chu-văn-Bình.

Tòa soạn Sống nhận được tin.

Tòa soạn Sống nhận được tin dữ vào hồi 7gời 10, do một cú điện thoại của kỹ sư Cao-đắc-Tuyên. Tất cả đều sửng sốt, Tô-Văn vào gặp Chu-Tử đầu tiên.

Tôi đến bệnh viện thì anh Chu Tử đã được đưa vào phòng mổ. Ở sân bệnh viện các hãng thông

tấn ngoại quốc, các phóng viên báo chí đã tới đông đủ, Chiếc xe Dauphine của Chu Tử đề ở một góc sân bệnh viện, cửa kính bị vỡ, nệm xe và cửa xe loang máu, điều tra viên xem xét vết đạn. Nhiều hãng thông tấn và báo chí hỏi chúng tôi dự đoán xem thủ phạm thuộc đảng phái nào. Nhưng chúng tôi không thể trả lời câu hỏi đó.

100 phút bên cạnh cửa phòng mổ.

Ở ngay cửa phòng mổ Chu Tử, bác sĩ ra lệnh chỉ có hai thân nhân được ở lại chờ tin tức, còn tất cả phải xuống nhà. Nhưng các bạn bè Chu Tử vẫn ùn ùn kéo lên thăm hỏi không ngớt. Trong lúc đó, chúng tôi vẫn chưa được rõ bệnh tình Chu Tử ra sao, nên chỉ trả lời một cách phỏng chừng. Chắc cũng chẳng đến nỗi nguy kịch lắm, chiếc áo sơ mi của Chu Tử đầm máu được các chuyên viên cảnh sát lật đi lật lại xem xét một cách kỹ lưỡng. Cửa phòng mổ vẫn đóng im ỉm, Sự lo lắng hiện lên mắt Thủy, cô bé bồn chồn đứng ngồi không yên. Những người bạn của Thủy lên thăm, mắt đỏ hoe : «Sao chúng nó ác thế !». Những người khác bàn tán, dự đoán kẻ sát nhân thuộc đảng phái, thành phần nào ?

Thiếu tướng Đỗ Mậu đến thăm Chu Tử trong chiếc áo the đen, quần bà ba.

Thiếu tướng Đỗ Mậu nghe tin Chu Tử bị nạn đã vội vã tới ngay bệnh viện thăm trong chiếc áo dài the đen và quần bà ba giản dị. Đi theo Thiếu tướng có một sĩ quan không quân. Thiếu tướng tránh tuyên bố ông chỉ chia buồn. Trong khi ông nắm tay tôi, ông nói một câu thật cảm động :

— Tôi đến thăm Chu Tử với tính cách một người bạn. Vâng một người bạn. Rất buồn người bạn đó lại là một người quốc gia chân chính bị ám sát một cách dễ hèn.

Chu Tử thoát rồi.

12g35 cửa phòng mở hé mở, bác sĩ Mote ra, ông có vẻ mệt nhọc sau 4 tiếng đồng hồ giải phẫu. Ông cho chúng tôi biết tính mạng Chu Tử không đến nỗi nguy kịch lắm. Ông nhấn mạnh cái chết đã qua rồi, ông cho chúng tôi xem một viên đạn tét đầu vừa gắp được trong miệng Chu Tử ra. Ngoài xương hàm không có 1 khúc xương nào bị gãy. Rất may viên đạn xuyên ở cổ cũng như ở bả vai không vào chỗ phạm. Một người y tá cho chúng tôi xem những tấm phim chụp hình xương vai và hàm đã xác nhận lời bác sĩ tuyên bố.

Tới 12g35 Chu Tử mới được khiêng từ phòng mổ ra, dời về phòng 203. Tất cả mọi người có mặt thở phào nhẹ nhõm: « Chu Tử thoát rồi ».

Hồi 15 giờ, anh Chu Tử vẫn mê man trên giường bệnh. Chai huyết thanh treo trên giường nằm có vòi cao su truyền vào cơ thể còm cõi của anh với dần... Thỉnh thoảng anh lại nhô ra từng búng máu đông đặc. Bác sĩ trấn an chúng tôi.

— Không sao đâu, máu bị đọng lại trong dạ dày đang được nện ra đó.

Bác sĩ Hoàng văn Đức tới thăm, sau khi nghe mạch bác sĩ xác nhận mạch anh rất tốt.

Trạng đốp đứng ở cửa Bệnh viện chờ được hiến máu cho Chu Tử

Sau khi Chu Tử bị nạn, hàng rào an ninh mới được tăng cường kỹ lưỡng trong và ngoài bệnh viện. Các cửa ra vào có Cảnh sát và công an đứng gác. Nhiều bạn bè của Chu Tử tới thăm đành đứng phất phơ dưới sân. Trong số đó có Trạng Đốp một thị sĩ thơ Chua của Báo Sống. Anh đã đứng ở sân bệnh viện suốt từ lúc 7g30 sáng. Anh cho chúng tôi biết anh bỏ cả ăn, cả làm để tới đây chờ được tiếp máu cho Chu Tử nếu cần. Anh cùng loại với máu của Chu Tử. Anh bùi ngùi nói :

— Tôi thì nghèo, anh biết đó, tôi chẳng có gì ngoài ít máu để hiến cho Chu Tử nếu cần.

Cho tới 8 giờ sáng nay, 17-4-66, sức khỏe của Chu Tử tuy được khả quan hơn. Nhưng anh vẫn ở trong trường hợp hôn mê.. Khi tỉnh anh chỉ mở mắt nhìn con cái, anh em đứng quanh giường bệnh Anh không nói được lời nào thêm sau lời nói cuối cùng hồi 7giờ 37 phút ngày hôm qua 16-4-66,

KÝ GIẢ CÁT-HỮU CỦA BÁO THẦN CHUNG VIẾT VỀ VỤ CHU-TỬ

Sau những vụ ám và mưu sát Ký giả Từ Chung Thơ Ký Tòa Soạn báo Chính Luận cùng ô. Chu Văn Bình (biệt hiệu Chu Tử), chủ nhiệm báo Sống, nhà chức trách Saigon đã có nhĩa ý muốn lo tìm biện pháp bảo vệ tính mạng người cầm bút cùng tài sản tờ báo. Và một trong những biện pháp mà Đại Tá Tổng Giám Đốc Cảnh Sát Quốc Gia đã đề ra là : huấn luyện quân sự và cấp súng cho những ký giả nào tính mạng bị đe dọa... Thật ra, thì đã là người cầm bút đấu tranh cho lý tưởng tự do dân chủ, tính mạng ai mà chẳng bị đe dọa : ? Thời buổi này là thời buổi chiến tranh mà ! Nhưng đây lại là một cuộc chiến tranh nặng về ý thức hệ nhiều hơn. Đã có hơn một chiến lược gia, từng công nhận : quân sự thuần túy không giải quyết được cuộc chiến tranh này. Vậy thì, ngồi viết... tức là tư tưởng mới là vũ khí quyết định hơn thua và sống còn. Người làm báo nằm trong hàng ngũ những người tranh đấu bằng ngòi viết, tức là bằng tư tưởng. Đã nắm được một vũ khí đáng sợ nhất trong tay : cây viết, đại gì mà lại tự vũ trang thêm bằng một vũ khí « hạng nhì » : khẩu súng !

Cho nên, khi viết những giòng này (ngày thứ ba 19-4) ; tôi đã có thể đoán chắc, sẽ chẳng mấy ai trong số các ký giả đang hành nghề tại miền Nam chịu đi tập bắn súng lục và xin được cấp phát một khẩu súng đề hộ thân. Thà rằng, trả lời cho những ai đe dọa mình :

«Chúng tôi chỉ có một cây viết làm võ khí: chúng tôi chỉ đấu tranh bằng tư tưởng, nếu bạn muốn đọ tài, với chúng tôi, thì tại sao không rút cây viết ra, hoặc nhờ một người nào giỏi sử dụng cây viết trong phe bạn, đề ra đấu với chúng tôi? Chừng đó, nếu có thua, chúng tôi sẽ không chút gì ân hận, mà bạn cũng không lo mang tiếng với võ lâm.»

Và giả tử như, người cầm viết, nói xong những câu trên, mà địch thủ vẫn khăng khăng một mực đòi đấu súng chớ không chịu đấu «viết»; thì người cầm viết sẽ xin phép... kè hầu bạn đó, một câu chuyện; rồi sau muốn đánh đấm, bắn giết gì tùy ý bạn.

Câu chuyện như sau :

« Văn hào Anatole France, một bữa nọ đi coi diễn binh, vì là văn hào có chân trong Hàn Lâm Viện; nên được giấy mời ngồi trên khán đài danh dự; văn hào lên khán đài, ngồi vào ghế, thì bỗng hai lỗ mũi bị một mùi rất nặng tấn công: mùi hôi nách và mùi phở mát từ miệng người vừa ăn phở mát xong thở ra Anatole France nhìn sang bên cạnh, thì đó là một vị quan võ, mày ngài, hàm én, râu ria xồm xoàm, và nặng mùi kinh khủng.

Nhà văn liền nhỏ nhẹ nói với vị võ quan :

— « Yêu cầu ngài ngồi xa tôi ra 5 ghế... ».

Vị võ quan trợn mắt ngạc nhiên hỏi lại :

— Tại sao ? Nhà văn mỉm cười, rất lịch sự :

— Xin ngài đừng hỏi tại sao, mà cứ việc ngồi xa tôi ra 5 ghế thì hơn !

Vị võ quan :

— Không ! Tôi không đi đâu hết, ngoại trừ được ông cho biết lý do...

Nhà văn,.. vẫn rất nhỏ nhẹ :

— Thưa Ngài ; tôi xin tự giới thiệu : tôi là một văn nhân có chân trong Hàn Lâm Viện. Vì là một văn nhân, nên tôi không quen ăn nói tục tũ, hay có thái độ bất lịch sự với bất cứ ai. Vậy nên, bữa nay, xin Ngài đừng buộc tôi phải tỏ ra bất lịch sự.

Vị Võ quan vẫn không chịu :

— Được, tôi cho phép ông bất lịch sự ; nhưng ông phải cho hay, tại sao ông lại muốn tôi ngồi xa ông ra 5 ghế ? ».

Nhà văn :

— Vậy ư ? Vậy là tự Ngài chứ không phải tự tôi đâu nhé. Đây lý do tại sao tôi muốn Ngài ngồi xa tôi 5 ghế : «nách Ngài hơi quá ; miệng Ngài cũng rất nặng mùi ; quý sứ ngồi bên Ngài cũng không chịu nổi ».

Văn hào vừa dứt lời, thì Vị Võ quan nhầy chồm lên, và liệng tấm thiệp vào mặt nhà văn mà nói :

— Sáng sớm mai, 6 giờ ông và tôi sẽ đấu súng tại rừng B...

Nhà văn mỉm cười, rất thản nhiên :

— Đấu súng làm gì ? mai đây, nếu chúng ta đấu súng, rủi như Ngài thắng và bắn chết được tôi, thì nách và miệng Ngài vẫn hôi như thường lệ ; có vì cái chết của tôi mà thơm lên chút nào đâu ; trái

lại nếu chẳng may, chính tôi bắn chết được Ngài, thì chừng đó, dưới ba tác đất, Ngài sẽ còn thúì tăng lên gấp trăm lần !

Cây viết và kẻ độc tài.

Đúng. Anatole France nói đúng Tư tưởng là tư tưởng, mà súng đạn là súng đạn, một tư tưởng sai, một ý kiến «thúi», bị người ta vạch ra là sai, là thúi thì dù người có tư tưởng sai và ý kiến thúi có bắn chết kẻ vạch mặt ra ; tư tưởng kia ; ý kiến nọ cũng vẫn sai vẫn thúi : chớ có vì cái chết của kẻ vạch ra mà trở nên đúng và thơm chút nào đâu ? Trái lại, hành vi bắn giết lại càng vạch rõ thêm tính chất sai lệch, thúi tha của tư tưởng và ý kiến của kẻ chủ trương dùng khủng bố để đàn áp người cầm viết, Tôi nhớ lại khi quân Hit-Le chiếm đóng Ba Lê, thì việc đầu tiên của bọn phát xít là bắt ngay một số giáo sư và nhà văn đưa ra xét xử trước một Tòa Án đặc biệt ; một giáo sư trong số các bị cáo mới nói với các quan tòa phát xít rằng :

— Tại sao các ông phải sợ chúng tôi ? Chúng tôi có một tác sắt nào trong tay đâu ?

Còn các ông, thì súng và lưỡi lê rợp trời. Các ông muốn giết chúng tôi, là vì các ông sợ chúng tôi. Các ông sợ chúng tôi, vì thâm tâm các ông đã nhận ra rằng, tư tưởng của chúng tôi là những tư tưởng đúng. Các ông sợ chúng tôi vì các ông đã đồng ý với chúng tôi. Vậy một khi mà đồng ý với chúng tôi rồi, các ông còn đóng kịch xét xử chúng tôi làm gì nữa ?

Thà rằng, cứ thăm lên bắn cho chúng tôi mỗi người một phát đạn vào gáy có phải còn hợp lý hơn không?»

Cũng vẫn Hít-Le, tôi lại nhớ tới vụ đụng độ giữa nhà độc tài và nhà văn danh tiếng người Đức Erich Maria Remarque, (tác giả cuốn : « A L'ouest Rien De Nouveau : (mặt trận miền Tây, chẳng có gì lạ). Remarque không ủng hộ Hít-Le trong khi Hít-Le rất thăm phục nhà văn. Hít-Le cho mời nhà văn tới và nói :

— «Tôi vẫn thăm phục văn chương của ông... Cho nên, mặc dù mặt vụ báo cáo rất nhiều điều về ông, tôi vẫn không muốn bắt giữ ông. Vậy giờ đây, ông cứ nói thật đi ông muốn gì, tôi cũng sẽ chiều ông» Nhà văn trả lời :

— «Nếu quả tình ngài mến yêu tôi, và cho phép tôi mong ước, thì chỉ xin ngài cho tôi được ra khỏi nước Đức để sang sống bên Mỹ...»

Hít-Le lên mặt ái quốc :

— «Ừa, lúc này, mà nhà văn lại xin xuất ngoại? Vậy chớ ông yêu ai ? Yêu người Mỹ, người Pháp, hay người Đức; cứ nói thật đi, tôi sẽ chiều ý ông ngay !».

E.M. Remarque bình tĩnh trả lời ; — « Tôi không yêu ai hết mà chỉ yêu các bạn hữu của tôi !»

Hít-Le :

— Thế ông không coi tôi là bạn ông sao ?

Nhà văn không chút sợ sệt : — Không !

Hít-Le đành phải cho E.M. Remarque xuất ngoại và thừa biết, một khi nhà văn có can đảm nói thật như vậy, thì nhà văn đâu có sợ tù đầy, và khủng bố ?

Cây viết và Âm Dương

Người cầm viết chân chánh đâu có sợ đàn áp ? Và dùng đàn áp, khủng bố với người cầm viết là một đòn vô cùng thất sách.

Người Tàu xưa, có câu chuyện sau đây :

Ngày xưa, có 3 hồn người xuống châu Diêm Vương. Đó là hồn 1 cô gái và 2 người đàn ông. Cô gái, trên trần thế, vốn làm đi kiếm ăn ; còn hai người đàn ông thì một là tên ăn trộm, một là thầy lang.

Diêm Vương nói cô gái :

— Trên trần, người làm gì ?

Cô gái diêm thưa :

— Trên trần, cứ đêm đêm, con lại ra ngồi ngoài cửa, thấy người đàn ông nào xa vợ, xa nhà, hay không vợ đi lang thang buồn bã một mình, thì con lại mời vào nhà ngủ với con một đêm để an ủi người ta.

Diêm Vương liền vui vẻ phán rằng : — Hay ! Làm việc đó rất hay ! Vậy cho phép đầu thai làm kiếp người phú quý.

Tới lượt anh ăn trộm, Diêm Vương hỏi trên trần làm gì, thì anh ta thưa rằng :

— Trên trần thế, cứ đêm đêm con thấy ai bỏ quên quần áo ngoài sân, hay bỏ vương vãi tiền bạc, thì con thâu lượm giùm mang về nhà cất đi.

Diêm Vương, mặt rồng (đen xì) hớn hỏ phán rằng:

— Hay ! Làm việc đó rất hay ! cho đầu thai làm người ; và sẽ làm nên tới bậc Tể tướng ! Tới anh thứ ba tức là thầy lang, thì Diêm Vương hỏi : anh thưa :

— Trên trần thế, có ai đau bệnh thập tử nhất sinh, thì con trở tài bốc thuốc cứu người ta khỏi chết !

Diêm Vương nổi giận đập bàn : — Hèn chi, ít lâu nay, dưới Hỏa ngục của ta thiếu hẳn quỷ sứ, mà trên trần thì thừa người ! Tội của người quá nặng ! Quỷ sứ đâu, mang tên thầy lang này, đầy xuống tầng hỏa ngục thứ 17 cho ta !

Thầy lang bị đầy xuống hầm hỏa ngục thứ 17, thật là ghê rợn. Nhưng lại chợt nghe từ tầng hỏa ngục thứ 18, có tiếng âm hồn rên rỉ.

Bèn hỏi thăm : Vậy chớ trên trần thế bạn làm nghề gì, mà bị Diêm Vương đầy xuống hỏa ngục, nặng hơn ta những một tầng ? Hồn kia trả lời :

— Trên trần thế, ta làm nghề cầm viết. Diêm Vương cho rằng, đã là kẻ sĩ, tất đọc hết sách thánh hiền, và thông hiểu hết lẽ Âm Dương, nên có ngày vượt cả Diêm Chúa. Do đó, mới sợ ta, mà đầy ta xuống tận đây ! ».

C. H.

TÒA SOẠN SỐNG TRÌNH BÀY

II

CHU-TỬ

TRONG THƯƠNG YÊU và PHẢN NỘ CỦA CÔNG LŨN

... Tôi nghĩ một cách khẳng định rằng những người như các anh phải sống để làm lại lịch sử và làm lại tương lai. Và anh còn sống đó. Sự sống cho anh rất kích lệ cho tôi trong những cơn suy nghĩ dài....

T.T. NGUYỄN-CHÁNH-THI
(thư riêng ngày 24-4-1966)

Cùng với những tin tức đầu tiên được loan báo qua đài phát thanh và báo chí, sự kiện Chu Tử bị ám sát đã gây nên những xúc động mạnh mẽ trong tất cả các giới. Ngay trong buổi sáng ngày thứ bảy 16-4., chưa đầy hai tiếng đồng hồ sau khi tiếng súng của kẻ khủng bố nổ ở đường Trương-Tấn-Bửu, rồi giáo sư Đại Học Luật Khoa đã ký chung một quyết nghị lên án cuộc khủng bố và đặt lại vấn đề tự do ngôn luận.

Tiếp theo đó, hàng chục quyết nghị của các đoàn thể và hàng trăm điện tín của các giới đồng bào, gồm đủ mọi thành phần tôn giáo địa phương đã được công bố tới tấp. Đồng thời trong số thời gian Chu Tử nằm tại bệnh viện Cơ Đốc, hàng ngàn nhân vật và đồng bào các giới từ em nhỏ bán báo lên đến cô Thầm Thúy Hằng, ông Nguyễn xuân Oánh, cựu thiếu Tướng Đỗ Mậu, Trung Tướng Đặng văn Quang v.v... đã không ngớt lui tới, thăm viếng.

Sự việc trên nói lên hai ý nghĩa. Ý nghĩa thứ nhất, là tình thương yêu rộng rãi của các giới dành cho một người cầm bút. Ý nghĩa thứ hai, quan trọng hơn, là sự kiện Chu Tử bị ám sát đã không còn giới hạn trong phạm vi một cá nhân, mà đã trở thành một vấn đề chung, song hành với quyền tự do ngôn luận, một quyền căn bản cho mọi cơ cấu sinh hoạt dân chủ. Chính với hai ý nghĩa ấy, cuốn sách nhỏ này sẽ dành riêng chương II, dưới tiêu đề «Chu Tử trong thương yêu và phần nộ của công luận», đề ghi nhận lại các phản ứng tiêu biểu ấy, sau đây sẽ được trích dịch 3 tiết mục nhỏ :

- 1) Các vấn đề đặt ra quanh vụ ám sát,
- 2) Quyết nghị của các giới,
- 3) Điện tín và thư từ tiêu biểu của các giới,

NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA.

Vụ Chu Tử bị kẻ ám sát bắn trọng thương, không chỉ xuất hiện trên báo chí như những tin tức đặc biệt, mà còn xuất hiện như một vấn đề, trong các mục lập trường, bình luận đặc biệt của báo chí trong và ngoài nước.

Sau đây là nguyên văn bài báo mang tiêu đề là « Kẻ Sợ Sự Thật », trong mục Nhận Định, của nhật báo Tiền-Tuyến :

Nhà văn Chu-Tử, chủ nhiệm nhật báo Sống sáng ngày thứ bảy 16-4-66 vừa bị ám sát bằng Colt 9, ngay trước cổng nhà, khi anh lên xe đến tòa báo làm việc. Trường hợp của anh gần giống trường hợp của Ký giả Từ Chung, chỉ khác một điều là Từ Chung chết còn Chu Tử, tuy hiện mê man bất tỉnh nhưng vẫn có hy vọng được cứu sống.

Ái ám sát Chu-Tử và tại sao phải ám sát anh ? Chu Tử, trong văn chương là một người ngồ ngáo, ngang ngược nhưng trong cuộc sống hàng ngày lại là một người hiền lành đến gần như trở thành nhút nhát. Con người ấy, nếu không vì ngòi bút quá sắc, quyết không gây thù oán với ai đến độ bắt buộc họ phải thanh toán mình. Vậy thì người ta giết là giết ký giả Chu-Tử, nhà văn Chu-Tử chứ không phải giết tên dân Chu-Tử Chu-văn-Bình.

Quả nhiên người ta đã sợ Chu-Tử. Họ không có hy

ợng khuất phục anh bằng lẽ phải, bằng Chính nghĩa tu
anh hết sức phục thiện. Ấy là bởi lẽ phải và Chính Nghĩa
không ở về phía những người có ý định giết anh.

Hitler từng bùng bít Sự Thật. Ông từng ra lệnh giết
hàng triệu dân Do-Thái. Hàng triệu người dân đổi lập.
Sự Thật không vì thế mà bùng bít được. Muốn chinh
phục người cầm bút, chỉ có một cách duy nhất là chấp
nhận đối thoại với họ và chứng minh được rằng họ sai mà
mình đúng. Không thể, dù cho ai kia có diệt được Từ
Chung và giờ đây có ám sát Chu-Tử vẫn đề vẫn còn
nguyên. Người cầm bút sẽ không lùi trước một trở lực nào
hết trên con đường đi tìm Sự Thật và Lẽ Phải. Sức mạnh
của họ là ở đó. Họ sẽ không ngừng tố cáo bất công, đòi
hỏi được tự do viết những gì mình tin là thật và đúng.

Kẻ ám sát Chu Tử hiển nhiên là kẻ sợ Sự Thật bị phanh
phui, sợ một cuộc tranh luận công khai đường đường chính
chính trước công luận. Tại sao ám sát anh? Chỉ tại anh
cứ khăng khăng "đứng về phía trái nếu Lẽ Phải ở bên trái,
đứng về phía phải nếu Lẽ Phải ở bên phải" (1).

TIỀN TUYẾN

Và sau đây những quyết nghị của các giới.

Sau đây là những quyết định tiêu biểu của các
giới, về vụ nhà văn Chu Tử bị ám sát đã được công
bố liên tiếp; công bố ngay từ vài giờ sau khi vụ ám
sát xảy ra :

QUYẾT NGHỊ

**Vụ ám sát nhà báo Chu Tử của nhiều luật
sư tại Saigon :**

Xét rằng vụ ám sát chính trị nhà báo Chu Tử

(1) Thuật lại theo lời Chu-Tử từng viết trên báo Sống.

đã gây xúc động trầm trọng trong giới văn nghệ sĩ, thanh niên trí thức và đồng bào các giới.

Xét rằng những kỹ thuật đe dọa khủng bố, ám sát chính trị không thể được chấp nhận trong một quốc gia dân chủ văn minh.

Xét rằng đó chỉ là những thủ đoạn theo kiểu CS để trấn áp và thanh toán các phần tử đối kháng với chúng.

Xét rằng trong giai đoạn chuẩn bị tuyên cử Quốc Hội Lập Hiến, những kỹ thuật đe dọa khủng bố, ám sát chính trị sẽ làm sai lệch ý nghĩa chân chính của cuộc tuyên cử và không thể xây dựng được một Quốc Hội phản ánh ý nguyện trung thực của nhân dân.

Vì các lẽ đó :

QUYẾT NGHỊ

Lên án mọi hành vi đe dọa, khủng bố, ám sát theo kiểu Cộng sản để thực hiện những mục tiêu chính trị.

Đòi hỏi nhà cầm quyền phải gấp rút điều tra vụ ám sát nhà báo Chu Tử để truy tố thủ phạm ra trước Tòa án Công luận.

Làm tại Saigo ngày 16-4-1966

Luật sư Nguyễn hữu Thống

- Trần Sơn Hà
- Triệu bá Thiệp
- Nguyễn văn Quý
- Phạm quang Đầu
- Vũ ngọc Tuyền

- Ngô khắc Tịnh
- Trần thị Ánh Tuyết
- Lê thị Hồng Diễm
- Bùi công Lập
- Lê văn Tám
- Trần Tiến Tranh
- Đàm quang Lâm
- Đặng Như Kỳ
- Hồ trí Châu
- Đoàn văn Lượng
- Phạm quang Tịnh
- Nghiêm xuân Hồng
- Vương văn Bắc
- Nguyễn Tường Bá

QUYẾT NGHỊ

Của các Giáo sư trường Đại Học Luật Khoa

Các Giáo sư Trường Luật Saigon có tên dưới đây
 nhân buổi họp Hội Đồng Khoa, ngày 16-4-1966, hồi 10
 tại 17 đường Duy Tân, Sài Gòn sau khi được tin ký giả
 Chu Tử bị ám sát.

NHẬN ĐỊNH RẰNG

— Nếu những hành kinh khủng bố tương tự
 tái diễn, sự tự do ngôn luận, nền tảng của bất cứ ch
 độ dân chủ nào, có thể bị tiêu diệt ở nước nhà.

— Nếu các giới hữu trách không cố gắng chặ
 đứng phong trào khủng bố đó, công việc xây dựn
 dân chủ ở nước nhà có thể đi tới chỗ thất bại
 hoàn toàn.

VÌ NHỮNG LẼ ẤY

1) Đồng thanh cực lực phản đối hành động khủng bố man rợ mà nạn nhân là ký giả Chu Tử.

2) Yêu cầu chính quyền áp dụng biện pháp thích nghi để bảo vệ quyền tự do ngôn luận ở nước nhà.

G S. Nguyễn cao Hách

— Vũ quốc Thông

— Nguyễn Độ

— Châu tiến Khương

— Nguyễn văn Liêm

— Trần văn Bông

— Vũ quốc Thúc

— Lưu văn Bình

— Nguyễn huy Chiêu

— Mai văn Lễ.

Hiệp Hội Báo Chí Sinh Viên Saigon lên án trước công luận ám sát Chu Tử.

TUYÊN CÁO

VỀ VIỆC KÝ GIẢ CHU TỬ BỊ ÁM SÁT

Hiệp hội Báo Chí Sinh viên Saigon tổ hợp những cơ quan ngôn luận đại diện cho 23.000 sinh viên, nhân vụ ám sát ký giả Chu Tử Chu văn Bình, chủ nhiệm nhật báo Sống vào sáng ngày 16-4-66 cho ra tuyên cáo dưới đây.

NHẬN ĐỊNH

1) Chính quyền đã không có những biện pháp hữu hiệu và lâu dài trong việc bảo đảm an ninh cho những người làm báo trước và sau vụ ám sát ký giả

Từ Chung. Hậu quả của sự thiếu sót đáng trách ấy là ký giả Lỗ Vinh đã bị hành hung có thương tích, và hôm nay nhà báo Chu-Tử bị ám sát.

2) Hàng ngũ báo chí đã và sẽ chịu những hy sinh lớn lao, trong khi đó chính quyền vẫn không có một chính sách báo chí rõ rệt đặc biệt là Tự do báo chí.

3) Mọi hành vi đập phá các trụ sở báo chí, khủng bố ám sát ký giả phải bị kết án là đi ngược lại văn minh nhân loại.

4) Những người gục ngã cho báo chí dưới mọi hình thức là những kẻ đã góp công tích cực sự tự do báo chí.

Quyết định.

1) Cực lực lên án trước dư luận quốc tế và quốc nội hành vi dã man của bọn người đã ám sát ký giả Chu-Tử.

2) Yêu cầu chính quyền gấp rút thực hiện những biện pháp hữu hiệu nhằm bảo đảm sanh mạng cho những người làm báo.

3) Ban hành tức khắc Tự do Báo chí đề tích cực xây dựng Dân chủ.

4) Yêu cầu Chính quyền làm sáng tỏ trước công luận vụ ám sát ký giả Chu-Tử và vụ hành hung ký giả Lỗ-Vinh.

Saigon, ngày 16 tháng 4 năm 1966.

TM. Hiệp-Hội Báo-chí SV. Saigon,

Phạm-đình-Vy (Tinh-Thương)

Nguyễn-ngọc-Bình (Đất Sóng).

Võ-tấn-Thọ (Sứ-Mạng).

Tuyên ngôn của nhóm chủ trương tạp chí Tiếng Nói về việc nhà văn Chu-Tử bị ám sát.

— XÉT VÌ : Việc nhà văn Chu-Tử vừa bị ám sát, thêm một lần nữa, chứng tỏ sinh hoạt tinh thần nói chung và quyền Tự-Do Báo-chí nói riêng, đang bị bạo lực xâm phạm và đe dọa trực tiếp.

— Xét vì : Mặc dù chính thức sống trong tình trạng bị đe dọa từ nhiều ngày qua, khi bị bọn khủng bố ám sát, người cầm bút Chu Tử đã không hề nhận được một sự bảo vệ thích đáng nào của giới hữu trách.

— Xét vì : Sau hai cuộc ám sát nhà báo Từ Chung và nhà văn Chu Tử, còn nhiều người cầm bút khác đang tiếp tục bị bạo lực đe dọa.

Chúng tôi, những nhà văn, nhà thơ chủ trương tạp chí tiếng nói khẩn thiết lên tiếng

MỘT : Cực lực tố cáo trước lương tri dân tộc hành vi khủng bố người cầm bút bằng bạo lực, bất kể hành vi khiếp nhược này nhân danh gì, từ đâu xuất phát và ở bất cứ đâu.

HAI : Nghiêm chỉnh lưu ý công luận, sự bất cần và bất lực của giới hữu trách trong việc bảo vệ người cầm bút bị đe dọa và ngăn chặn, diệt trừ bọn khủng bố.

BA : Khẩn thiết, kêu gọi mọi người yêu trọng tự do, và danh dự dân tộc, đặc biệt là giới cầm bút, không phân biệt phe nhóm, khuynh hướng gấp rút tiến tới lên tiếng nhất trí về hoàn cảnh bị đe dọa và

thái độ của những người cầm bút Việt Nam trong tình thế hiện tại.

Làm tại Saigon ngày 16-4-1966 Nguyễn Sa, Ng. Mạnh Côn, Trần Dạ Từ, Trần Đức Uyển, Viên Linh, Nhã Ca, Ng. Khắc Nhân, Hoàng văn Đức, Lê Xuyên, Đỗ Quý Toàn, Phạm Thái Thủy, Phan Tùng Mai, Dương Nghiễm Mậu, Nguyễn Thụy Long, Duyên Anh, Trần Tuấn Kiệt, Ng. Hữu Đông, Nghiêu Đề, Ng. Nghiệp Nhượng.

Lời phản kháng của Tổng hội Sinh viên Đà Lạt

Chúng tôi, Ban Chấp Hành Tổng Hội Sinh viên Đà Lạt, xét rằng :

— Sau vụ hạ sát ký giả Từ Chung, nhà báo Chu Tử Chu văn Bình đã bị ám sát bí ời lúc 7 giờ sáng nay, 16-4-1966 :

— Các cuộc ám hại vừa kể đã đe dọa trầm trọng quyền tự do ngôn luận, một quyền căn bản có liên hệ đến quyền lợi tinh thần của toàn dân.

Tổng hội sinh viên Đà Lạt long trọng tuyên bố :

— Cục lực lên án hành động dè hèn phản dân chủ kể trên.

— Yêu cầu chính phủ điều tra ngay đích danh thủ phạm và thẳng tay trừng trị không kể nguồn gốc phạm pháp.

— Yêu cầu chính phủ áp dụng cấp thời biện pháp hữu hiệu nhằm bảo đảm sự hành nghề của các nhà báo thẳng thắn nói lên sự thật.

Làm tại Saigon ngày 16-4-66

T.M. Ban Chấp Hành

Chủ tịch

LÊ-ĐÌNH-THÔNG

**Toàn thề quân nhân các cấp Sư đoàn 5 lên án
Bọn tay sai Cộng phi đã ám sát Chu-Tử.**

VIỆT-NAM CỘNG-HÒA

QUÂN LỰC V.N.C.H.

QUÂN ĐOÀN III

SƯ ĐOÀN 5 BỘ BINH

KHOÍ CHIẾN TRANH CHÍNH TRỊ

Số 0159 SD 5 BB/KCTCT/VP KBC. 4.287,
ngày 17-4-1966. Đại tá PHẠM-QUỐC-THUẦN Tư
Lệnh Sư Đoàn 5 Bộ Binh Kiêm Tư Lệnh Khu 32
Chiến Thuật.

Kính gửi

Ông Chủ nhiệm nhật báo Sống

Thưa ông,

Chúng tôi, toàn thề quân nhân các cấp thuộc Sư
đoàn 5 Bộ binh cực lực lên án bọn tay sai Cộng phi
đã có những hành vi bỉ ổi, đê hèn trong việc ám sát
ông Chu-văn-Bình tức nhà văn ký giả Chu-Tử, Chủ
nhiệm nhật báo Sống.

Với những nhà văn chân chính, trong tay không
một tác sát tự vệ, bọn tay sai quỷ đỏ cũng không từ
nan cho cái tham vọng khát máu của chúng.

Với những người chỉ biết phụng sự văn học,
tương lai như ông Chu-Tử, một chiến sĩ cả đời chỉ
biết đem ngọn bút đấu tranh cho tự do, lẽ phải mặc
dù với những lời đe dọa, áp lực, tinh thần bất khuất
cang cường quyết tâm phục vụ cho Chính nghĩa tự do
dân chủ của ông vẫn không hề lay chuyển, thì còn
gì hơn là nâng đỡ, khuyến khích, mà bọn tay sai
Cộng sản lại quyết tâm sát hại.

Với chính sách tàn ác, đe dọa đời sống dân lành của bọn côn đồ CS và tay sai, chúng tôi sẵn sàng tiếp tay với đồng bào tiêu diệt cho đến khi nào bọn bán nước tay sai Hà-nội, Bắc Kinh không còn tồn tại trên giải đất V.N. mến yêu này.

Máu của những người chân chính nhà văn, ký giả lại đổ... Từ-Chung, Chu-Tử...

Quân nhân các cấp thuộc Sư đoàn 5 Bộ binh chúng tôi thành thật chúc ông Chu-văn-Bình sớm bình phục để cùng chung phụng sự Tổ quốc.

Chào đoàn kết và quyết thắng.

Ký tên

QUYẾT NGHỊ CỦA A NGHIỆP ĐOÀN KÝ GIẢ

Quyết nghị

Cực lực phản đối hành động ám sát một cách hèn nhát ký giả Chu-Tử cùng những hành động bạo lực gần đây nhằm vào những người chỉ có ngòi bút để tranh đấu và tự vệ.

Yêu cầu nhà cầm quyền áp dụng mọi biện pháp thích nghi để bảo vệ ký giả cùng là thi hành mọi sự dễ dàng cho những người cầm bút trong khi công tác mà quyền tự do hành nghề cũng như nhân phẩm phải được tôn trọng triệt để.

Yêu cầu chánh phủ khẩn cấp:

a) Ban hành tự do ngôn luận, tự do báo chí trong giai đoạn tranh đấu quyết liệt hiện nay mà báo chí phải thủ một vai trò quan trọng hướng dẫn dư luận.

b) Soạn thảo một quy chế báo chí dân chủ đã bị trì hoãn quá lâu khiến đời sống và sự hành nghề ký giả bị đe dọa.

Yêu cầu các đoàn viên trong Nghiệp Đoàn ký giả nhật báo cũng như tuần báo hãy ngừng việc trong ngày thứ Năm 21.4.66 để tỏ rõ sự căm phẫn trước những hành động bạo lực đối với người cầm bút và đề nêu cao tinh thần đoàn kết tranh đấu thực hiện các nguyện vọng chính đáng của báo giới.

Kêu gọi tất cả các bạn có liên hệ đến báo chí (chủ nhiệm, ký giả, ấn công, thợ máy, trị sự, phát hành, bán báo...) cùng kết hợp lại ngay để tìm biện pháp bảo vệ đời sống tinh thần và vật chất và chống lại tất cả mọi sự đe dọa bất cứ từ đâu đến.

Saigon, ngày 18-4-66
Ban Quản Trị Nghiệp đoàn ký giả
(đồng ký tên)

SINH VIÊN VĂN KHOA LÊN ÁN

Vụ ám sát nhà văn Chu Tử

SAIGON 18-4 — Một số đông sinh viên Đại học Văn khoa sáng qua đã hội thảo về các vấn đề thời cuộc tại đại giảng đường của trường. Họ đã cực lực lên án vụ ám sát ký giả Chu Tử, phản đối việc thành lập một chính phủ dân sự chuyển tiếp và việc bắt giam các đảng viên Quốc Dân Đảng tại Đà Nẵng.

Lên tiếng về vụ ám sát Chu Tử, một thuyết trình viên trong ban chấp hành sinh viên đã cho đó là một

hành vi hèn hạ nhất để bóp chết tiếng nói của báo chí. Anh yêu cầu chính quyền hãy tìm đủ cách bảo đảm an ninh cho nhà báo và ban hành ngay quyền tự do báo chí để ký giả có thể hoàn thành sứ mệnh của mình.

Những tuyên ngôn lên án và phản đối vụ ám sát nhà văn Chu-ữ.

SAIGON (20-4).— Tiếp theo những bản tuyên ngôn — quyết nghị phản đối về vụ ám sát nhà văn Chu Tử trước cửa nhà ông tại đường Trương-tấn-Bửu — tòa soạn Sống tiếp tục nhận được nhiều bản tuyên ngôn — quyết nghị của nhiều đoàn thể, cơ quan gửi về cực lực lên án hành động dã hèn trên. Và sau đây là nguyên văn các bản văn.

Tuyên ngôn số 3 của Sinh viên Công-giáo Saigon.

NHẬN - ĐỊNH :

1) Qua việc đốt phá tòa báo Sống, ám sát ký giả Chu.Tử, và đe dọa những người cầm bút dám nói lên sự thật, chúng tôi báo động trước dư luận quốc nội và quốc tế ; quyền tự do ngôn luận đang bị chà đạp, sinh mạng của người cầm bút đang bị coi rẻ do một âm mưu rộng lớn nhằm dập tắt mọi tiếng nói chân chính trên phần đất này.

2) Qua việc đập phá trụ sở Việt Nam Quốc Dân Đảng tại Đà.Nẵng bắt giữ, giam cầm trái phép các đảng viên, bắn nát tượng anh hùng dân tộc Nguyễn-

thái.Học, chúng ta đã thấy rõ dã tâm của bọn người vong bản chủ trương tiêu diệt những lực lượng quốc gia chống Cộng.

3) Qua những hành động gây nghi ngờ chia rẽ trong hàng ngũ Sinh Viên, đàn áp, bắt bớ, khủng bố và vu khống Sinh-Viên, chúng ta thấy những kẻ manh tâm phá hoại đang muốn làm suy yếu lực lượng giới thanh niên trí thức, có tinh thần vô tư và hăng say phụng sự đất nước và đồng bào.

4) Qua những âm mưu gây mâu thuẫn, khơi động căm thù giữa các tầng lớp nhân dân, người ta muốn tạo ra những cảnh xô sát khốc liệt làm phân tán tiềm lực quốc gia và tình đoàn kết dân tộc.

Tuyên ngôn :

1) Cực lực lên án hành động đê hèn của bọn chủ mưu sát hại ký giả Chu-Tử, vi phạm nhân quyền trong đó có quyền tự do sinh sống, tự do ngôn luận và tự do phát biểu quan điểm.

2) Cực lực lên án mọi hành động vong bản, xúc phạm đến các vị anh hùng dân tộc và khủng bố những cá nhân và đoàn thể có lập trường chống Cộng tích cực.

3) Cực lực lên án mọi hành động nhằm chia rẽ Sinh Viên với Sinh Viên, Sinh Viên với nhân dân và nhân dân với nhân dân.

4) Đòi hỏi chính quyền phải có ngay những biện pháp hữu hiệu để bảo vệ sinh mạng và tài sản của những người cầm bút và các cơ quan ngôn luận.

5) Đòi hỏi các cơ quan an ninh quốc gia phải

tích cực hoạt động để thắng tay diệt trừ mọi mầm mống phá hoại, khủng bố, hầu tạo điều kiện thuận tiện cho việc xây dựng một nền dân chủ chân chính.

6) Khẩn thiết kêu gọi các giới đồng bào hãy sáng suốt nhận ra âm mưu của kẻ thù để đoàn kết chặt chẽ và tránh những cảnh xô sát tương tàn, chỉ có lợi cho Cộng sản.

Làm tại Saigon, ngày 17-4-1966

Nghị quyết công nhân Ô-tô-buýt.

Saigon, ngày 17 tháng 4 năm 1966

Kính gửi :

Ông Chủ-Tịch Nghiệp Đoàn Ký-giả Việt-Nam.

TRÍCH YẾU : Phản đối hành động ám sát Ký giả Chu-Tử.

Kính thưa Ông Chủ-Tịch,

Chúng tôi vô cùng xúc động hay tin ông Chu-Tử vừa bị ám sát một cách dã man, và hiện đang trong tình trạng nguy kịch chống với tử thần.

Hành động xâm phạm thô bạo đến quyền Tự do Ngôn luận và uy hiếp Ký giả nói trên, đã làm toàn thể dư luận công phẫn tột độ.

Chúng tôi tin tưởng rằng : Dù với một áp lực nào cũng không thể làm lung lạc quyền thiêng liêng của báo chí và người chiến sĩ cầm bút ; có nhiệt tâm tranh thủ cho lẽ phải và cho xã hội công bằng.

Thay mặt toàn thể Đoàn viên, chúng tôi xin gửi đến quý Nghiệp đoàn lòng thành thực chia buồn với gia đình ông Chu-Tử và nhật báo Sông, đồng cực lực

lên án hành vi đàn áp giết người vô nhân đạo nói trên.

Thành tâm cầu chúc Ông Chu-Tử sớm bình phục để tiếp tục con đường tranh đấu cho Tự do Dân chủ.

T.M. H.Đ. Nghiệp-Đoàn

Tổng-thư.ký

TÔ-THANH-TUYỀN

Hội-Đồng Nai tương-trợ.

Kính gửi :

Toàn thể Bộ Biên-tập, Anh em công nhân nhật báo Sống — SAIGON.

Được tin anh Chu-Tử bị bọn khủng bố đã man mưu sát.

Nhơn danh cựu Chủ nhiệm nhật báo Hương Nam.

Nhơn danh toàn thể anh em đoàn viên Hội Đồng Nai Tương trợ.

Chúng tôi thành thật chia buồn cùng các Anh em, cùng gia đình một chiến hữu, và mặc dầu Hội ĐN Tương trợ một tổ chức người Nam. chúng tôi bao giờ cũng thiết tha đứng cùng các Anh Em tranh đấu cho dân chủ, tự do ngôn luận và chống đối đến cùng những phương tiện khủng bố để hèn đối với những chiến sĩ cầm viết.

Kính thơ,

NG VĂN HÀNH

Đoàn Sinh Viên Phật Tử Saigon

P.L. 2509... ngày 18 tháng 4-1966

NGUYỆT SAN TIN TƯỚNG

Kính gửi Ông Chủ Nhiệm

Nhật báo SỐNG.

Kính thưa ông,

Chúng tôi, nhóm chủ trương Nguyệt San Tin

Trường tiếng nói Đoàn Sinh Viên Phật Tử Saigon rất bàng hoàng khi được tin ông bị mưu sát.

Chúng tôi cực lực lên án hành vi bạo động và khiếp nhục của những kẻ chủ tâm bóp nghẹt tiếng nói của báo chí. Chúng tôi mong chính quyền tích cực hơn trong việc bảo vệ sinh mạng của người cầm bút và sớm đưa thủ phạm vụ mưu sát này ra trước ánh sáng.

Kính chào ông và chúc ông chóng bình phục.

Nhóm chủ trương

NGUYỆT SAN TIN TƯỜNG

Nghiệp Đoàn C.N. bán Sách Báo

Trụ sở tạm thời 210, Trần Hưng Đạo

Saigon, ngày 18-4-1966

Kính gửi: Nhật Báo « SÔNG »

TRÍCH YẾU: V/v Phản đối vụ ám sát ông Chủ nhiệm Chu văn Bình — Chu Tử.

Thưa Quý Báo,

Chúng tôi lấy làm xúc động được tin ông Chủ Nhiệm bị ám sát tại nhà riêng 266/1, đường Trương tấn Bửu.

Một lần nữa, chúng tôi cực lực lên án trước dư luận, những ai cố tình ngăn chận việc hành nghề hợp pháp.

Chúng tôi yêu cầu nhà cầm quyền lôi kẻ sát nhân ra ánh sáng — Có biện pháp thích nghi để bảo vệ những người hành nghề.

Kính chúc ông Chu Tử sớm bình phục để tiếp tục nghề nghiệp.

**T.M. BAN QUẢN TRỊ
CHỦ TỊCH
BÙI VĂN XÚNG**

Giáo sư Trường Trung Vương lên án vụ mưu sát Ký giả Chu Tử.

SAIGON, 20.4 — Các giáo sư trường nữ Trung học Trung Vương, ngay sau khi hay tin ký giả Chu Tử, chủ nhiệm kiêm chủ bút báo «Sông» bị mưu sát ngày 19.4 vừa qua, đã lập một quyết nghị cực lực lên án hành vi đề hèn này, coi đó như một tội ác chống lại quyền tự do ngôn luận và yêu cầu chánh quyền bảo vệ hữu hiệu an ninh cho những người cầm bút.

Bản quyết nghị còn kêu gọi toàn thể các lực lượng quốc gia dân chủ Việt-Nam ý thức rõ rệt và quyết liệt đấu tranh đánh tan hiểm họa Cộng sản và trung lập, trong tình trạng khẩn cấp của xứ sở.

Dưới bản quyết nghị có chữ ký của các giáo sư Nguyễn Tử Lộc, Đỗ văn Giảng, Đỗ thị Thường Nga, Nguyễn khắc Minh, Lưu kim Dung, Phạm xuân Sanh, Bùi kim Thi, Phạm thị Vịnh, Nguyễn thị Hồng, Trương mộng Ngọc, Đào đức Hoàng, Lê ngọc Huệ, Phạm thị An, Nguyễn Văn Nhung, Trần mỹ Yến, Đinh văn Khôi, Nguyễn thị Tinh, Đinh thị Gấm, Trương thị An, Ngô thị Ngà và Nguyễn thị Hiền.

Hãy công nhận quyền tự do báo chí trước sự hy sinh của ký giả.

NHẬN ĐỊNH

XÉT VÌ : Sau vụ án dã man giết chết Từ Chung, văn hữu Chu Tử vừa bị ám sát, điều đó chứng tỏ quyền Tự Do Báo Chí đang bị bạo lực trắng trợn xâm phạm.

XÉT VÌ : Nếu những hành động này cứ tiếp tục

mãi thì quyền tự do ngôn luận, nền tảng của Dân Chủ sẽ bị tiêu diệt.

XÉT VÌ : Hàng ngũ báo chí đang và sẽ tiếp tục nhận lãnh những hy sinh lớn lao gây xúc động mãnh liệt cho giới làm báo và đồng bào các giới toàn quốc.

XÉT VÌ : Trong khi đó, chính quyền vẫn chưa chịu công bố một văn kiện nào rõ rệt công nhận quyền Tự Do Báo Chí.

QUYẾT ĐỊNH

1) Cực lực lên án trước dư luận trong và ngoài nước hành vi đê hèn, khủng bố người cầm bút bất cứ dưới hình thức nào và bất cứ xuất phát từ đâu.

2) Đòi hỏi chính quyền phải gấp rút thực hiện các biện pháp hữu hiệu và lâu dài, bảo vệ sinh mạng người cầm bút.

3) Chân thành kêu gọi các giới đồng bào không phân biệt màu sắc, địa phương, tôn giáo v.v.. tỏ thái độ trước hành vi man rợ của bọn khủng bố.

4) Yêu cầu chính quyền công nhận và ban hành tức khắc quyền Tự Do Báo Chí, nền móng của Dân Chủ.

Làm tại Saigon ngày 17-4-1966

NHÓM ĐẤT VIỆT

**Hội liên hiệp Luật gia VN
lên án hành động khủng bố
các nhà văn, nhà báo**

SAIGON 19-4.— Ban Chấp hành Hội Liên hiệp luật gia Việt Nam hôm qua đã nhóm phiên bất thường

lên án những hành động khủng bố nhằm uy hiếp tinh thần hay xâm phạm đến thân thể, sinh mạng của các nhà văn, nhà báo trong nước. Sau đây là nguyên văn bản văn nói trên:

**Ban Chấp hành hội Liên Hiệp Luật Gia
Việt Nam. Phân Bộ Quốc Gia Việt Nam
thuộc Ủy Hội Luật gia Quốc tế.**

Xét rằng chỉ trong vòng mấy tháng, sau nhà văn TỪ CHUNG đến lượt nhà văn CHU TỬ bị mưu sát một cách công khai ở ngay Thủ Đô Saigon.

Xét rằng hai vụ mưu sát không ngoài mục đích áp đảo tự do ngôn luận, làm im tiếng nói của những nhà văn, nhà báo chính trực, có can đảm nói lên lẽ phải, như TỪ CHUNG và CHU TỬ.

Xét rằng không thể xây dựng dân chủ nếu những ý kiến dị đồng không được đem ra bày tỏ, tranh luận, nếu quyền tự do ngôn luận không được tôn trọng và bảo đảm.

Bởi vậy.

Lên án những hành động khủng bố nhằm uy hiếp tinh thần hay xâm phạm đến thân thể, sinh mạng của các nhà văn, nhà báo.

Mong mỏi rằng Chính quyền sẽ có những biện pháp thích đáng để bảo đảm được an ninh cho dân chúng một cách hữu hiệu hơn.

Làm tại SAIGON 18-4-66

VƯƠNG VĂN BẮC, PHAN TẤN CHỨC,
NGUYỄN VĂN LƯỢNG, VŨ QUỐC THỨC,
LÊ TÀI TRIỀN.

**Sinh viên Công Giáo
Viện đại học Huế gửi kháng thư
về vụ ám sát Chu-Tử**

Chúng tôi vừa nhận được kháng thư mang số 40-VP-BCH thuộc đoàn sinh viên Công giáo Đại học Huế nguyên văn sau :

Huế, ngày 17 tháng 4 năm 1966

Kính gửi : Anh Tổng Thư Ký Nhật báo Sống

KHÁNG THƯ

Chúng tôi, toàn thể sinh viên Công giáo Viện Đại học Huế, rất xúc động khi hay tin ký giả Chu-văn.Bình, bị ám sát ngày 16 tháng 4 năm 1966 tại Saigon.

— Chúng tôi vô cùng phẫn nộ và cực lực lên án trước dư luận trong cũng như ngoài nước : hành động man rợ và bỉ ổi của những người vô lương tri, khiếp nhục trước tiếng nói của sự thật và lẽ phải.

— Chúng tôi không thể chấp nhận được trong thời đại này—sự hiện diện của những người đã hành động như thú vật để chà đạp quyền thiêng liêng và thiết yếu nhất của con người Tự Do Ngôn Luận.

— Chúng tôi đòi hỏi nhà cầm quyền hiện nay, phải đưa những kẻ chủ mưu và thừa hành trong vụ thảm sát này ra trước pháp luật.

Đoàn Sinh viên Công giáo

Viện Đại Học Huế

Ngoài ra tạp chí văn học, đại diện của các học sinh trường nữ Trung học Trưng vương cũng đã gửi quyết nghị phản đối và sau đây là nguyên văn.

Quyết nghị của học sinh Trưng-Vương nhân vụ nhà báo Chu-Tử bị ám sát.

1) Lên án hành vi tàn bạo của bọn khủng bố đối với kỹ giả.

Đòi hỏi chính quyền phải có một biện pháp đề bảo vệ an ninh hữu hiệu cho người cầm bút.

— Tự do ngôn luận.

2) Phản đối những vụ xáo trộn có phương hại đến an ninh Quốc gia.

3) Trước hiểm họa ; chung cộng sản và âm mưu trung lập miền Nam, chúng tôi kêu gọi đoàn kết giữa các sinh viên.

Làm tại Saigon, ngày 20-4-1966

BAN ĐẠI DIỆN TRƯỜNG TRUNG-VƯƠNG

Tổng Hội Thanh Niên Phật tử ra tuyên ngôn số 5 nói rõ

Kẻ ám sát Chu Tử là CS và thực dân

SAIGON 20-4.— Tổng vụ thanh niên Phật tử vừa ra 1 thông tri Nguyên văn như sau :

Việc bắt giữ một số đảng viên và phá hoại trụ sở VNQDD tại Đà Nẵng cũng như việc ám hại kỹ giả Chu Tử tại Saigon là hành động có chú ý bôi nhọ và phá hoại GHPG VNTN.

Văn phòng Ủy Viên Thanh Niên Phật Tử Vụ ra bản tuyên ngôn số 5 đề phản ánh phần nào tinh thần GHPGVNTN.

Các cấp thuộc TNPT Vụ có bổn phận nghiên cứu bản tuyên ngôn số 5 của Vụ. Tổ chức các buổi học tập nội bộ, nói chuyện với quần chúng tại địa phương

minh đề vạch rõ những âm mưu thâm độc của Cộng sản thực dân và bè lũ.

Trong bản tuyên ngôn này có đoạn đã nhấn mạnh :

«Trước nguy cơ và sự sáng suốt của Giáo hội. Bọn Cộng sản, Thực dân và đồng bọn đã dùng những thủ đoạn dã man đề vu cáo cho Phật giáo như :

— Đập phá trụ sở của Việt-Nam Quốc Dân Đảng tại Đà Nẵng.

Ám hại ký giả Chu Tử v.v...

Song song với các quyết nghị được công bố đồn dập, là hàng trăm điện tín từ khắp nơi tới tấp bay về tòa soạn báo Sống. Sau đây là nguyên văn các bản tin về điện tín và thư từ tiêu biểu :

Thượng Tọa THÍCH TÂM CHÂU phản đối vụ ám sát ký giả CHU TỬ

SAIGON 17-4 — Thượng tọa Thích Tâm Châu, Viện trưởng Viện Hóa Đạo, tối qua có gửi đến tòa soạn báo Sống một điện văn tỏ ý phản đối vụ ám sát ký giả Chu Tử.

Thượng Tọa viết rằng Thượng Tọa «rất xúc động khi nghe tin ông Chu Tử bị ám sát».

Bức điện văn cũng cho biết, Thượng Tọa thành thật thăm sức khỏe bần báo chủ nhiệm Chu Tử và «phản đối hành động vô nhân đạo» của bọn ám sát.

Và sau đây là nguyên văn bức điện văn gửi đi từ Vũng Tàu :

Tôi rất xúc động nghe tin ông Chu Tử bị ám sát (.) Thành thật thăm sức khỏe (.) Phản đối hành động vô nhân đạo ấy (.) Ký tên T. T. Thích Tâm Châu.

Ban Quản trị Nghiệp đoàn Ký Giả V N cử phái đoàn đi thăm CHU - TỬ

SAIGON 18-4 — Một phái đoàn nhân danh Ban Quản trị Nghiệp đoàn Nam Việt đã được cử đi thăm và mang quà tặng nhà văn Chu Tử, chủ nhiệm kiêm chủ bút báo Sống hiện đang nằm điều trị tại bệnh viện Cơ Đốc.

Ký giả Việt định Phương, phó Tổng Thư ký Nghiệp đoàn Ký giả đã nhân danh làng báo thủ đô ngỏ lời chúc Chu Tử mau bình phục. Nhà văn Chu Tử đã viết đáp lại rằng :

— « Thành thật cảm ơn anh em đã có lòng tới thăm tôi ».

Dù nhà văn Chu Tử có vẻ mệt mỏi, đôi mắt lơ đãng yếu ớt nhưng ông đã cố gắng viết thêm mấy lời mau cùng như sau :

— Tôi rất cảm động khi được anh em đồng nghiệp chiếu cố đến như thế này là điều quý hóa lắm. Tôi mong rằng anh em ký giả hãy yêu thương lẫn nhau nhiều hơn.

Viết xong anh lịm đi và nhắm nghiền mắt lại như muốn đè nén sự cảm xúc. Mười phút sau các ký giả tới thăm viếng đã ra về sau khi tặng quà biếu nhà văn Chu Tử.

30 ngàn dân nghèo quận Mộ-Đức điện về tỏ lòng cảm phần vụ ám sát Chu-Tử.

SAIGON 23-4. — Từ Cao.Lãnh, ông Trần.Tấn-Quốc, Chủ nhiệm nhật báo Tiếng Dội đã đánh điện về Tòa soạn nhật báo Sống, nguyên văn bức điện như sau :

« Phần nợ vụ Sóng bị đốt chưa người thêm sôi động vụ Chu Tử bị ám sát (stop). Từ xa xôi không thể đến thăm, xin cầu nguyện, chúc mau bình phục.

TRẦN-TẤN-QUỐC

(Cao Lãnh)

Và từ Quảng Ngãi, giáo sư Ng. Liệu nhân danh 30.000 người nghèo đánh điện về Nhật báo Sóng tỏ ý phần nợ về vụ mưu sát nhà văn Chu-Tử.

«Ba mươi ngàn người nghèo và toàn thể nhân dân Quận Mộ Đức vô cùng xúc động, phần uất về việc tòa báo Sóng bị phá và ông Chu-Tử bị ám sát.

Chúng tôi cực lực lên án bọn côn đồ sát nhân. Cầu chúc ông sớm hồi phục để tiếp tục chiến đấu».

NGUYỄN-LIỆU

Thư riêng của

Trung Tương Nguyễn-chánh-Thị

L.T.S. Dưới đây là trích trong lá thư của Trung tướng Thị từ Huế gửi vào cho Chu Tử...

Huế, ngày 24-4-66

Anh Chu-Tử thân,

Có lẽ tôi là người chậm nhất viết thư cho anh khi Anh bị nạn. Tôi đã suy nghĩ rất nhiều về trường hợp của anh và sự suy nghĩ đó đã làm cho tôi chậm viết thư thăm anh.

Tôi nghĩ rằng: chỉ những người sợ sự thật sự tự do và sợ dân chủ mới có những hành động đê hèn như vậy. Bọn họ chỉ là một loại chuột làm hại xã hội, ăn hại xã hội và không đóng góp một công lao nào cho xã hội cả. Những người đó chỉ đi trong

công rãnh, không có ánh mặt trời. Hy vọng của họ là bóng tối.

Tôi nghĩ: những lớp người như các anh không bao giờ sợ sự thật, những người của các anh yêu quý tự do như ánh sáng và hơi thở, những người của các anh đang xây dựng dân chủ. Những người của các anh đang hãnh diện đi trên những chính lộ. Các anh không chết và cũng không có quyền chết.

Tôi nghĩ rằng: Anh sẽ không sồn lòng trước những thử thách đáng tử nhục đó. Anh còn phải đi nữa đi cho trọn cuộc đời của anh và con đường anh phải đi.

Tôi nghĩ và hy vọng rằng: Chỉ có những người muốn phá nền dân chủ mới đang tay cầm súng ngắm và bắn vào Anh. Chỉ có bọn C.S và tay sai của ngoại quốc, thực dân mới có đủ cái can đảm giết Anh.

— Tôi thầm nghĩ: Tất cả mọi người đều thương mến Anh, ngay cả những người bất đồng chính kiến với Anh.

— Tôi nghĩ rằng: Nước Việt Nam của chúng ta đang trải qua những cơn khó khăn trầm trọng, khắp mọi nơi đều đầy rẫy những ung nhọt. Và những con người LÀNH MẠNH đang phải thở một không khí độc địa. Do đó những người có thiện chí nhất đang gặp nhiều khó khăn.

— Tôi nghĩ, một cách khẳng định rằng: Những người các anh phải sống để viết lại lịch sử và làm lại tương lai.

— Và anh còn sống đó. Sự sống của anh rất khích lệ cho tôi trong những cơn suy nghĩ dài..

Trung Tướng NGUYỄN-CHÁNH-THI

Cựu Thủ Tướng TRẦN VĂN HƯƠNG gửi lời chia buồn với SỐNG.

Cựu Thủ tướng Trần văn Hương, người được nhóm Sống tặng biệt hiệu « Ông già gân » chiều 17-4 đã gọi điện thoại tới Sống hỏi thăm tình trạng sức khoẻ của Chu Tử ! Ông cho biết ông rất xúc động khi hay tin Chu Tử bị ám sát và gửi lời chia buồn cùng báo Sống và gia đình Chu Tử về tai nạn này. Ông cũng gửi lời cầu chúc Chu Tử sớm lành bệnh để tiếp tục công việc của một chiến sĩ ngôn luận.

III

CHU-TỬ

NHỮNG SUY-NGHIỆM SINH TỬ CỦA BẢN THÂN

...ĐỐI với bản thân tác giả Yêu, hẳn nhiên những sự đưa đến cái chết, và chính cái chết, là một vấn đề Sống. Sống theo quan niệm của một người trí thức hành động. Người trí thức hành động Chu-Tử đã đối đầu với những vấn đề nguy hiểm, nhưng đó là những vấn đề ông có thể kiểm soát nổi. Nếu ông tin rằng người ta không thể giết ông vì những điều ấy, thì niềm tin Chu-Tử không phải là niềm tin của một tâm hồn thơ ngây, nhưng là của một tâm hồn tràn đầy hy vọng ở một cuộc sống tốt đẹp, cuộc sống ao ước...

trích tuần báo Nghệ Thuật

Biết ơn sát nhân

Ở đây không có hận thù. Chỉ có tình thương và lòng biết ơn. Trước hết là biết ơn kẻ sát nhân. Thực ra, tôi phải biết ơn kẻ sát nhân không phải một lần, mà là ba lần, vì kẻ sát nhân đã giúp tôi ba điều vô giá, dù có núi tiền núi bạc, cũng không mua nổi!

— Điều biết ơn thứ nhất là kẻ sát nhân đã bắn tôi tới 4 viên đạn mà tôi vẫn sống. Theo lời bác sĩ, tất cả các viên đạn đều tìm những con đường ít «chí mạng» nhất trong miệng, trong cổ, trong vai, để đi qua, cho nên chỉ năm giờ sau khi giải phẫu, tôi đã được hưởng cái khoái vô biên là đọc tin mình bị ám sát trên mặt báo. Anh Từ Chung ơi! tôi thương anh đến tận cùng gan ruột vì anh xấu số thiệt phận hơn tôi: Anh bị ám sát mà không biết sau khi mình bị ám sát toàn quốc phản ứng ra sao, phần nộ ra sao, xót thương anh ra sao, còn tôi, tôi bị ám sát, bị bắn 4 viên đạn mà 5 giờ sau, tôi đã tỉnh táo, ngó hình của chính mình đầu quần băng, thở bằng ống dưỡng khí, trên mặt báo. Đúng là trời phạt ban cho tôi cái đặc ân kỳ lạ được sống hai lần trong một đời người, sống hai lần và chết hai lần...

Điều biết ơn thứ hai là bốn viên đạn của kẻ sát nhân đã tạo cơ hội để bao nhiêu thù ghét mà ngồi bút oan nghiệt của tôi đã tích lũy từ bao năm nay, vụt tiêu tan biến thành lòng tha thứ. Tôi vốn là đứa vô tâm, thương mình, thương người, nhưng khi tôi cầm bút, hình như có ma lực gì, xui khiến tôi trở thành tàn ác, ba que, xỏ lá đến cùng cực. Do đó, từ mấy năm nay, các bạn cộng tác với tôi và tôi đã gây ra rất nhiều thù ghét không đâu.

Ngoài công việc tổ hạm, tổ sâu dân một nước, bè lũ thói nát, những lạm, một đôi khi chúng tôi còn quá hứng mớ «đ» lung tung, trêu trọc không từ một ai, kể cả những đồng nghiệp của chúng tôi. Tôi vẫn bản khoản về điểm này, đang đợi báo xuất bản 8 trang thì sẽ công khai «xin lỗi» tất cả, tuyên bố từ nay không bao giờ còn «hỗn» với ai v.v... thì dịp may vừa tới : dịp may là 4 viên đạn của kẻ sát nhân đã khiến, không ai bảo ai, tất cả những bạn nào, từ trước tới nay, vì lý do này hoặc vì lý do khác, không ưa cá nhân tôi và tờ báo Sống, đều nhất loạt đánh chữ «đại xá». Tất cả bao niềm đau đớn về hình hài do bốn viên đạn đã gây cho tôi có thấm thía gì, có bỏ bèn gì, so sánh với niềm sung sướng của tôi khi tôi biết tất cả đều tha thứ cho tôi.

Điều thứ ba khiến tôi biết ơn sát hơn là điều dưới đây :

Là kẻ sáng tác văn nghệ, tôi vẫn ao ước được biết thực sự tâm trạng con người, những cảm giác thực, những ý nghĩ thực của người ta khi tử thần xuất hiện, khi cái chết gần kề, khi kẻ sát nhân bắn 4 viên đạn vào đầu, vào cổ như trường hợp của tôi. Kinh nghiệm, bản thân này rất quý báu, vì thường thường khi người ta rút được kinh nghiệm thì đồng thời người ta cũng hết thở từ khuya rồi ! Do đó, các văn nghệ sĩ khi mô tả tâm trạng con người lúc lâm chung dù muốn dù không, đều phải «phịa», phịa đúng hay phịa sai.

Riêng tôi, nhờ 4 viên đạn của kẻ sát nhân, tôi đã được sống thực sự tâm trạng của kẻ đang chơi với

giữ» cái chết, cái sống, và tôi nói ngay đề các bạn an tâm, là đối với kẻ hấp hối, cái chết không có gì rung rợn khủng khiếp đâu. Bằng có là khi lãnh đủ 4 viên đạn của kẻ sát nhân tâm trạng tôi không những rất sáng suốt bình thản mà còn «yêu đời» là đằng khác. Tôi kể một cảm nghĩ dưới đây đề các bạn cười cho vui: Khi tôi được đặt lên «băng ca» khiêng từ dưới nhà lên lầu đề giải phẫu, tôi nằm ngửa, ngó lên cầu thang thấy một nữ điều dưỡng viên mặc «Jupe» đứng vịn vào lan can, ngó xuống nửa tò mò, nửa thương xót khiến tôi nghĩ rất nhanh: « Suốt đời, mình bị ngộ nhận, mình sống như ông thầy tu không biết uống lade, không biết hút thuốc lá, không biết « Chuồng Chó ở đâu, mà thiên hạ vẫn cho mình là tay tò « hiện sinh » gán cho trăm nghìn thứ tiếng. Lúc này, mình sắp chết, mình phải ngắm bộ giò thiếu nữ đề có chết cũng đỡ tiếc thương đời, mang 1 hình ảnh tươi trẻ của thế giới này, xuống âm ty cho đỡ buồn». Thế là trong lúc mọi người khiêng tôi, lòng lo lắng bồn chồn, trông lúc anh Tô Văn ngó tôi, khóc rưng rức thì tôi bình thản, vui vẻ chiêm ngưỡng... giò đàn bà ! Tôi không «phịa» một mảy may nào đâu. Những ý nghĩ của tôi lúc tưởng mình sắp chết thực lẫn thân, ngó ngàn như thế đó.

Hung thủ có phải Cộng-Sản không ?

Tôi muốn kể thêm một vài chi tiết ngộ nghĩnh nữa, về «phút lâm chung» của tôi nhưng chắc nhiều bạn sốt ruột muốn tôi kể ngay vào việc, tôi bị bắn ra sao, nhận diện kẻ sát nhân ra sao v.v... Tôi xin chiều theo ý muốn các bạn đó. Và tôi cần nói trước

với các bạn một điều : kẻ sát nhân nhất định không phải là Cộng sản. Cộng sản ghê tởm, có thể làm bất cứ thủ đoạn hèn hạ nào, nhưng trong vụ tôi bị mưu sát, tôi tin không có bàn tay của Cộng sản dính vào.

Sở dĩ tôi cần nói ngay, tôi tin không có bàn tay Cộng sản trong vụ của tôi vì tôi nghĩ đối cả với kẻ thù, chúng ta cũng cần tỏ ra công bằng, chúng ta không nên đổ vấy, gán cho kẻ thù bất cứ tội gì, cho «tiện» việc. Vẫn biết, cách đây ít lâu Việt Cộng đã viết thư hăm dọa 20 người viết văn, viết báo trong đó có tôi. Thú thực, tôi chỉ nghe nói có thư hăm dọa, chứ cũng chưa hề biết nội dung bức thư ra sao. Nhưng trong vụ tôi bị ám sát, tôi thấy rõ « nghệ thuật » ám sát của kẻ sát nhân không phải là « nghệ thuật » của Cộng sản. Cộng sản vốn là những tay tồ, chuyên nghiệp ám sát, khủng bố phá hoại. Trong vụ tôi bị ám sát, tôi nhận thấy kẻ sát nhân của tôi không những là một tay « non », khờ khạo, chưa có kinh nghiệm gì, tôi còn nhận diện rõ sát nhân của tôi là một « anh em quốc gia (1) ». Ở điểm hấn còn lúng túng, vương vẩn đôi chút lương tâm, nên đi qua mặt tôi mà không dám bắn, chỉ đủ can đảm bắn vào sau xe, vào lưng, vào cõ, gáy tôi, chứ không dám nhìn thẳng vào mặt tôi để bắn.

Kẻ ám sát có phải là đàn em T.T. Thiện-Minh không ?

Tới đây, nhiều bạn không khỏi suy luận : Nếu tôi tin Việt Cộng không dính tay vào, thì chắc tôi muốn gán cho TT Thích-Thiện-Minh chủ mưu vụ này : Sự thực là có một luồng dư luận như vậy, nguồn dư luận này bắt nguồn từ vụ đốt phá báo

Sống, từ lá « tâm thư » trong Ao Thả Vịt gửi cho Thượng Tọa Thiện-Minh.

Ở đây tôi cần thanh minh là mặc dầu trong thâm tâm, đối với Thượng-Tọa Thiện-Minh tôi đã mất lòng trọng vọng mà tôi vẫn dành cho các vị chân tu, tôi vẫn cố gắng tìm hiểu ông Thiện-Minh, với tinh thần phục thiện của một kẻ cầm bút, chỉ mong ước những nhận định của mình về Thượng-Tọa là những nhận định sai lầm, chủ quan, để có dịp cải chính, xin lỗi v.v.. Cho nên tôi không bao giờ chủ trương gán cho TT Thiện-Minh những điều chưa có bằng cứ xác thực.

« Một mất, mười ngờ », tôi biết vậy, cho nên tôi không có quyền gán cho ai bất cứ điều gì trong vụ của tôi. Bằng cứ là cách đây ít bữa, một nhân viên an ninh tới đưa cho tôi coi một số hình những người khả nghi trong vụ ám sát tôi. Trong số những hình này, dĩ nhiên là có một số hình của đàn em tay chân của TT Thiện-Minh. Nếu tôi « xấu » chơi, và cố tình bôi lọ T.T. Thiện-Minh ; tôi chỉ cần chỉ vào một, trong số những đàn em tay chơn của T. Tọa và nói : « tôi tình nghi người này, người này giống người đã ám sát tôi ».

Nhưng tôi không làm như vậy, vì từ khi lãnh 4 viên đạn, tâm hồn tôi đã vượt được lên trên mọi nhỏ nhen, thù vật của thế tình... Cho nên mặc dầu tôi không còn trọng vọng TT Thiện-Minh như một vị chân tu, tôi vẫn trọng con người nhiều dự vọng tranh đấu ở nơi ông...

Giờ hành động sát nhân...

Khoảng 6 giờ 40, một ông chú vợ tôi — ông Tham Tường tới để đi nhờ xe lên Saigon. Vào khoảng 7 giờ ba chúng tôi bước lên xe—cộng với ông tài xế là bốn, thì hai hung thủ đã chờ sẵn ngoài ngõ, một ở đầu ngõ phía Trương-Tấn-Bửu một ở cuối ngõ, phía trường Hoài-An. Tôi cần nói là ngay, cả sau vụ đốt phá báo Sống, tôi vẫn không may mắn đề phòng gì, mặc dầu vẫn nhận được điện thoại dọa nạt, vì tôi nghĩ vụ đốt phá báo Sống chỉ là một vụ ngộ nhận, một hành động vô trách nhiệm của một vài phần tử bất hảo trà trộn vào đám biểu tình chứ không phải chủ trương của những người tổ chức biểu tình. Trên nguyên tắc tôi không chống đối việc «xuống đường» chỉ chống đối những hành động phá rối hoặc «hôi của» cho nên khi cái xe vừa ra tới đường, tôi nhìn về phía đầu ngõ, cách xe khoảng mười thước, thấy một thanh niên vận «Cao bồi» lớn vờn giữa ngõ, tôi vẫn không nghi ngờ gì. Ngõ hẹp, xe vừa mở máy, sát nhân lại đứng chắn giữa ngõ, nên dĩ nhiên là xe đi rất chậm, lăn từng vành bánh. Khi xe tới trước mặt sát nhân, sát nhân đứng rụt về phía tay trái là phía tôi ngồi trong xe, rồi rút súng, trong túi ra. Nực cười nhất là khi sát nhân rút súng, tôi nhìn thấy hằn hoi, mà tôi vẫn tưởng sát nhân rút cái gì, chứ không phải súng, cho nên tôi không có một chút phản ứng nào, tôi vẫn bình thản ngó sát nhân. Cái xe Dauphine vượt qua mặt sát nhân : ngõ hẹp, nên mặt nhìn mặt, chúng tôi chỉ cách nhau khoảng nửa thước. Sát nhân vẫn không nỏ súng, tôi vẫn bình thản ngó sát nhân. Mãi khi cái xe vừa vượt qua mặt sát nhân, tôi mới

nghe thấy tiếng nổ chát chúa liên tiếp và mãi lúc đó, tôi mới chợt hiểu... Mấy viên đạn đi «ngọt» vào cò, vào miệng tôi đến nỗi tôi bị đạn mà không biết mình bị đạn ở đâu. Kịp đến lúc tôi thấy máu đỏ xối xả nơi miệng, tôi sờ lên hàm răng, thấy răng mình gãy, mới biết là đạn đã xuyên qua miệng. Điều đặc biệt là ngay khi biết mình bị ám sát, tôi bình tĩnh lạ thường, trái với bản tính tôi vốn là đứa nóng nảy, dễ mất bình tĩnh. Tôi quay về phía sau xe, thấy sát nhân chạy về phía người thanh niên đang đứng ở cuối ngõ, với cái xe gắn máy, chờ sát nhân thực hiện xong công cuộc giết người, là đón sát nhân, đồng luôn. Trong lúc đó, đứa con thứ ba của tôi, ngồi ở phía trước xe cùng ông tài xế, vội mở cửa xe, chạy đuôi theo kẻ sát nhân. Tôi sợ hung thủ sẽ bắn con tôi, tôi muốn gọi nó trở lại, đừng đuôi vừa vô ích vừa nguy hiểm... Nhưng nó không nghe thấy tiếng tôi gọi. Thấy tôi bị thương, ông tài xế hoảng hốt bỏ chạy; mọi người hô hoán, và đứa con gái tôi từ trong nhà chạy ra. Nó ngồi lên xe, định lái xe đưa tôi tới bệnh viện. Nó biết lái xe nhưng không có bằng lái xe vì chưa đến tuổi. Trong lúc máu đỏ hồng hộc tôi vẫn đủ bình tĩnh nói với đứa con gái: «Con đang xúc động, lái không được đâu, nên nhờ ai lái dùm».

Đứa con gái tôi đang bối rối chưa biết nhờ ai lái xe thì sự tình cờ sui khiến cháu Cao-đắc-Tuyên là con anh Cao-đắc-Tín quản lý của báo Sống đi qua đó nghe tiếng nổ ngơ ngác chạy vô. Tôi vẫy tay gọi Tuyên tới xe, nhờ Tuyên lái xe đưa tôi tới bệnh viện. Lúc đó tôi vẫn tỉnh táo, tôi vẫn còn nói được, tôi bàn với

Tuyển tìm bệnh viện nào gần nhất. Gần nhất thì có bệnh viện Cơ-Đốc cách nhà tôi chưa tới hai trăm thước. Tôi bệnh viện thì tôi bắt đầu không nói được nữa, vì máu ứ ở cổ họng, đờm kéo lên cổ.

Tôi định ninh mình sắp chết, nhưng tôi bình thần lạ thường. Tôi ra hiệu cho con gái đưa cho tôi cây viết. Đưa con gái đưa cho tôi cây bút nguyên tử BIC. Tôi nằm ngửa, viết bút nguyên tử, mực không chịu ra. Tôi ra hiệu cho con lấy cho tôi cây bút chì. Mãi năm phút sau, mới tìm ra cây bút chì. Tôi nguệch ngoạc mấy giòng, đại khái như sau : « Tôi không biết tôi có thoát sống được không, nhưng tôi tự hào đã làm đầy đủ nhiệm vụ một chiến sĩ bằng ngòi bút ». Tôi viết thêm bên dưới : « đưa lên tòa báo, báo làm cliché in kịp số báo hôm nay », rồi tôi đưa cho con gái. Tôi còn bình tĩnh đến mức độ, viết xong mấy câu trên tôi nghĩ lại thấy hai tiếng « chiến sĩ » có vẻ hơi sáo, tôi muốn bảo đưa con trả lại tờ giấy cho tôi sửa, vì tôi không muốn những giòng cuối cùng mà tôi gửi tới bạn đọc, lại có những sáo ngữ ... Nhưng tôi không đủ sức viết lại, vì tôi thở bắt đầu khó khăn, đầu tôi choáng váng nặng trĩu vì máu ra nhiều, tôi gắng gượng một cách tuyệt vọng chống lại cơn hôn mê đang ập tới. Sự kiện trong phút tôi tưởng là cuối cùng của đời mình, tôi vẫn hướng ý nghĩ của tôi về tờ báo, về bạn đọc, chứng tỏ một điều là tôi xứng đáng với lòng thương xót của bạn đọc, vì cho đến hơi thở cuối cùng tôi vẫn trung thành với nghiệp cầm bút của mình, với cái nghề mà ngày thường chúng tôi vẫn gọi là « nghề chó đẻ ».

Cuộc giải phẫu :

«Xin phù hộ cho ông Châu-văn-Bình».

Khi anh Tô Văn tới, hơi thở tôi hồn hèn sắp muốn đứt, vậy mà thấy anh Tô Văn khóc rưng rức, tôi vẫn còn đủ «tếu» đề nghị bụng : «Mông Thầm-thúy-Hằng có khác, mau nước mắt lắm!» Thấy Tô-Văn khóc, vợ tôi từ trước đến giờ vẫn cố gắng tự trấn tĩnh, lúc này cũng òa lên khóc, khiến tôi đâm hoảng, hiểu rằng, nếu tôi xúc động thì chỉ cần một cái «nấc», tôi sẽ tắt thở, đi đoong luôn. Tôi vội xua tay, ra hiệu cho mọi người đừng khóc. Ngay lúc đó, các nhân viên trong bệnh viện lấy ống dưỡng khí cho tôi thở...

Chụp hình các đường đạn đi ở cổ ở miệng, ở vai song mãi gần 9 giờ Bác-sĩ mới bắt đầu cuộc giải phẫu. Trước khi chích thuốc mê đề tôi ngủ, vị mục sư Cơ Đốc thuộc bệnh viện, ghé vào tai tôi nói : «Đề tôi cầu nguyện cho ông, trước khi ông lên bàn mổ nhé» Tuy tôi không nói được, đầu óc tôi lúc đó rất minh mẫn. Nghe mục sư đề nghị, tôi chợt nghĩ tới những nguyên nhân xa gần khiến tôi bị ám sát, và trong thoáng giây tôi cảm thấy tất cả cái chua chát, mâu thuẫn của cuộc đời.

Tuy nhiên chưa bao giờ tôi — một kẻ ngoại đạo — lắng nghe một cách chân thành đến thế, những lời cầu nguyện của vị mục sư. Tôi còn nhớ rành mạch, khi vị mục sư nói : «Xin Chúa phù hộ cho ông Châu văn-Bình...» tôi vẫn còn đủ óc suy xét đề tự nhủ : «Ông ấy gọi mình là Châu-văn-Bình, chứ không phải Chu-văn-Bình tức ông là người miền Nam, chắc ông phải có bản tính chân thật của người miền Nam và mình có

thề tin ông cầu nguyện thực sự cho mình tai qua nạn khỏi ».

Cuộc giải phẫu kéo dài năm tiếng đồng hồ vì ngoài việc gắp đạn ra, bác sĩ còn phải rạch hàm tôi, vít một cái đinh «bù loong» dài gần hai phân vào hàm vì viên đạn xuyên qua miệng, bứt mất của tôi 6 cái răng và làm bể hàm răng. Trong số báo Xuân năm Ngựa, trong khi kể 1001 chuyện vui về ngựa, tôi có so sánh số phận người viết báo dưới chế độ kiểm duyệt với số phận con ngựa bị đóng «hàm thiếc» vào miệng. Ai ngờ phen này, tôi bị vít «bù loong» vào hàm, hết như ngựa bị ngậm hàm thiếc.

Dề nghị của T.T. Nguyễn-cao-Kỳ.

Năm giờ đồng hồ sau khi giải phẫu, tôi bắt đầu tỉnh. Đưa con tôi viết mấy giòng vào một tờ giấy, đưa lên cho tôi đọc, đề hỏi ý kiến tôi. Đại khái thế này: «ông T.T. Kỳ cử đại diện tới hỏi thăm và ngỏ ý nếu ở đây không đủ phương tiện chữa cho ba, thì ông sẵn sàng can thiệp đưa ba tới bệnh viện Hoa-Kỳ phí tổn ông Kỳ chịu, Ba có nhận đi bệnh viện Hoa-Kỳ không?» Mọi người có mặt lúc đó, đều hòa theo, khuyên tôi nên đi bệnh viện Hoa-Kỳ vì bệnh viện Cơ Đốc chật hẹp và nóng lắm! Tuy mới tỉnh, tôi đủ náng suốt đề cương quyết lắc đầu từ chối, mặc dầu sự van nài của vợ con bè bạn, vì tôi nghĩ: «Sở dĩ báo Sống, một đôi khi chưởi bới tưới hột sen là vì báo Sống vẫn kiêu hãnh ở điểm mình không bao giờ là kẻ đánh thuê viết mướn cho bất cứ chính quyền nào, bất cứ lực lượng nào, nếu lúc này mình nhận sự giúp đỡ của chính quyền mặc dầu sự giúp đỡ chỉ

là do cảm tình riêng của thiếu tướng Kỳ, biết đâu những kẻ xuyên tạc chẳng lợi dụng cơ hội đề gán cho mình là «tay sai» của chính quyền. Hơn nữa, bác sĩ ở đây đã cứu tử mình, mình không có lý do gì để bỏ đi cả...

Thấy tôi cương quyết không chịu đi bệnh viện Hoa kỳ, bác sĩ Nguyễn duy Tài bèn nhờ ban giám đốc bệnh viện điều đình với một bệnh nhân nhường phòng có máy điều hòa không khí, phòng lạnh độc nhất của bệnh viện cho tôi. Được chuyển sang phòng lạnh, tôi bình phục mau lẹ ngoài sức tưởng tượng và chưa đầy một tuần lễ sau, tôi đã tiếp tục viết, đã mò lên tòa soạn thăm anh em. Trường hợp tôi bình phục mau lẹ là một chuyện gần như phi thường. Tôi thoát chết đã là chuyện hi hữu: với bốn viên đạn vào cổ, vào miệng là những chỗ chẳng chịt những đường gân, mạch máu, đáng nhẽ ra, nếu tôi không chết thì cũng phải trở thành câm, điếc, hoặc mất trí khôn, vậy mà tôi chỉ bề một cái quái hàm, gãy mấy cái răng và vẫn phây phây sống... Sự thực sở dĩ có sự bình phục mau lẹ là do tài ba, sự tận tâm của bác sĩ Thoreser, và tinh thần phục vụ cao quý của tất cả nhân viên bệnh viện đã coi tôi như đứa con «cưng», săn sóc từng ly từng tý. Tài giải phẫu của bác sĩ Thoreser thật là «sổ rách» nhưng tinh thần trách nhiệm và nếp sống tu hành, ăn chay, sống cuộc đời thanh đạm của bác sĩ làm cho tôi «giác ngộ» thấy ở đời không phải chỉ có những người tu giả, mà còn có nhiều người tu thực. Phương pháp điều trị ở bệnh viện Cơ Đốc cũng khác hẳn phương pháp cổ điển của bệnh viện Grall.

Ngoài ra, chính tôi cũng góp phần vào sự chóng bình phục của tôi, bằng cái tinh thần quật cường nhất định không muốn chết, của tôi. Sự thực, nói rằng tôi đã bình phục sau 7 ngày là không đúng, tôi còn phải điều trị ít nhất vài tháng nữa mới có thể ăn uống như mọi người được, vì tôi vẫn chỉ uống nước, chưa ăn được chất đặc. Nhưng sở dĩ, tôi tiếp tục viết, tiếp tục lên tòa báo làm việc; là để chứng tỏ cho bản thân tôi cũng như chứng tỏ cho những ai chủ mưu giết tôi, được thấy sức sống của tôi.

Lúc này, mỗi khi tôi cầm bút viết, tôi phải cố gắng tập trung tư tưởng một cách đau khổ và cái hàm bị nứt, bị vít định bù loong vẫn hành hạ tôi dữ dội, nhưng tôi vẫn viết, vẫn nói, vẫn làm việc... Chả thế mà khi được tin bác sĩ Thoreser, đầu tháng 5 này sẽ trở về Hoa kỳ, tôi đang nằm ở bệnh viện, bất thần mò tới nhà riêng bác sĩ, thăm bác sĩ và tặng bác sĩ một bức tranh sơn mài, đề ghi ơn cứu tử, bác sĩ Thoreser cười bảo tôi : «tôi thích chữa những con bệnh quật cường như ông».

Một cuộc đối thoại giữa hai người điếc, trọng tài là một người «ngọng».

Một điều nực cười là mặc dầu bản chất quá khích, trong thời gian ở bệnh viện Cơ Đốc, tôi vẫn phải đóng vai ôn hòa để điều giải mọi mâu thuẫn, xung đột giữa những người đến thăm tôi, thuộc mọi thành phần, khuynh hướng khác nhau. Hai ngày trước khi tôi rời bệnh viện, tôi đã đem tài «ngọng» của một con bệnh đang tập nói, ra khuyên can hai người quen, đã dấu khẩu rồi suốt đầu cả chân tay, chỉ vì họ bắt

đồng ý kiến với nhau về chuyện tôi bị mưu sát. Đầu đuôi thế này : Một người quen nọ là một sĩ quan đang hành quân ở biên giới Lào Việt. Nghe tin tôi bị mưu sát, anh tức lắm bỏ về Saigon thăm tôi, không hiểu anh lấy ở đâu một tờ giấy in bản thông tin của cơ quan Thông tấn ở Hong Kong đề ngày 22-4-66. Bản thông tin này thuật lại vụ tôi bị mưu sát và phỏng đoán kẻ mưu sát tôi là 1 phần tử quá khích thân cộng thuộc Phật giáo. Bản thông tin bằng tiếng Pháp có đoạn viết như sau :

Il est probable que les inspireurs de cette tentative de meurtre doivent être recherchés dans les milieux extrémistes bouddhistes. En effet, la rédaction du journal avait déjà été prise d'assaut et saccagée par des bandes de jeunes au cours de manifestations organisées par les milieux en question. Ce genre d'attentat est particulièrement répugnant, et cette fois il s'agit d'un homme connu comme un défenseur de la démocratie, de la liberté et de la justice. Dans son journal Sống, Chu-văn-Bình ne critique pas seulement les communistes, mais aussi les gouvernements sud vietnamiens, le premier ministre et les autres ministres. Il prend position contre l'attitude des dirigeants bouddhistes. Cet homme courageux vient maintenant d'être victime de la terreur communiste. Mais le Sud Việt Nam a besoin d'hommes de sa trempe qui ne reculent devant rien pour défendre la vérité. Seuls des hommes comme Vũ nhất Huy et Chu-văn-Bình permettront d'établir une véritable démocratie dans le pays (dịch : một điều chắc chắn là những kẻ chủ mưu vụ mưu sát này là những phần tử quá khích trong phật giáo : trước đó,

tòa báo Sống đã bị đốt phá, bị hôi của bởi một đám thanh niên trong một cuộc biểu tình do một số lãnh đạo Phật giáo tổ chức. Cái lối ám sát này thật ghê tởm, nhất là lần này người bị mưu sát là người mà mọi người đều biết tiếng là một chiến sĩ bảo vệ tự do, dân chủ, công bằng xã hội... Trong tờ Sống, Chu-văn-Bình không những công kích Cộng sản, mà còn chỉ trích những chánh phủ miền Nam từ trước đến nay, Chu-văn-Bình chỉ trích từ ông Thủ tướng đến các ông Tổng trưởng, Chu-văn-Bình tỏ thái độ đối với các nhà lãnh đạo Phật giáo. Con người can đảm đó giờ đây đã trở thành nạn nhân của bọn cộng sản khủng bố. Nhưng miền Nam cần những người thuộc loại Chu-văn-Bình không biết lùi trước bất cứ cái gì để tranh đấu cho sự thật. Chỉ có những người như Vũ nhất Huy (Tư Chung) Chu-văn-Bình mới cho phép người ta hy vọng thiết lập một chế độ dân chủ thực sự ở miền Nam).

Anh đưa bản thông tin cho tôi coi rồi chửi om sòm, kết án không hết lời, «dọa» mạng trung đoàn của anh về «phơ» hết... Một người bạn của tôi cũng đến thăm tôi lúc đó, tỏ ý không đồng ý với anh. Tôi cũng không tán thành anh, khuyên anh không nên chụp mũ cho bất cứ ai, không nên ngờ ai. Tôi mình định lập trường của tôi với anh, là tôi tán thành mọi cuộc «xuống đường» tôi chỉ chống lại những sự gây rối, đập phá, hôi của v.v... Người bạn sĩ quan bèn nài khùng. Thấy tôi còn đau, không nên gây sự với tôi, anh bèn gây sự với người bạn của tôi.

Đề chọc tức thêm người bạn sĩ quan, tôi nữa đùa nửa thật tiết lộ cho anh biết đã tình cờ thu thập đủ tài

liệu, nắm đủ bằng cớ sát nhân là ai, ai là kẻ chủ mưu, nhưng tôi không trao những tài liệu này cho chính quyền, tôi trao những tài liệu này cho chương khế, dặn rằng nếu tôi bị mưu hại lần thứ hai thì trao cho chính quyền để phanh phui ra thủ phạm. Nghe tôi nói, người bạn càng nôi cơn lôi đình, kết án tôi là quân tử tâu. «Bọn quốc gia bao giờ cũng nhân nghĩa vớ vẩn, chẳng trách «thua» CS.

Người bạn mắng tôi như vậy, và tôi thấy lời anh mắng rất thấm thía. Tôi chợt nhớ một chuyện do một nhân viên cao cấp trong chính quyền kể cho tôi nghe :

.
. . . , . ,
.
.
.
.
.
.

. . . vừa có một giả thiết được một số người rỉ tai với nhau là vụ mưu sát Chu-Tử là do chính quyền tổ chức.

.
.
.
.
.
.
.
.
.

Kề xong, tôi nói với người bạn sĩ quan : «Đấy, anh coi kỹ thuật rì tai, đồ vấy của kẻ chủ mưu hãm hại tôi, thật tinh vi, rùng rợn không kém gì Cộng-sản ...huống hồ mình chỉ là dân quên thua họ là phải» Thì người bạn càng đập bàn, đập ghế nói như hét : Ở vào địa vị tôi, tôi sẽ cho điều tra xem sự «rì tai» bắt nguồn từ đâu mà ra rồi tóm cò tên cầm đầu tung ra giả thuyết này, «phơ» luôn là đầu vào đấy !

Chứ tại sao lại khiếp nhược mới nghe chúng rì tai như vậy mà chịu thua tức thời.

Đối thoại với «Sứ» và «Cổ».

Tôi thấy sự phần nộ của người bạn sĩ quan không phải là không có lý, nhưng tôi vẫn không thể tán thành anh, tôi không thể nào bỏ được cái thái độ quân tử tàu vớ vẩn của tôi. Nhất là sau vụ mưu sát, tôi lãnh bốn viên đạn vào cò, vào miệng mà không chết, tôi càng tin rằng người ta sống ở đời, không tránh được cái «số». Khi cái «số» chưa tới, thì dù có ăn bốn viên đạn, vẫn sống phây phây, khi cái «số» đã tới, thì dù cả ngày quanh quần bên gấu váy vợ, cũng vẫn đi đoong như thường, cho nên kẻ mưu sát mình, càng nham hiểm, rùng rợn thì càng nên phó mặc họ với trời Phật, khỏi cần quan tâm đối phó làm gì. Ý nghĩ này làm tôi bình thản, yêu đời. Tôi đã trình bày cái «triết lý» này với một thượng tọa và một Linh mục tỉnh cò cùng đến thăm tôi một lúc, cùng chạm trán nhau ở nhà tôi. Hai người đều muốn rút lui nhưng tôi đã nhất định van nài, mời cả hai vị ngồi lại, vì tôi muốn «tâm sự» với hai vị đại diện hai tôn giáo, những điều tôi suy nghĩ từ khi tôi bị mưu sát...

Tôi vẫn ao ước có dịp cùng gặp một lúc cả hai « đại diện » của hai tôn giáo Phật giáo, Công giáo để nói toạc móng heo những điều mình âm ỉ, nên tôi không bỏ lỡ cơ hội ; sau vài câu hỏi/thăm thường lệ, tôi nhập đề ngay : Đại khái tôi trình bày thế này : Từ khi « cách mạng thành công » tình hình đất nước mỗi ngày thêm phân tán, tuyệt vọng, trách nhiệm lớn nhất là do Phật giáo và Công giáo lãnh đủ. Bởi vì trong khi hai tôn giáo lớn ở miền Nam : Hòa Hảo và Cao Đài, vẫn nhẫn nhục chịu đựng đủ thứ, thì một số các nhà lãnh đạo Phật giáo, Công giáo không ngớt lộng hành, lợi dụng lòng tin của tín đồ để không những làm Chính trị, mà còn phá phách, gây hỗn loạn thường trực. Bề ngoài thì các vị này hô hào đoàn kết, từ bi bác ái, diệt tham sân si v.v... nhưng bên trong thì các vị chỉ tìm cách làm thỏa mãn những tự ái vật vãnh, những đố kỵ, ghen ăn, tằm thường, chỉ tìm cách kèn cựa nhau, phá đám nhau, linh mục đồ tội cho Thượng tọa là «gian dối», Thượng tọa kết án Linh mục là «đớp hít» như các vị đã công khai trắng trợn chửi nhau trên mặt báo. Chính dư luận quần chúng đã phản nộ, kết án những nhà lãnh đạo hai tôn giáo bằng cách đưa ra cái bảng xếp hạng những giá trị xã hội mới, mà ai cũng biết : « Nhất điểm, nhì sư, ba cha v.v... » Bảng xếp hạng này đã nói lên tâm trạng cay chua, uất hận của quần chúng trước hành động khó hiểu không có tính cách gì là tôn giáo, của một số nhà lãnh đạo hai tôn giáo, đã coi thường quần chúng tín đồ, bất chấp sự lên án của lịch sử, ngang nhiên đưa đất nước vào những cuộc phiêu lưu không bờ bến. Riêng cá nhân tôi là một Phật tử, tôi thấy tôi có bôn

phận phải nói lên những điều mình nghĩ. Nếu tôi phê bình khe khắt một số lãnh đạo Phật giáo, chính là vì tôi là một Phật tử. Vậy mà tờ Sóng đã bị đốt phá, chủ nhiệm đã bị mưu sát. Thực tình tôi không oán than gì, tôi đón nhận mọi hậu quả, của việc mình làm, đón nhận mọi ngộ nhận trong cuộc đời đầy rẫy ngộ nhận của tôi. Nhưng tôi thành khẩn ước mong các nhà lãnh đạo hai tôn giáo, sẽ « nghĩ » lại, sẽ có một hành động thực sự cứu nước, thương dân bằng cách bắt tay nhau, chung lo đại sự. Chứ với hiện tình, trời không chịu đất, đất không chịu trời, cái gì Phật giáo đưa ra thì Công giáo phá, cái gì Công giáo đề nghị thì Phật giáo phá, phá nhau không vì quyền lợi Tộc quốc, vì chính sách gì ráo, mà chỉ vì lòng tự ái, vì mặc cảm, vì đố kỵ v.v... thì đất nước này chỉ còn đợi giờ chết, và hai tôn giáo chỉ còn đợi giờ Lịch sử kết án. Chẳng hạn vấn đề Quốc Hội Lập Hiến, tôi thành thực tán thành việc thành lập Quốc Hội vì đó là giải pháp duy nhất để ổn định tình thế hỗn loạn hiện tại, nhưng tôi không đồng ý về những phương pháp, thủ đoạn sách động mà người ta đã áp dụng để thực hiện yêu sách này.

Những phương pháp sách động không những đã gây đổ máu, gây chia rẽ trầm trọng mà còn làm cho Công giáo, dù trong thâm tâm tán thành Quốc Hội, cũng sẽ vì lòng tự ái mà chống lại.

Tôi nói song nước mắt tôi ứa ra. Khi tôi bị bắn tưởng mình sắp chết, mắt tôi vẫn rảo hoành, vậy mà lúc này, tâm sự với các vị Thượng-Tọa, Linh mục về hiện trạng đất nước tôi lại khóc như đàn bà.

Thượng Tọa Tâm Ấn và ngụ ngôn « La Fontaine ».

Thực tình tôi không có ý « huyền thoại hóa » vụ tôi bị bắn bốn viên đạn mà vẫn sống, nhưng tôi không khỏi tự hỏi : « Tại sao viên đạn trúng gáy, trở ra nơi miệng, mà cái lưỡi vẫn nguyên vẹn, chỉ bị gãy mấy cái răng và nứt hàm răng ? ». Không tự trả lời nổi, tôi hỏi các bạn bè, họ lắc đầu cười nói đùa : « Vô lý thực. Anh mắc nạn là vì « khẩu thiệt » đáng nhẽ phải sẻo cái lưỡi của anh đi mới phải, tại sao viên đạn cũng sợ cái lưỡi của anh ».

Trong thời gian ở bệnh viện, Thượng Tọa Tâm Ấn tới thăm tôi hai lần đề châm cứu cho tôi, và biên cho tôi một cái đơn thuốc bắc, uống cho dễ ngủ (tôi uống lén thuốc bắc vì tôi sợ thuốc ngủ Âu Mỹ). Tôi đem câu hỏi trên vấn Thượng tọa, thì Thượng tọa trả lời theo lối ngụ ngôn La Fontaine thế này : « Cái răng sỡ dĩ bị gãy là vì nó cứng, còn cái lưỡi không bị đứt là vì nó mềm, có thể lè ra, rụt vô, cong lên, uốn xuống được. Vụ viên đạn bẽ gãy răng ông bao hàm ý nghĩa cảnh cáo, khuyên răn ông chớ nên quá cứng rắn, quá thẳng thắn. Chỉ mất lòng người, mua thù, chuốc oán, không lợi ích gì. Sự thật uyển chuyển như cái lưỡi, vì có nhiều sự thật chứ không phải chỉ có một sự thật, khách quan duy nhất ».

Câu trả lời của TT Tâm Ấn tuy chưa làm tôi thỏa mãn, cũng khiến tôi suy nghĩ lung lăm. Nhất là cách đây một tuần, tôi nhận được một cái thư, không có tên người gửi, chỉ tự nhận là của một người quen tôi, có cảm tình với tôi. Thư tiết lộ cho tôi biết tất

cả bí mật, tất cả nguyên do xa gần, tất cả mọi chi tiết trong vụ tôi bị mưu sát. Cuối cùng thư báo tin cho tôi hay là hai người đã bắn tôi sáng thứ bảy 16.4 đã bị đồng bọn thủ tiêu để khỏi lộ bí mật. Tôi đọc đi đọc lại bức thư, tìm hiểu, nhận định giá trị bức thư chân giả ra sao... Tôi chỉ tin tới 40 % bức thư là đúng đắn. Tuy nhiên tôi vẫn bàng hoàng nghĩ tới số phận hai kẻ sát nhân của tôi. Thật tình tôi không cảm thấy sung sướng, khoan khoái khi hay tin hai sát nhân đã bị «quả báo nhõn tiền», đã bị thủ tiêu vì hành vi của họ. Trái lại tôi cảm thấy một thứ trách nhiệm tinh thần mờ hồ khiến tôi tự vấn lương tâm : «Biết đâu chẳng do mình quá «cứng rắn» như lời Thượng Tọa Tâm Ấn nói, biết đâu những nhận định chủ quan, một chiều của mình, chẳng là nguyên nhân gây những ngộ nhận, đưa tới hậu quả thảm khốc là mình bị mưu sát, và hai kẻ mưu sát bị thủ tiêu». Trong thâm tâm, tôi vẫn tin sự «cứng rắn» không phải là một tội cũng như trong thâm tâm tôi vẫn nghĩ tôi không hề bao giờ chống «xuống đường» vì tôi vốn là đứa quá khích, hầu như tán thành bất cứ phong trào quần chúng nào, nhưng tôi vẫn tự tra hỏi lương tâm một cách khát khe, để rốt cuộc thấy cuộc đời quả là «vô thường» quả là đáng thương xót... Tôi lại càng cảm thấy ơn Trời Phật, ơn Thượng đế đã đề cho tôi sống sót.

*
*
*

Khi người ta chơi với giữa cái sống và cái chết, người ta nghĩ gì ?

« Khi người ta chơi với giữa cái Sống và cái Chết, người ta nghĩ gì ? » hoặc « khi con người biết mình sắp chết, tâm trạng con người ra sao ? » Là người sáng tác văn nghệ, tôi thường tự hỏi như vậy, tôi cũng đã mô tả trong tiểu thuyết của tôi, tâm trạng những kẻ hấp hối, nhưng tôi vẫn lo mình mô tả không đúng. Bốn viên đạn của hung thủ đã mang lại cho tôi kinh nghiệm vô giá là được hiểu, được sống thực sự, tâm trạng của kẻ gần đất xa trời, của kẻ thấy mình sắp «ngòm cù tỳ». Tôi xin trình bày dưới đây những «kinh nghiệm» đó để bạn đọc thấy chết chưa chắc là điều rùng rợn đáng sợ như các bạn vẫn lo.

Bàn về «nghệ thuật chết» tôi đã có lần viết trong cuốn «Nghệ thuật sống» :

« Tâm lý của con người thật kỳ quặc : chúng ta đều biết không ai thoát chết, nhưng chúng ta vẫn sống, vẫn hành động như chúng ta đóng đô vĩnh viễn trên trái đất này, chỉ có người khác chết chứ riêng ta, thì... bất tử, chẳng bao giờ chết cả ? Cho nên nhiều người vẫn tin mình trúng số độc đắc chứ không chịu tin mình sẽ chết. Sự thực, chết là một cái số độc đắc không trật đi đâu được, mà tất cả chúng ta đều hân hạnh trúng một lần trong đời, không trúng cá cặp nhưng cũng không bao giờ hụt.

Vì chết là một số độc đắc không thẻ nào không trúng, thì đáng nhẽ ra, chúng ta phải luôn luôn nghĩ tới nó, sửa soạn đón tiếp nó, nhưng khốn nỗi, chúng ta đều tìm hết cách lẩn trốn cái chết, cố quên cái chết. Và nhiều người

quên tòi đến mực độ họ cho ta cảm tưởng là họ ở « ý » trên thế gian này. Chẳng thế mà không thiếu gì người đã có 99 căn nhà rồi, đã có 99 triệu bạc rồi, vẫn còn chắc bốp, dành dụm đề tậu thêm căn nhà thứ 100, khiến ta ngạc nhiên tự hỏi họ định ăn vồi ra sao, định đóng đồ vĩnh viễn trên thế gian này ra sao mà tậu lắm nhà thế ! Nhưng cũng may, tất cả chúng ta đều bình đẳng rước cái chết, tất cả chúng ta đều được sống một lần, không ai sống hai lần, chết hai lần...

Nghệ thuật sống của chúng ta phải căn cứ vào tính chất phù dung mong manh của kiếp người. Sống là gì, nếu không phải là chờ chết, chuẩn bị chết. Khi chúng ta đã thấm nhuần cái ý nghĩ đời người chẳng qua là giấc mộng, và trên giòng thời gian vô cùng tận chúng ta chỉ là khách đáp thuyền, đáp ở bên này, lên ở bên kia, để nhường thuyền cho kẻ khác, chúng ta sẽ có một quan niệm sống phù hợp với tính chất phù du, ảo ảnh của kiếp người ».

Khi tôi viết những giòng trên tôi biết tôi thành thực lắm, nhưng tôi vẫn băn khoăn tự nhủ : « Biết đâu mình chẳng nói khoác, biết đâu khi tới phút lâm chung, tới phút cuối cùng của đời mình, mình chẳng sợ hãi, chẳng tỏ ý tiếc thương cuộc đời vừa đẹp vừa « chó đẻ » này... ».

Và bây giờ, sau khi lãnh 4 viên đạn mà không chết, tôi có thể thưa với các bạn là trong phút mà tôi tưởng là phút cuối cùng của đời tôi, tôi có những cảm nghĩ như tôi đã viết, và tâm trạng tôi lúc đó quả là tâm trạng một khách « quá giang » một khách đáp thuyền, đáp ở bên này, lên ở bên khác ...

Câu chuyện người bị xử giáo John Brown.

Trong cuốn « Nghệ thuật thành công » Carnegie kể trường hợp của ông John Brown bị xử giáo vì hù dọa dân nô lệ nổi loạn. Ông ngồi trong áo quan (hòm) để đến pháp trường. Người coi ngục đi kèm tội nhân thì hồi hộp đau khổ đến té xỉu, nhưng chính tội nhân thì bình tĩnh lạ thường : ngẩng nhìn rằng núi xanh ở Virginia, ông trầm trồ khen : « Cảnh đẹp làm sao ! Lão chưa bao giờ ngắm cảnh thần tiên như vậy ».

Trước khi bị 4 viên đạn, để được sống tâm trạng của kẻ sắp chết, tôi đọc đoạn trên, thấy không hiểu nổi cái tâm trạng của John Brown, chỉ còn gang tấc nữa sẽ bị xử giáo mà vẫn bình thản ngắm cảnh vật, ca ngợi thiên nhiên quả là chuyện vô lý : tôi cho là John Brown hoặc tự dối mình, hoặc cố làm ra như vậy để thách đố mọi người. Nhưng sau khi lãnh 4 viên đạn, tôi hiểu John Brown hơn ai hết, tôi hiểu tại sao John Brown lại bình thản đến thế.

Bằng có là, như tôi đã kể ở đoạn đầu hồi ký này, khi tôi được đặt lên là « băng ca » để khiêng lên lầu giải phẫu, tôi vẫn bình thản ngắm cặp giò một nữ điều dưỡng đứng dựa vào thành cầu thang, tò mò chiêm ngưỡng cặp giò người đẹp để suy nghĩ một cách vừa tếu, vừa cay đắng : « Suốt đời mình bị ngộ nhận, mình sống khắc khổ, không biết hưởng thụ bất cứ cái khoái gì ở đời, nhưng lại được gán cho tiếng là kẻ viết văn « hiện sinh », vậy trước khi chết, cũng nên chiêm ngưỡng cặp giò đàn bà cho... đỡ buồn ». Chắc bạn đọc không quan niệm nổi tâm trạng một kẻ « thập tử nhất sinh » lại có thể tếu đến mức độ đó,

nhưng sự thực là thế, sự thực là tôi nghĩ như vậy khi thấy mình sắp chết. Đúng ra, ý nghĩ kẻ trên, không phải là một ý nghĩ « tếu » mà là một ý nghĩ siêu thoát của một tâm trạng bình thản, thêm sống, thêm tranh đấu, nhưng cũng biết chết không hận thù, oán thán, không tiếc rẻ sự đời.. Thì ra, tôi phải đợi khi mình sắp chết, mới khám phá ra rằng mình có rất nhiều nghị lực tiềm tàng mà không biết ; chính nguồn nghị lực tiềm tàng này đã cứu sống tôi, đã khiến tôi bình thản đương đầu với cái chết, đã khiến tôi chưa đầy một tuần lễ sau khi bị đạn, lại tiếp tục viết, tiếp tục làm việc, mặc dầu tôi chỉ còn là xương bọc da, cao một thước 72 phân mà chỉ cân nặng 42 ký, mặc dầu tới giờ phút này, hàm răng bị nứt, vẫn làm tôi đau đớn, không ăn gì được chỉ uống sữa, súp cầm hơi... Tới đây, tôi không dám đóng vai thầy đời, lên mặt đạo đức khuyên nhủ các bạn điều gì, nhưng tôi mạn phép lưu ý các bạn tới kho nghị lực tiềm tàng ở mỗi con người chúng ta, cần khai thác, động viên kho nghị lực dự trữ đó để cuộc sống thêm phong phú, cuộc đời thêm ý nghĩa...

Lột xác.

Bốn viên đạn của kẻ sát nhân không những đã giúp tôi tự hiểu mình hơn, mà còn giúp tôi « lột xác », lột xác như người đã chết được tái sinh, sống một cuộc đời thứ hai.

Trước hết là giúp tôi tự hiểu mình hơn. Từ trước tới nay, dư luận vẫn cho ngòi bút của tôi là ngòi bút « tếu ». Riêng tôi, tôi thường hoài nghi tự hỏi « sự thực thì tâm hồn mình có phải là một kẻ tếu không » ?

Tếu hay không Tếu ?

Nếu ta định nghĩa «tếu» là thái độ chống đối tiêu cực của một kẻ bất mãn với xã hội mà vẫn phải sống với xã hội, bất mãn với bản thân mình mà vẫn không tìm ra lối thoát, tôi thấy cái «tếu» của tôi không những không tiêu cực mà còn sót xa cay đắng, còn tích cực quyết liệt, bảo tấp hơn.

Kịp đến khi tôi lãnh 4 viên đạn, tôi mới hiểu thực chất của tâm hồn tôi không phải là «tếu» như tôi vẫn tưởng, như dư luận vẫn gán cho tôi. Bằng có là khi bị bắn, tưởng mình sắp chết, tôi đã đề «lộ nguyên hình» khi tôi ra hiệu cho con lấy bút viết, nguệch ngoạc mấy giòng đề kịp đăng tải lên mặt báo gửi bạn đọc.

Mấy dòng đó chứng tỏ người viết không phải là kẻ chỉ biết đùa cợt với cuộc đời, không phải chỉ là một kẻ «tếu» theo định nghĩa thông thường. Và từ hôm bị bắn, từ hôm «chết đi sống lại» tôi chợt hiểu tại sao ngòi bút của tôi lại «tếu» lại cay độc, phá phách trong khi thực chất tâm hồn tôi khác hẳn.

Một kỷ niệm «tắm trường».

Ở đây tôi mạn phép kể một kỷ niệm thời thơ ấu của tôi, vì chính cái «tếu» bề ngoài của tôi bắt nguồn từ kỷ niệm này :

Tôi sinh trưởng trong một gia đình nông dân ở một làng hết sức «cù lằn», cù lằn đến mức độ trong làng tôi, ngoài gia đình tôi, chưa hề có người nào học qua bậc tiểu học. Không những «cù lằn» mà còn man rợ, «trung cò» là đằng khác. Bằng có là trong làng tôi,

đàn bà có thói quen tắm trường mà không ai lấy điều đó làm hồ thẹn. Tắm trường ngay ở giếng nước công cộng, bên đường làng, ngay chỗ mọi người qua lại. Mẹ đẻ ra tôi cũng tắm trường như tất cả mọi người đàn bà trong làng. Khi tôi lên năm, lên sáu tuổi, mẹ tôi thường đưa tôi ra giếng tắm, tắm chung cùng mọi người đàn bà khác. Tôi thấy điều đó rất tự nhiên, không có gì là xấu hổ nên tôi không biết ngạc nhiên vì tôi vẫn đình ninh ở mọi nơi khác, đàn bà cũng đều tắm trường như thế cả. Khi tôi lên tám, tôi được đưa lên tỉnh học, vì ở làng tôi không có trường. Kỳ nghỉ hè, tôi đưa một, hai đứa bạn về gia đình tôi chơi. Rồi hết hè, tôi thấy các bạn tôi sì sào, cười chế riễu tôi về cái hiện tượng tắm trường ở làng tôi, tôi ngạc nhiên không hiểu tại sao các bạn tôi hỏi tôi « *Ở làng mà đàn bà tắm trường phải không* » vì tôi đình ninh rằng khi người ta tắm, thì người ta phải cởi hết quần áo, và tắm trường không có gì lạ...

Trong lớp học, một lần nọ, tôi bị gọi lên trả bài, thì có tiếng mách : « *Thưa thầy ở làng anh B..., đàn bà cởi trường tắm lồng ngồng ngoài giếng, vui lắm ạ* ». Tôi thẹn quá hóa khùng, quay lại tát luôn đứa bạn một cái tát. Thầy giáo bèn tra hỏi. Tôi làm ra vẻ ngang ngược thách đố, trả lời rằng đúng là đàn bà ở làng tôi đều tắm trường, khiến cả lớp phá lên cười. Từ đó tôi thành cái «souffre douleur» đề cả lớp trêu cợt, coi tôi như một đứa cù lần nhất, mọi rợ nhất, bắt tôi phải mua kẹo đãi các bạn ăn, đề đền cái tội «đàn bà trong làng tắm trường lồng ngồng ngoài đường». Hè tới, thầy giáo lớp tôi hỏi làng tôi ở đâu, rồi cho tôi

biết là ông và một người bạn sẽ về thăm gia đình tôi. Tôi tưởng ông nói cho vui, ai ngờ ông về thăm thật cùng một người bạn. Mà về thăm để làm gì, bạn đoán được không? Thừa chỉ để nhìn trộm đàn bà tắm trường. Tôi có thể nói mối căm thù của tôi đối với bọn đạo đức giả, đối với những kẻ sống ở thành thị, khơi nguồn từ lúc tôi bắt quả tang ông thầy dạy đạo mạo, đứng đầu của tôi đang nhìn trộm đàn bà làng tôi tắm trường ở giếng công cộng. Từ đó tôi không ngớt mang tâm trạng đầy mặc cảm, đầy chống đối ngầm của một đứa nông dân khờ khạo, lạc lõng giữa cái gọi là văn minh đô thị. Trong thâm tâm, tôi vẫn coi rẻ, coi khinh cái bề ngoài hào nhoáng, đạo đức giả của người đô thị và tìm đủ cách chứng tỏ cho các bạn học biết, tuy là dân «cù lần», «quê mùa» tôi vẫn không kém họ, còn xuất sắc hơn họ, vượt họ là đằng khác. Chẳng thế mà về việc học, hồi đó, đậu tiểu học xong phải học ít nhất sáu năm mới thi tú tài, nhưng tôi đã học nhảy, nhảy không phải một năm, mà là ba năm, và chỉ ba năm sau khi đậu tiểu học, tôi đã đậu tú tài, đậu thủ khoa với hạng bình. Luật Sư Lê-ngọc-Chấn hồi đó học hơn tôi ba lớp, tôi đang ở năm thứ nhất thi anh Chấn ở năm thứ tư, đã đậu trung học phổ thông, vậy mà tôi bỏ thi Trung học Phổ thông, nhảy vọt lên thi tú tài cùng anh Chấn, và tôi đậu, khiến anh Chấn sừng sốt, lắc đầu, khen tôi là «thần đồng» (!) Sự thực tôi chả có gì là thần đồng ráo, nhưng tôi muốn trả thù những bạn học thành thị đã chế riều, hạ nhục tôi, nên tôi đã học đêm, học ngày, học đái ra máu để chứng tỏ cho

mọi người biết tôi chấp nhận mọi thách đố. Nhất là sự thách đố của ông -hàỵ tôi là ông Hoàng-minh-Giám lúc này là một bộ trưởng của Việt-cộng, khi thấy tôi học nhảy, đã nói với tôi nguyên văn thế này :

«*Bien vous tentez l'impossible*». Rồi sau này, khi tôi viết văn, viết báo, tôi vẫn chỉ tả sự thực. Sự thực trần truồng, trắng trợn, trong tâm hồn con người. Sự thực trần truồng trong xã hội. Đề chứng tỏ cho mọi người thấy là sự thực trần truồng tự nó không có gì xấu, rất đẹp là đằng khác. Chỉ có những kẻ đạo đức giả nuôi những ý nghĩ đen tối, nhìn trộm sự trần truồng mới là xấu, Chẳng hạn nhân vật Đạt trong truyện «*Yêu*» của tôi, trước khi người yêu là Diễm lấy chồng, Đạt chỉ có một ao ước là vẽ một bức tranh Diễm đề hờ ngực, mặc dầu trong suốt thời gian yêu Diễm, Đạt vẫn tôn thờ Diễm, chưa bao giờ dám hôn Diễm và khi Đạt giải thích tại sao Đạt lại có ý định như trên, Đạt chỉ là phát ngôn nhân của tác giả vẫn sắt đá tin tưởng ngay từ hồi thơ ấu rằng, tấm truồng không có gì là xấu xa !

Cuộc đời ngang trái, đầy rẫy mâu thuẫn «*hết nạn nọ đến nạn kia*» của tôi bắt nguồn từ những mặc cảm của một đứa bé nhà quê, thuộc một làng hủ lậu, đàn bà tắm truồng ở giếng công cộng, nhưng đứa bé vẫn nhất quyết chống đối, không chấp nhận cái văn minh thị thành cái đạo đức giả của bọn nhìn trộm đàn bà tắm truồng, Và cho tới khi tôi bị bốn viên đạn, tôi vẫn là thứ người rừng sống lạc loài giữa một xã hội mình không thích nghi nôi, vẫn là đứa bất mãn, chống đối của thời niên thiếu.

Tôi là đảng viên Việt-Nam Quốc Dân Đảng ?

Viết đến đây tôi chợt nhớ khi tôi bị mưu sát, một hãng thông tấn ngoại quốc nào đó đã loan tin rằng tôi thuộc Việt Nam Quốc Dân Đảng. Sự thực tôi chưa hề bao giờ gia nhập VNQDDĐ nhưng hồi niên thiếu, học lớp nhất trường tiểu học Hưng Hóa, trong đêm Quốc Dân Đảng nổi dậy vào năm 1930, tôi có theo phó đảng trưởng Nguyễn khắc Nhu tức xứ Nhu đi hạ đồn Hưng Hóa, mặc dầu tôi không vô đảng vì chỉ mới hơn 10 tuổi, mặc dầu tôi chẳng hiểu cách mạng là cái cóc khô gì. Công phá đồn tới gần ba giờ sáng, cướp không nổi, đoàn quân cách mạng rút lui sang bên kia sông. Chiếc thuyền chở bọn « nhóc » cách mạng là chung tôi, ra tới giữa sông thì mắc cạn ở một bãi cát nổi giữa lòng sông : thế là chúng tôi bị lạc, đứt liên lạc với đoàn quân giải phóng của Xứ Nhu. Tôi đặt chân lên bãi cát, giữa lúc mệt nhoài và buồn ngủ. Tôi nằm luôn xuống bãi cát, ngủ một giấc ngon lành, quên trời đất. Tới sáng, viên Trưởng đồn người Pháp, và viên tri huyện rượt theo tàn quân cách mạng, đánh thức chúng tôi dậy, lấy báng súng đập vào đầu hỏi « *bọn mi làm gì mà nằm ngủ ở đây* » thì chúng tôi trả lời rất hách : « *chúng tôi làm cách mạng* ». Và chưa bao giờ trong đời tôi tôi nhận lãnh báng súng đập vào đầu, mà thấy khoái đến thế, hãnh diện đến thế ! Đại khái những cuộc nổi loạn, những cuộc chống đối, trong đời tôi đều hao hao giống vụ tôi theo phó đảng trưởng Xứ Nhu đi hạ thành Hưng Hóa, nghĩa là tôi chả cần hiểu gì, chả cần có ý thức rõ rệt gì, nhưng miễn là được chống

đối, được nổi loạn là nhất định có tôi. Cái tình thần chống đối liên miên này, dĩ nhiên mang lại nhiều hậu quả tai hại và mang lại nhiều sóng gió cho bản thân tôi. Do đó, dưới thời Pháp thuộc, cũng như thời Nhật thuộc, thời Việt Minh, thời Ngô đình Diệm tôi đều bị bắt giữ, bị cầm tù, nhiều là vài năm, ít là vài tháng. Còn từ khi «Cách mạng thành công» thì tôi bị què cẳng, bị ăn đạn đồng, bị lao đao vì báo đóng cửa lên, đóng cửa xuống... Cho nên nếu ngòi bút của tôi rất tếu, hoặc đều giả, cay chua thì chắc bạn đọc không nhạc nhiên : cái tếu của tôi chỉ là một hình thức chống đối của đứa nhỏ quê mùa ngay từ hồi niên thiếu đã không chịu chấp nhận xã hội.

Nhưng sau khi lãnh 4 viên đạn mà không chết, tôi thấy nhiều triệu chứng lột xác. Nhất là tôi thấy tôi không viết nổi mục Ao Thả Vịt, phải nhờ Thương Sinh viết thay : không phải tôi sợ ăn đạn lần thứ hai nên hết dám chười bới... Nhưng sự thực là tôi thấy tâm hồn tôi trở về với thực chất đôn hậu, chất phác của đứa bé lên năm, theo mẹ ra giếng tắm trường, ngó mọi người tắm trường mà không cảm thấy thẹn.

Bài thơ của Bác-sĩ Tuyền.

Cách đây hơn 1 tuần, nhà văn Doãn-quốc-Sĩ cùng với Bác sĩ Phát, tác giả «Cảm nghĩ của người thầy thuốc» tới thăm tôi. Tôi khoe với hai anh là tôi «lột xác» ghê gớm. Bằng cớ là tôi hết muốn viết Ao Thả Vịt, hết muốn phá phách chười bới. không phải vì sợ ăn đạn một lần nữa, nhưng chính vì tâm hồn tôi đã thay đổi. Bác-sĩ Phát thương yêu tôi lắm, anh là người

đón hậu, vẫn khuyên can tôi đừng viết Ao Thả Vịt nữa, lúc này nghe tôi nói, anh mừng lắm, nhưng vẫn dè dặt trả lời : « Tôi sợ chỉ được một thời gian, rồi đầu lại vào đấy ». Anh Sĩ thì, trái lại, gạt đầu tỏ ý tin tưởng tôi lột xác thực tình. Anh Phát hoài nghi không phải là không có lý, nhưng nếu anh trải qua cái tâm trạng của kẻ chết hụt, anh sẽ hết hoài nghi. Tôi xin phép kể câu chuyện dưới đây để bạn đọc thấy sự tôi lột xác ra sao :

Cách đây ít bữa, một quân nhân tìm đến thăm tôi, tin cho tôi hay ông vừa vào khám Chí-Hòa thăm Bác sĩ Trần-Kim-Tuyến người mệnh danh là « chùm » mặt vụ trào Ngô. Theo lời sĩ quan này Bác sĩ Tuyến không những hỏi thăm tôi mà còn sáng tác một bài thơ tặng tôi. Bác sĩ Tuyến đã đọc bài thơ cho sĩ quan nghe, yêu cầu người sĩ quan học nằm lòng bài thơ, để khi tới thăm tôi, đọc cho tôi nghe. Bài thơ như sau :

Đùa thăm Chu-Tử

*Tôi nghe tin nó dám « tia » anh,
Bảy phát « còn đui » đoạch đoạch dùng
Chúng tưởng đã như con cóc tia
Ai dè chỉ bề cái răng nanh
Bờ quen nổi máu chàng Kha Trấn
Chẳng biết nơi gương chị Thập Thành
Nhè giữa Ao Sen mà thả vịt,
Cho nên đời xuống dốc không phanh.*

Từ khi bị mưu sát tôi đã hưởng niềm vui đọc nhiều thư hỏi thăm rất chân thành xúc động của bạn đọc, quen biết hay chưa quen biết. Nhưng cái xúc động khi tôi nghe mấy câu thơ từ Khám Chí-Hòa

gửi ra, thật đặc biệt. Tôi hồi tưởng đến thời gian hai mươi tháng dằng dặc, tôi bị nhốt trong khám Chí-Hòa. cuối cùng tôi đánh viết một cái thư cho Bác sĩ Tuyền mà tôi chưa hề quen biết, đề nhờ can thiệp, và do bức thư đó, tôi được trả tự do. Nghĩa là đối với Bác sĩ Tuyền, tôi là kẻ chịu ơn. Tôi không quen thân với Bác sĩ Tuyền, sau khi được trả tự do, tôi chỉ tới gặp ông Tuyền một lần tại nhà riêng để cảm ơn ông. Tôi thấy ông có phong độ giản dị của nghệ sĩ hơn là một ông chùm mặt vụ. Nhất là từ khi ông bị bắt, tôi không hiểu « công » và « tội » của ông ra sao, nhưng tôi thấy tư cách ông khá đáng hoàng. Là chùm mặt vụ, mà khi ngã ngựa, không có ai tố cáo thì kẻ cũng là điều hiếm có. Cho nên khi người sĩ quan đọc cho nghe bài thơ của Bác sĩ Tuyền, tôi bồi hồi, cảm thấy hối hận. Hối hận vì dù sao tôi cũng chịu ơn ông Tuyền, tại sao lúc này ông lâm nạn, tôi không làm gì để giúp đỡ ông, trả ơn ông ?

Tôi thấy tôi phải làm một cái gì, dù kết quả hay không kết quả, không thành vấn đề, nhưng để chứng tỏ khi tôi lâm nạn tôi cầu cứu ông, thì lúc này, ông lâm nạn, ông cũng có quyền chờ đợi một cái gì ở tôi. Tôi bèn nghĩ ý định với một người bạn, sẽ viết một loạt bài về Bác sĩ Tuyền, dù bị gán là tay sai của dư đảng Cần Lao cũng không sao.

Người bạn tỏ ý lo ngại loạt bài tôi viết về ông Tuyền sẽ không mang lại lợi ích thiết thực gì cho ông Tuyền, trái lại chỉ gây hậu quả không hay cho cá nhân tôi sẽ bị gán thêm một vài nhãn hiệu nữa. Tôi thấy người bạn nói không phải không có lý: Tôi

có tật mỗi khi bận tâm về chuyện gì thì thường loay hoay nghĩ ngợi mất cả ngủ. Suốt đêm đó, tôi không chợp mắt : tôi tưởng tượng hết giải pháp này đến giải pháp khác đề vận động trả tự do cho ông Tuyền, toàn những giải pháp mơ hồ «không tưởng» Chẳng hạn tôi nghĩ : thời kỳ các tôn giáo chống đối nhau cần chấm dứt, nếu lúc này một vài Thượng Tọa, Đại Đức thành lập một tiểu ban vận động trả tự do cho ông Tuyền, nêu một gương sáng cụ thể về đoàn kết, về tình thương xót, quên hết mọi hận thù, thì chắc người Công-giáo sẽ cúi lòng đến chảy nước mắt. Và tôi tưởng tượng Thượng Tọa Thích-Thiện-Ân, Khoa trưởng Đại học văn khoa Vạn Hạnh, sẽ cầm đầu tiểu ban này. Sở dĩ tôi nghĩ đến Thượng-Tọa Thiện-Ân vì cách đây hai tuần Thượng-Tọa có tới thăm tôi Thượng tọa cho tôi một gói sâm Cao Ly đề uống lấy lại sức. Thượng tọa ngó tôi không nói gì nhưng tôi biết Thượng tọa thương xót tôi lắm. Thượng tọa trầm ngâm một chút rồi hỏi tôi : *Theo ý ông, việc bầu cử Quốc Hội có thực hiện được không ?* Tôi trả lời : *« Có thể thực hiện được nếu ngay từ phút này, hai tôn giáo Phật giáo, Công giáo thực lòng hợp tác với nhau ; thực lòng lo cho số phận đất nước hơn là phá phách nhau, chống đối nhau ».*

Tôi nghĩ một cách ngây thơ rằng đã là nhà tu hành thì phải có tâm hồn « hỉ xả từ bi » và Thượng tọa Thích-thiện-Ân sẽ không vì lý do gì không chấp nhận đề nghị rất « hỉ xả từ bi » của tôi, Tôi vốn là đứa ngang ngược, nhiều khi làm những điều rất « trái khoáy » mà vẫn tưởng điều mình làm là

hợp lý, hợp lẽ tự nhiên. Thế làm sáng hôm sau, mặt
dầu suốt đêm không ngủ, mặt dầu đi không vững, tôi
vẫn tìm đến T. T. Thiện-Ân. Đáng tiếc là Thượng
Tọa đi vắng, chứ nếu tôi được gặp Thượng Tọa thì
chắc Thượng Tọa sẽ không khỏi ngạc nhiên nghe
tôi trình bày đề nghị quá ư «không tưởng» của tôi.
Tôi kể chuyện trên đề bạn đọc thấy sau khi thoát
chết tôi trở nên ngây thơ, tin tưởng đến mức độ nào.
Gần như ngây ngô vớ vẩn. Nhưng tôi vẫn tin tưởng
một cách mãnh liệt.

Bài học «Sáng tác» của bốn viên đạn.

Trên phương diện sáng tác, bốn viên đạn của
kẻ sát nhân đã cho tôi một bài học vô giá mà tôi trình
bày dưới đây với các bạn văn nghệ :

Hầu hết văn nghệ sĩ đều than phiền về sự bế
tắc, không tìm ra lối thoát trong công cuộc sáng tác.

Thời đại chúng ta sống thật bi hùng, chan hòa
máu, nước mắt, đầy rẫy những gương hy sinh hoặc
thê thảm hoặc cao đẹp. Vậy mà người sáng tác văn
nghệ vẫn lúng túng không tìm ra đề tài, vẫn hời hợt
giả tạo, tù mùn. Chúng ta đòi vấy sự bế tắc cho chế
độ chính trị, cho sự kiểm duyệt, cho hoàn cảnh v.v...
Sự thực thì người văn nghệ chỉ tìm cách tự dối lương
tâm mình, tự đánh lừa mình. Sự thực thì lỗi hoàn
toàn ở người văn nghệ, ở tâm hồn khiếm nhược tham
sinh úy tử của người văn nghệ, không đủ can đảm
dấn thân vào máu lửa của thời đại, chỉ tìm cách lẩn
trốn hoặc đóng vai bàng quan. Tôi không dám chê
bài ai, nhưng tôi có những bạn sáng tác còn trẻ,

đang ở tuổi quân dịch : điều khiến tôi ngạc nhiên là những bạn này một mặt lẩn trốn quân dịch, một mặt vẫn sáng tác đều đặn, sáng tác «hay» nữa là khác. Nhưng nếu phân tích kỹ thì những sáng tác của các bạn đó, dù có «hay» đến đâu, vẫn chỉ là cái «hay» tụn mủn, vụn vặt, hời hợt, giả tạo. Làm sao những tác phẩm lớn có thể thành hình, với những người văn nghệ mang tâm trạng cầu an, khiếp nhược trong khi người văn nghệ chỉ có thể tìm thấy sứ mệnh mình, ý nghĩa cuộc đời mình, trong sự hiểm nghèo thường trực, sự dấn thân, sự nổi loạn, chống đối thường trực, chống đối cái Nghèo, cái Đói, cái Ngu, cái Dốt, chống đối mọi bất công, trà đạp, chống đối mọi hình thức nô lệ hóa tâm hồn con người, chống đối mọi tên độc tài sát nhân, mọi tên đao phủ uống máu người không tanh, dù những tên đao phủ này ăn núp dưới bất cứ chiêu bài nào, khoác màu áo đạo đức nào.

*
* *

Đậu xanh, đậu đỏ ».

Mai một tôi phải đi Nhật Bản giải phẫu miệng và làm răng để có thể ăn uống bình thường.. Do đó thiên hồi ký này phải chấm dứt sớm hơn như đã dự tính. Để kết thúc thiên hồi ký, tôi ao ước đăng tải tất cả những lá thư của bạn đọc, quên biết hoặc chưa quen biết, đã gửi về tòa soạn hỏi thăm tôi khi nghe tin tôi bị mưu sát. Nhưng thư rất nhiều mà cột báo có hạn, tôi đành chọn một trong số những lá thư kê trên, đăng tải dưới đây, để tỏ lòng biết ơn của một người cầm bút đối với tất cả những bạn đọc đã nuôi dưỡng tờ «Sống», đã mang lại không những niềm an ủi, khích lệ, mà còn mang lại lẽ sống cho bản thân tôi.

Saigon, ngày 18-4-1966

Kính gửi ông Chu Tử,

Tôi tưởng không viết được cho ông bức thư này sau khi nghe tin ông bị ám sát. Tôi tưởng rằng tôi sẽ cảm lạnh tiếc thương ông như đã tiếc thương Từ Chung...

Nhưng giờ đây, tôi biết ông đã vượt qua cơn thử thách nặng nề. Tôi viết đến ông để bày tỏ nỗi động tâm và niềm thương cảm chân thành đối với ngôi bút gan dạ như ông.

Tôi đọc báo «Sống» và đã theo dõi những cuộc thăng trầm của ông và của «Sống». Tôi chưa hề đến Tòa soạn «Sống», tôi chưa bao giờ gặp mặt ông. Nhưng vì theo dõi «Sống», đọc nhiều loạt bài của ông, những cảm quan tư tưởng, và nhất là phong độ

văn chương, ông đã biểu lộ nhân cách thẳng thắn, thành thật (tuy rằng có nhiều cá tính «quân tử Tàu») của ông, đã đem ông gần với độc giả đã đem ông sống gần với gia đình tôi, với chồng, với con tôi. Ông có biết không, chồng tôi kêu tôi lên khi nghe Radio loan tin ông bị ám sát.

— Trời ! Tội quá, sao lại giết Chu Tứ ?

Con tôi đi học về nghe tin ông bị ám sát như nghe tin một thân nhân yêu mến bị tai nạn :

— Má, ông Chu Tứ có chết không ? Sao «tội nó» ác quá vậy hở má ? Tội nghiệp ông Chu Tứ quá.

Riêng tôi, tôi nhận tin đau buồn ấy với sự xót xa, kinh tởm và mất tất cả sự tin tưởng ở trên trần gian này ! Tôi không nói được hết những cảm phần bức tức... Tôi chắc ông đã «rời» vì những phát đạn của kẻ thù muốn «bịt miệng» ông.

Nhưng bây giờ tôi đã viết được cho ông vì ông còn sống... và đó cũng là niềm vui của chúng tôi, của mọi người cảm mến ông, mừng ông thoát nạn.

Tôi cũng cay đắng nghĩ rằng có thể tôi không viết được hết ý nghĩ của tôi đề gởi về ông niềm an ủi, lòng cảm mến. Nhưng tôi lại tự biết tôi viết lời phản đối bọn đề hèn, lời cảm mến chân thành nơi đây, hoàn toàn do những xúc động chân thành không vì những lý do : chính trị, nghề nghiệp hoặc bảo vệ một quyền lợi, tiếng tăm nào đó.

Tôi chưa biết kẻ thù của ông thuộc về phe, nhóm nào, nhưng tôi khinh và kinh tởm nó và

chính nhờ sự đê hèn của nó, chúng tôi mới nhận rõ thêm ông là người « chiến sĩ cầm bút » xứng đáng...

Ông Chu Tử,

Tôi chúc ông sớm bình phục đề tiếng nói bất khuất, yêu chuộng sự thật của ông còn vang mãi mãi.

Ông sẽ không cô đơn đâu ông Chu Tử ạ, vì ngoài kẻ thù, ngoài những kẻ có quyền lợi bất chính muốn bảo vệ, chúng tôi còn những tấm lòng hướng về ông thiết tha.

Chúng tôi sống trong cái xã hội bất lực nên không bảo vệ ông trước bạo lực đê hèn, nhưng chúng tôi vẫn có tấm lòng thương yêu, không khoác bên ngoài bởi chiếc áo đạo đức giả. Chừng ấy ông hãy xem như ông không cô đơn, dù linh thương của chúng tôi hướng về ông thiết tha, nhưng câm nín, cay đắng và uất hận !

Kính chào ông,

N. L.

Tôi hiểu và biết ơn thái độ cảm phần của Bà NL, cũng như của các giới đối với hành vi bắn lên của sát nhân. Nhưng tôi cần thú thực điều này, là riêng cá nhân tôi, nạn nhân của vụ mưu sát, không phải tôi vờ đóng vai cao thượng hoặc đạo đức, hoặc « quân tử tàu », nhưng ngay từ giây phút tôi bị bắn, tôi đưa tay lên ôm cái miệng máu đỏ ra xối xả, tôi quay nhìn về phía sau, thấy hung thủ ngồi lên cái xe gắn máy của đồng lõa chạy chốn, ngay trong phút tưởng mình sắp chết đó, tôi cũng thấy tôi không may mắn có một ý nghĩ cảm phần đối với kẻ bắn lên.

Tôi bình thần vì tôi hiểu tại sao hung thủ có thể tàn bạo dã man như vậy. Hơn thế nữa, khi anh Doãn quốc Sỹ và bác sĩ Phát tới thăm tôi, tác giả «Cảm nghĩ của người thầy thuốc» hỏi tôi: «Dĩ nhiên hành vi của sát nhân là dã man, nhưng anh có nhận thấy sát nhân có thể có lý do của hắn không». Tôi thẳng thắn vui vẻ trả lời: «Không những tôi hiểu sát nhân có lý do của hắn, tôi còn nghĩ tôi bị bắn là «đáng» lắm. Nhưng tôi chỉ đáng «bắn» thôi, không đáng «chết». Với cái tội ư phá phách, với ngòi bút cay cú của tôi, tôi bị bắn là «phải», nhưng tôi bị bắn mà không chết mới là đều hợp lý hợp tình, chứ nếu tôi chết thì quả là oan uổng, vì sự thực ngòi bút phá phách của tôi chỉ bắt nguồn ở lòng tha thiết quá tin tưởng, quá ngây thơ, quá thương đời, thương mình».

Cho nên, đề chấm dứt thiên hồi ký này, tôi xin phép kể câu chuyện vui dưới đây :

17 ngày sau khi ăn bốn viên đạn mà không chết, tôi mò lên tòa soạn, đề nghị tổ chức một canh «xì phé». Canh xì phé có đủ mặt văn nghệ sĩ giang hồ. Đánh rất nhỏ, «láng» không tới năm trăm đồng mà tôi hên lạ lùng, chỉ một giờ đồng hồ sau, tôi đã «được» trên bốn ngàn đồng. Đối với một con bệnh chưa được bình phục, ngòi đánh bạc một tiếng đồng hồ đã là một thành tích ghê gớm lắm. Tôi thấy tôi không thể ngồi lâu hơn được nữa. Nhưng tôi cũng không muốn bỏ về vì tôi bỏ về thì chiếu bạc mất vui, nhất là tôi đã vét gần hết tiền làng. Tối bên nhờ Trần Tử đánh dùm tôi, để tôi được nghỉ mấy phút. Tôi đi ra «ban

công» nhìn xuống đường Gia-Long : ngay bên kia đường, trên vỉa hè, tôi thấy hai đứa nhỏ khoảng 14,15 tuổi cãi nhau rồi đánh nhau. Không hiểu có phải vì chính kiến bất đồng hay không mà chúng đánh nhau cực kỳ say sưa, cực kỳ rùng rợn. Tôi ngó chúng đánh nhau, rồi quay đầu nhìn về phía chiếu bạc. mọi người đang sát phạt, chiếu bạc trong đó có tôi, một kẻ cách đây nửa tháng, đã bị ăn 4 viên đạn. Tự nhiên tôi thấy buồn chết được, tôi không hiểu tôi có Phật tính hay không, nhưng lúc đó quả là tôi không còn vương một chút « tham sân si » nào. Tôi buồn rồi đột nhiên tôi lại thấy vui kinh khủng, thấy hạnh phúc chan hòa, vì tôi tự nhủ : *« Chỉ có một sự thực là giờ phút này, đáng nhẽ mình đã chết, xác mình đã thối nát thì mình vẫn sống, vẫn tranh đấu, vẫn viết báo, vẫn đánh xì phé, vẫn ngấm đòn bà đẹp... Xin cảm tạ Trời Phật, cảm tạ Thượng đế đã ban cho mình cái hạnh phúc « tái sinh ».* Và tôi vui vẻ trở lại chiếu bạc, cố tình đánh láo lếu để cho « bay » hết số tiền « được », rồi tôi ra về. Xuống tới đường, tôi định tìm hai em bé đánh lộn xem chúng còn đánh nhau hay không, thì thấy hai đứa đang ngồi ăn « đậu xanh, đậu đỏ » bên quán nước, một cách thân mật thương yêu nhau như không hề có chuyện gì xảy ra. Tự nhiên, tôi thấy nhớ kẻ sát nhân của tôi, tôi thành thực ao ước được tái ngộ sát nhân, mặt nhìn mặt sát nhân một lần nữa, không phải để tôi tố cáo hấn, lợi cò hấn ra trước pháp luật, cũng như không phải để hấn « tặng » tôi mấy viên kẹo đồng nữa, mà là để tôi có dịp khoe hấn một châu đậu xanh đậu đỏ. . . .

IV

CHU TỬ

TRƯỚC NGÒI BÚT THÂN ÁI CỦA VĂN HỮU

*C*UỘC ám sát Chu-Tử cho đến nay đã lắng dịu. Sức khỏe của anh cũng hồi phục dần. Hãy gác sang một bên tính cách thờ ơ của sự kiện. Nhưng không thể quên những xô xao còn lại trong đáy lòng chính những người cầm bút.

(trích tạp chí Tiếng Nói, số 2 tháng 5-1966)

Anh Cử Bình.

— Anh cử «Bình» — Đã hơn hai mươi năm nay tôi không từng nhắc đến cái danh hiệu ấy — Nó cũng như thời gian học trò mới lớn của tôi, đã thật xa, đã chìm khuấy — Nhưng mấy hôm nay, đột nhiên nó sống lại rục rĩ trong lòng tôi.

— Tôi quê ở Sơn Tây, một tỉnh trung du rất nghèo miền Bắc. «Đất đá ong khô nhiều ngấn lệ» làng tôi đất cằn ruộng xấu, nên hàng tháng khi thầy mẹ tôi mang mấy giỏ gạo từ quê ra cho anh em chúng tôi ăn ở Hà-nội, tôi hiểu rằng thầy mẹ tôi cố gắng lắm mới nuôi nổi chúng tôi ăn học. Anh em chúng tôi sống một cách nghèo nàn trong một căn gác nhỏ đầu giốc Hàng Than — Nhìn thấy anh em tôi thiếu thốn quá, mẹ tôi thường bảo «thôi», cố đi, như cậu Cử bên Tràng, như anh Cử Bình trên Mía đấy».

— Đối với thầy mẹ tôi, đối với lớp thanh niên mới lớn chúng tôi vào những năm 1941, 42, ông Cử Chu văn Bình cũng như ông cử Nguyễn S là những tấm gương sáng. Sinh trưởng trong những gia đình thanh bạch ở thôn quê, nhưng rồi cũng học hành, cũng đỗ đạt như người ta. Đỗ cử nhân lúc ấy là có thể đi làm quan, làm vinh dự cho họ hàng làng nước. Trong tâm hồn của tên học trò 15, 16 như tôi, nhưng tên Chu văn Bình, Nguyễn S, là những danh hiệu tốt đẹp nhất, lý tưởng nhất.

— Tính cách lý tưởng này được gia tăng khi mấy năm sau đó, tình hình ở VN biến chuyển, phong trào giải phóng đất nước lên cao, nên việc đi học để làm quan đã thấy lỗi thời rồi. Trong cái bùng nổ

say sưa của những năm, 1944, 45 tôi nghĩ rằng phải đi học để làm cách mạng. Những bậc đàn anh của tôi, ông cử Bình, ông cử S, đều không ai đi làm quan cả, và khi kháng chiến nổi lên, các «anh» ấy đều đi vào kháng chiến. Tuy biết tên, biết tuổi như thế nhưng tôi không được gặp anh cử Bình bao giờ.

Mãi cho đến năm 1947, lúc chiến tranh còn chưa lan đến tỉnh tôi, tôi mới có dịp được gặp anh. Anh là thủ lĩnh thanh niên Sơn Tây, còn tôi lúc ấy lớn rồi, đại diện cho thanh niên Thạch Thất. Anh có nói chuyện với anh em toàn tỉnh trong đêm lửa trại, nhưng vì đứng xa nên không thấy rõ mặt anh, chỉ thấy một thân hình cao cao, giọng nói rần rờ, gằn mạnh, và đôi kính trắng lấp loáng... Hôm sau có cuộc thi thể thao chạy 100 thước 200 thước. Tôi có nước chạy khá nên về đầu. Lúc lên lĩnh giải, anh vỗ vào vai tôi mà bảo «Chú có nước rút khá lắm».

— Thế rồi thời gian trôi qua, bão táp chiến thời đã cuốn hút đi, mỗi người mỗi ngả, Tính cho đến nay 19 năm rồi tôi vẫn chưa gặp lại anh — Nhưng cách đây mấy năm về Saigon tôi mới biết anh Cử Bình bây giờ là nhà văn, nhà báo Chu Tử. Tôi có đọc gần hết tác phẩm của anh, thường theo dõi «ATV» của anh nữa. Chịu lắm — Nhưng xin lỗi anh, con người nhà văn, nhà báo của anh đối với tôi không lớn bằng con người thủ lĩnh thanh niên ở một tỉnh trung du miền Bắc. Tôi yêu «anh cử Bình» của thời niên thiếu của tôi hơn là nhà văn Chu Tử dù rằng hiện nay tên tuổi của anh đang vang dội,

nhất là « vụ ám sát Chu Tử » vừa qua lại khiến cho tên tuổi anh lầy lừng hơn nữa.

— Tôi nghĩ rằng tôi không lầm, vì « văn tài » của anh không bằng được cái « thái độ sống » của anh, cái thái độ mà tôi đã nhìn thấy trước từ hơn hai chục năm nay... Cái thái độ Không Đổi Thay mà anh giữ được trong bất cứ trường hợp nào.

THIÊN-KHAI
Nhật Báo Tiền Tuyến

*
* *

CHU TỬ AI CÁI GÌ, THẾ NÀO

Trong tháng vừa qua, nhà văn Chu-Tử đã bị một bọn khủng bố bắn lén. Phản ứng cấp thời của nhóm bằng hữu Tiếng Nói trước sự kiện đặc biệt này, là đã cho phổ biến một bản tuyên cáo lên án hành vi kẻ trên, đồng thời kêu gọi những người cầm bút không phân biệt phe nhóm, tiến tới một sự lên tiếng nhất trí về hoàn cảnh người cầm bút hiện tại.

Cuộc ám sát Chu-Tử cho đến nay đã lắng dịu. Sức khỏe của anh cũng hồi phục dần. Hãy gác sang một bên tính cách thời sự của sự kiện. Nhưng không thể quên những xô xao còn lại trong đáy lòng chính

những người cầm bút. Ở đây, xin gửi tới các bạn những gài nhận của vài anh em trong Tiếng nói, nhân việc nhà văn Chu-Tử bị khủng bố :

Trần Đức Uyển viết về Chu-Tử :
văng tục, chữi thề, cho... đỡ buồn.

Tôi vào thăm Chu-Tử lần thứ nhất anh nằm thiêm thiếp trên giường, mặt sưng vếu, đáng một mồi. Tôi đứng chờ một lát. Anh mở mắt, lơ lơ nhìn, muốn nói nhưng không nói được. Tôi hỏi, anh nghe rõ, khê ngúc ngoắc cái đầu rồi lại nhắm mắt.

Phòng nhỏ ; kê một giường, một bàn, thừa một khoảng ; gần máy lạnh. Hàng ngày Chu-Tử có nhiều người đến thăm không có chỗ đứng, phải nối nhau đứng ra cả hành lang. Trên bàn để mấy cuốn vở, tôi lật xem : Những cuốn vở « bút đàm » giữa Chu-Tử và khách. Đọc thử vài trang thấy toàn những « Cám ơn anh em, tôi không nói được ». Một vài người chúc mau bình phục. Tướng Đặng-văn-Quang viết đại ý tới thăm một chiến sĩ cầm bút và tặng Chu-Tử ba ngàn bạc. Lúc Tướng Quang tới anh chưa tỉnh nhưng sau đã nhờ anh em tòa soạn Sống gửi trả. Khá nhiều người tai mắt đã vào phòng này. Thượng-tọa, Linh-mục, quân tướng, giáo-sư, bác-sĩ, luật-sư, nhà văn, ký-giả, chủ-tịch nọ, chủ-tịch kia, đủ hết. Họ vào thăm một nhà văn bị ám sát, tốt lắm, không có gì đáng phàn nàn. Chỉ thương cho Chu-Tử không nói được đề văng tục như anh vẫn thường văng trên mặt báo hay với anh em những lúc buồn chán.

Lát sau, Chu-Tử lại mở mắt. tôi nói với anh : « Anh cố tỉnh dưỡng, « điếu » chết được đâu, nghiệp

chương còn nặng, đừng lo ». Anh chớp mắt ra hiệu đồng ý và tôi đi ra. Gặp cháu Thủy con gái Chu Tử ở ngoài hành lang, dừng lại hỏi chuyện. Nó trách « Chú tẻ quá, sao bây giờ mới vào thăm bố cháu ». Tôi cười cười : « Bạn quá, bạn quá ! » « Chú thì lúc nào cũng bận » — « Ừ chú bận thật. Ở đây suốt ngày, suốt đêm sao — « vâng, cháu thương bố cháu quá. Chú thương bố cháu không ? » Cách hay nhất để các chú thương bố cháu bây giờ là trông nom giúp cho bố cháu tờ báo ! » Tôi nghĩ và bảo : « Dĩ nhiên, báo vẫn ra đều mà. Thôi chú về ». Cách ba ngày sau tôi lại tới thăm Chu-Tử, vì nghe Long cho biết anh đã nói được. Lần này đi khá đông. Tất cả anh em tòa soạn Sống cộng chung anh em tòa soạn báo Bách-Khoa tới hơn mười người. Chu-Tử đã ngồi dậy, đưa bàn tay khô bắt tay từng người một. Câu đầu tiên tôi nghe anh nói là một chữ thề : « Đ.m. nó » trong phòng lúc này cười nói vui vẻ. Ngoài chúng tôi, còn mấy người khác nữa. Không khí ồn ào, mỗi người thốt một câu rồi cùng rít lên cười. Cười khoan khoái, cười mở. Chu-Tử nói nhiều, mỗi lần nói lại bỏ chiếc khăn áp lên miệng ra cho nhót rãi chảy dòng xuống.

Lỡi anh chưa khỏi hẳn, lại mất năm chiếc răng nên nước miếng ứa ra liên tiếp, anh phải dùng khăn bịt lấy miệng. Giọng Chu-Tử hơi ngọng, như đứa bé mới tập nói, sau mấy ngày áp ủ bao nhiêu chuyện bây giờ anh nói huyền thuyên, nói cho đã. Anh kể lại hôm bị bắn vào tới nhà thương, anh còn tỉnh táo lắm. Lúc người ta khiêng anh lên cầu thang nằm ngửa trên băng ca anh nhìn thấy một Lolita mặc

jupe ngắn có cặp đùi trắng thật trắng đứng ở trên dèm xuống, anh ngửa mặt trông lên nghĩ thầm « Đ.m. tội gì không nhìn cho sướng mắt. Nhìn cho kỹ rồi chết cũng được ». Vào phòng, anh đòi giấy bút viết cái câu gì đó có mấy chữ « chiến sĩ cầm bút » nhưng sau đó nằm nghĩ lại anh thấy ngay là mình « sáo ». Anh tự chửi mình « Tồ sư, ngu quá, tại sao mình lại « sáo » đến như thế, mình có là chiến sĩ « điu » đâu.

Chúng tôi cười và Chu Tử nói thêm : « không, thật các toạ, lúc đó moa gần sát cái chết nên không nghĩ đến nó nữa, mà toàn nghĩ những chuyện gì xa xôi ở đâu đâu. Moa thề, đ. m., moa không thấy đau thấy sợ hay hoảng hốt một tý nào hết. Hờ, lạ lắm ».

Ngay sau tiếng « hờ, lạ lắm ». Chu Tử nhìn tôi cười bảo « Thế nào Tú Kếu cũng bị ám sát... Thế nào chúng nó cũng tìm đề bắn toa ».

Nói lằng nhằng một lúc nữa, chúng tôi lủ lượt kéo nhau đi. Viên cảnh sát mặc sắc phục gác cửa phòng Chu Tử nhìn theo chúng tôi tùm tùm. Chẳng hiểu trong đầu ông đang nghĩ gì. Liệu với bộ sắc phục lồ lộ ra đó, thêm khẩu súng lục đeo xệ bên hông, ông có ngăn nổi kẻ sát nhân; nếu hắn muốn vào đập Chu Tử một lần nữa không.

Một buổi chiều khác, cùng đi với mấy anh em trong ban chủ biên Tiếng Nói, tôi lại vào thăm Chu Tử. Nguyên-Sa, Lê.Xuyên, Trần-dạ-Từ, Nguyễn-khắc-Giang, Nhã Ca và tôi, ngồi và đứng quanh giường anh nói chuyện. Anh nằm, đang nhờ ký giả DZoãn. Bình bóp chân hộ. Một lúc anh ngồi dậy nói với

tôi : « Thiên hạ bảo Tú Kếu co vôi rồi, không dám viết mạnh nữa ». Tôi cười cười, đứng im.

Thấy Thủy đang đứng ở đó, tôi lại hỏi thăm về công việc hàng ngày của nó ở đây. Nó lại trách : « Buổi sáng lúc về chú không nói gì với cháu cả ».

Ba lần vào thăm Chu-Tử, cả ba lần tôi chưa nói được với Chu-Tử một câu đứng đắn nào, cả bài viết này nữa, cũng chỉ lảng nhăng vậy thôi. Mà nghĩ cho cùng, đứng đắn làm gì cho mệt. Những chuyện đứng đắn đã có người khác nói, người khác làm, chúng tôi bây giờ chỉ còn biết văng tục, chửi thề cho... đỡ buồn.

Trần-dạ-Từ viết về Chu-Tử : một khuôn mặt hạnh-phúc trên bảng đen bất hạnh.

Khi Chu-Tử bị bắn, lên tiếng về vụ bắn anh trong một chương trình phát thanh trên đài Saigon, tôi nhớ đã có nói đại khái, rằng khác với anh Từ-Chung (là một nhà báo, cầm bút như cầm một vật ý thức của lý trí), anh Chu-Tử là một nhà văn. Hơn nữa, một nhà văn thiên về mơ mộng và lý tưởng, nghĩa là một người làm việc theo sự chi phối của tình cảm theo hứng.

Nói ra điều trên, giữa cơn súc động và phần nộ vội vàng, hình như tôi chỉ cố ý nhấn mạnh tới cái mức độ thảm bại càng ngày càng lớn hơn trong mấy vụ khủng bố người cầm bút lúc này. Bây giờ, khi tôi cầm bút đây, thì cơn phần nộ và súc động về việc anh Chu-Tử bị bắn đã lắng xuống nhiều, và tôi có thể nhớ thêm vài kỷ niệm về anh, đề hồ xung cho cái nhận xét cụt lùn mà tôi đã lỡ nói.

Anh Chu-Tử là người gấp đôi tuổi tôi, nhưng điều tôi thấy rõ ở anh, trên hết và trước hết, là tính bốc đồng liều mạng của tuổi trẻ. Sự nghiệp văn chương của anh Chu Tử, hình như cũng bắt đầu từ một cơn bốc đồng. Trước khi viết văn làm báo, anh là một nhà giáo. Tôi không có thời gian cập sách đến các trường Trung Học nên không rõ cái nghiệp nhà giáo của anh vinh quang ra sao, nhưng theo chỗ tôi biết ở một số bạn bè từng là học trò anh, thì Chu Tử đã từng là một nhà giáo giỏi và đã sống dòng dã hàng chục năm trong nghề. Ấy vậy mà mấy năm trước đây dùng một cái, nhà giáo Chu bỗng không bỏ cái nghề thâm niên cố để của mình để nhào vô một nghề đầy bất trắc là viết văn làm báo. Sự thay đổi liều lĩnh này tôi ít thấy ở những người nhiều tuổi. Nhưng với Chu Tử, chắc tôi sẽ không ngạc nhiên gì, khi sang năm, hay vài chục năm nữa, sẽ lại thấy anh xoay nghề một lần nữa.

Tôi biết anh Chu Tử vào khoảng năm 1961, 1962 gì đó, khi tôi được dự vào phần trông coi hai trang ngoài nhật báo Dân Việt của anh chị Phương Linh, nơi mà các tác phẩm ruột của anh Chu Tử như Sống, Yêu, Tiền và mục Ao Thả Vịt đã xuất hiện. Trở thành bạn vong niên với anh chưa được bao lâu, thì tôi rủ anh đi làm báo Ngân Khôi với anh Nguyễn hữu Đông. Việc làm ăn này thất bại cay đắng, tạo ra nhiều dây mơ rễ má buồn thảm về tiền bạc. Có lần tức về chuyện này, giữa tòa báo của anh chị Linh, anh xách một đồng cliché đánh tôi lỗ đầu, và bù lại, sau khi nhường bạc tiền bồi đủ ba hiệp, tôi cũng xách ghế trả lễ anh bề luôn đôi kính cận. Người bình thường

chắc sẽ không tha cho một tên oắt con ngỗ ngược như tôi cả làm. Nhưng anh Chu Tử thì khác- Giận nhau một thời gian, khi có báo, anh cười hề hề, bảo : « thôi, xí xóa, về làm với nhau cho vui đi ». Và tôi đã trở lại trông coi phần tin tức và bình luận cho tờ báo của anh, mãi tới đầu năm ngoái mới nghỉ, vì một chuyện khờ riêng. Kỷ niệm con con về Chu Tử mà tôi vừa kể cũng nói lên phần nào tính bốc đồng của anh. Phần khác có lẽ còn chứng tỏ thêm cái tính xuề xòa, nói dóc bỏ dóc, giận đó, quên đó của anh nữa.

Ngoài tính bốc đồng, anh Chu Tử còn là một người ngây thơ, cả tin, cả nể. Những thứ « quý tính » trên đây, chắc chắn đã tặng anh nhiều bài học cay đắng của thực tế. Nhưng dù có bị thực tế đập lên đập xuống thế nào, tôi chắc anh vẫn ngây thơ, vẫn cả tin, cả nể, và quan trọng hơn hết, là mặc dù thừa thông minh để nhìn thấu tất cả mọi đề tiện, tuyệt vọng của đời sống, anh vẫn không ngừng ngây thơ, tin tưởng, hy vọng. Bởi thế, cái khuôn mặt tinh thần thật sự của Chu Tử, tôi tưởng có thể ví như hình ảnh một khuôn mặt hạnh phúc vẽ bằng phấn trắng trên bảng đen bất hạnh, như trong một đoạn thơ của Prévert đã viết.

Cái hình ảnh này, sau khi anh Chu Tử đã lãnh mấy viên đạn, tôi càng thấy rõ hơn ở anh, hay nói cho đúng hơn, ở giữa một điều đau lòng, một điều sung sướng mà tôi đã cảm thấy sau vụ anh thoát chết vừa rồi.

Điều đau lòng, là từ một chuyện nhỏ suy ra : Hôm chúng tôi vào thăm Chu Tử ở bệnh viện, Tú Kieu,

với cái lưỡi thơ chua, đã cười cợt bảo anh rằng « Đây, đừng có tưởng bỏ, bọn này không tử tế gì đâu, chúng nhắc đến anh là lợi dụng vụ anh bị bắn đề bán báo đấy. Anh biết thế không ». Trả lời Tú Kếu, anh Chu Tử đã trệu trạo nói: « Tao biết chứ, tao lạ gì chúng mày ». Giọng nói của anh Chu Tử ngọng, lại nhỏ, nhưng tôi có cảm tưởng anh còn muốn nói câu « tao biết chứ » to hơn lên nữa, trước những hình thức lợi dụng theo lối nói của Kếu được phóng lớn. Cái bọn vô danh nào đó thủ xướng việc bắn trộm một người cầm bút, rõ ràng là đáng tởm. Nhưng những phe phái này nọ, lợi dụng sự đau đớn của người cầm bút bị bắn này vào mục đích đánh đấm riêng của họ, cũng đáng tởm không kém, nhất là khi sự lợi dụng ấy lại được núp dưới cái vẻ thương xót tử tế. Tôi xin nói thẳng: Tôi thành thật xấu hổ về sự dè tiện này.

Đó là chuyện đau lòng. Nhưng có đau lòng thì cũng có sung sướng. Chuyện sung sướng tôi nhận thấy ở Chu Tử, là sau khi qua khỏi cuộc ám sát rồi, anh hình như trở nên yêu đời sống hơn, bao dung hơn với mọi người, và qua những lời anh nói trên giường bệnh, tôi biết anh đang thành thoi lắm và hoàn toàn không còn bị những tức giận, cay cú thường lệ của đời sống chi phối. Thái độ thành thoi, bao dung của anh Chu Tử tôi thấy có thể giải thích bằng nhiều cách. Cách thứ nhất: khi những trò bỉ ổi đã diễn đến chỗ tận cùng của nó rồi, nó hết mức bỉ ổi đề tự so sánh và trở thành hài hước. Cũng vậy khi chúng ta chịu đựng đến tận cùng sự đau đớn rồi, làm gì còn có nỗi đau đớn nào khác đề mà phải sợ hãi lần tránh.

Cách giải thích thứ hai, chủ quan hơn, và thực tế hơn : khi Chu Tử trở thành chủ báo, anh hết giận tên nhà báo oắt tỳ dám thất lễ đập bẻ mắt kính của anh. Bây giờ, mấy phát đạn của kẻ sát nhân nào đó đầy anh lên hai chỗ : (một, đối diện được với cái chết mà chả ai biết ra sao, hai, trở thành một người hào hùng). Từ cái điểm cao chót vót ấy, nhìn xuống bọn người thấp lè tè trong cuộc sống bần tiện nhỏ nhẻ này, làm cách nào để khỏi phải ban xuống cho chúng ta dăm ba phát thương hại.

Những cách giải thích khác về trường hợp anh Chu Tử trên đây, chắc còn nhiều lắm. Cái đau lòng và cái sung sướng, cái dễ tiện, và cái thanh cao, vốn tương phản nhau như đen với trắng. Nhưng cũng chính những cái tương phản ấy mới làm được cho nhau nổi lên, rõ hơn. Nét phần trắng trong khuôn mặt hạnh phúc của Chu Tử, như thế, vẫn nói theo Prévert sẽ trắng hơn, sáng hơn, rõ hơn, trên cái bảng đen bất hạnh đang đen hơn, bất hạnh hơn, là cuộc sống này.

Đó là điều tôi thấy, tôi tin, tôi đau lòng và tôi sung sướng, khi viết về Chu Tử.

Nguyễn hữu Đông viết về Chu Tử : Cám ơn kẻ sát nhân !

Chu Tử, Tử và tôi một dạo gây lộn nhau dữ dội. Chu Tử vác cliché đuổi Tử giữa tòa soạn báo Dân Việt, và đến nhà in Lê Thanh chửi tục tôi. Nhân vụ xích mích thật phức tạp, trong đó có tiền, có một nữ sĩ, có những dự tính đồ võ. Nếu một trong ba đứa là một tay côn đồ thì chắc chắn có đứa ăn trầu mang sẹo. Nếu một trong ba đứa làm chính trị thì

có đưa đám đi mò tôm hay bị tố, hay ra pháp trường, hay ít nữa cũng là đi... đại sử. May sao cả ba chỉ là những kẻ cầm bút, nên không xảy ra những điều đó, mà chỉ thỉnh thoảng chửi đồng nhau. Cả ba đứa cũng không dùng giấy báo đề chửi nhau nốt, mặc dù lần lượt tôi, rồi Từ, rồi Chu Từ có báo trong tay.

Rồi mấy hôm trước đột ngột tôi nghe tin Chu Từ bị bắn chết hụt, nghe đâu sứt xương quai hàm, cụt mất mấy phân lưỡi, bẻ cả xương vai. Tôi ngăn người ra, nhưng thú thật tôi không mừng chút nào, dù có giận đối Chu Từ đến mấy. Xem thế cái mà tôi tạm gọi là thái độ văn nghệ nó cũng có khác thật. Chúng tôi viết được, có thể chửi rất độc, có thể móc moi rất cay, lại có báo, có mực, có giấy, nhưng rất ít khi chúng tôi dùng những thứ đó để trả thù nhau, dù là những mối thù lớn hay nhỏ. Sau vụ gây lộn ít lâu, nếu có dịp gặp lại, chắc chắn Chu Từ có thể cho tôi ly cà phê cười xòa, chửi tôi mấy câu, rồi mỗi đứa một ngả.

Nhưng tuyệt đối chúng tôi không bao giờ nghĩ đến chuyện thù tiêu nhau, cho nhau ăn kẹo đồng hay dao găm. Xem thế thằng làm văn nghệ dù có bần đến mấy cũng còn sạch hơn lắm thằng bô bô khoe đạo đức trong sạch, lớn tiếng đòi công bằng xã hội cho quốc gia dân tộc. Nghĩ thế, trước đây đã chán ngấy văn nghệ, nay tôi lại khoái làm văn nghệ. Vậy nên tôi thành thật cảm ơn kẻ nào đã tặng Chu Từ mấy viên kẹo đồng, và những vết sẹo chắc chắn không bao giờ lành hẳn được. Nếu Chu Từ và Từ không phù quyết thì tôi lại đại diện ầu cho hai anh mà cảm

ơn kẻ kia một lần thứ hai. Hẳn bây giờ hai anh đã hiểu thêm rằng sự giận dữ thù ghét ganh tị giữa bọn văn nghệ với nhau dễ chịu hơn nhiều. Tôi lại phải cảm ơn kẻ kia thêm một lần nữa, vì nhờ kẻ ấy, tôi đang buồn cười khi hình dung ra anh sẽ chửi tôi bằng những tiếng ngọng (anh đã mất mấy phần lưỡi, hở anh Chu Tử?), và mong anh sẽ cười phụ họa với tôi, để thấy mọi giận hờn thù ghét giữa chúng tôi có thể giải quyết bằng những câu chửi thề và những tràng cười có ngọng đôi chút cũng tốt lắm, tốt hơn kẹo đồng và pháp trường.

TRẦN-ĐỨC-UYỀN, TRẦN-ĐẠ-TỬ
NGUYỄN-HỮU-ĐÔNG

*
*
*

CHU.TỬ KHÔNG CỎ ĐƠN.

— Báo SỐNG vừa ra đến số 2 thì nhận được lệnh đóng cửa. Nếu tôi nhớ không lầm thì sáng hôm đó, có một cuộc họp báo quan trọng. Trong cuộc họp báo này, Tướng Đỗ-Mậu đã mở xẻ một bài «SỐNG NGHỈ» nói về sự bất công nếu đem so sánh «lính» với «quan»: Tướng Đỗ-Mậu, trong lúc nóng nảy, đã gần như hăm dọa CHU.TỬ sẽ phải chịu hình phạt của binh sĩ bởi lẽ «đã dám hạ bút phê phán cấp chỉ huy của họ» và tướng Đỗ-Mậu đã ngỏ ý với các nhân viên tùy thuộc của ông nghi ngờ CHU-TỬ là tay sai Cộng-sản. Báo bị đóng cửa, tất cả chúng tôi: Anh Nho, Trọng-Tấu, Đằng-Giao, Trần-Tử và Minh-Võ đều nhăn nhó, tức bực. Riêng CHU-TỬ vắng lúc,

nhưng không phải vì tờ báo anh làm chủ nhiệm bị đóng cửa mà vì bức mình bị nghi oan là thân Cộng — anh cho đó là điều sỉ nhục hơn nhất. Nhưng ngay sau đó, anh vui vẻ đắm vào vai tôi: «*Tại cậu đề dưới măng sét cái lập trường nặng quá! Nhật báo khuynh tả chống phản động trong và ngoài nước.*»

— Khi Anh lôi tôi ra khỏi nhà in Nguyễn-Bá-Tòng, rủ đi ăn trưa và anh nói: «*Thưa keo này bày keo khác!*» Tôi tưởng anh đã «*đech thềm*» buồn nữa. Nhưng tới chiều, tới tối, bắt gặp anh thở dài nhiều lần, tôi biết anh chỉ phớt tỉnh bề ngoài còn trong lòng vẫn buồn «*thê thảm*». Hỏi anh, anh thú nhận anh buồn vì cảm thấy cô đơn.

— Tôi hiểu nỗi cô đơn của anh, nỗi cô đơn của người không có ai thông cảm chia sẻ. Anh có tham vọng đương đầu và chiến thắng CS bằng những sở trường của họ: Cách mạng, tiến bộ, đứng về phe vô sản thì bị hiểu nhầm là thân Cộng!

— Không có một tờ báo đề «*tung hoành*». CHU TỬ chán nản ra mặt, trông cứ như héo đi. Tôi tìm được Đảng Nhân có măng sét tờ TIẾN Chúng tôi lại họp nhau làm việc giữ nguyên đường lối của tờ SỐNG, nặng hơn phần trào phúng — với «*nhật báo VE CHAI*» ở trang 2 — tờ báo cũng chỉ ra được 15 số. Mười lăm ngày làm việc giữa sự quẫn rũ mua chuộc. Phe này không mua chuộc được thì tưởng là chúng tôi đã bị phe khác mua chuộc, cứ thế, tờ báo của chúng tôi bị tất cả các phe nghi ngờ. Và, lý do thực sự đề đóng cửa báo TIẾN hẳn đó vẫn là sự tức, ghét và nghi ngờ CHU TỬ là tay sai cho phe phái nào đó, đối nghịch với Chính quyền.

CHU TỬ lại bị hiểu lầm, lại cô đơn và lại dùng nhiều tới danh từ « phù du » và hai tiếng « chó đẻ » !

— Tiền-Tiến của anh Đồ-cường-Duy, giao cho chúng tôi làm được gần một tháng cũng đóng cửa. Thân-Dân của cụ Nguyễn-thế-Truyền, Tranh-Đấu của ông Mão, Bến-Nghé của anh Đinh-văn-Ngọc lần lượt bị đóng cửa khi chúng tôi tới đàm nhận biên tập. Lý do đóng cửa vẫn là sự nghi ngờ của những người nắm quyền sinh sát báo chí trong tay.

— Do đó Chu-Tử luôn luôn thấy anh cô đơn « thể thảm » Cô đơn từ việc phanh phui cái Hội - Đồng Nhân-Dân Cứu Quốc ở miền Trung nên bị nghi là ăn tiền Cần-Lao) tới đả phá cuộc biểu tình bạo động của phe Công giáo (bị nghi là ăn tiền của Viện-Hóa-Đạo). Còn bao nhiêu tiếng xấu khác mà Chu-Tử và tờ báo của anh phải gánh chịu như chuyện ăn tiền của Tướng Thi. Và gần đây, nhất là tiếng xấu : bị Tướng Kỳ mua chuộc, bị phe Công giáo mua chuộc, tiếng xấu này đem đến kết quả tai hại là tờ báo Sống bị những người biểu tình — những người gây thơ muốn độc quyền dân chủ ! — đập phá, đốt.

— Chu-Tử làm báo với chủ trương thẳng thắn nói lên điều mình muốn nói, điều mình cho là đúng, là phải. Ở một nước tự do dân chủ thực sự, làm báo như Chu-Tử sẽ có người đồng ý và cũng có người không đồng ý nhưng anh sẽ không bị hăm dọa, đánh, đốt, phá và ám sát, vì ở những nước này, người ta biết trọng tiếng nói của nhau dù người ta không đồng ý với tiếng nói đó.

— Gặp anh Chu-Tử lần nào, anh cũng than là

cô đơn. Tôi không có ý kiến nên chỉ âm ỉ cho qua chuyện. Bây giờ, anh bị ám sát — dĩ nhiên bởi kẻ không đồng ý với anh, nhưng cũng không chinh phục nổi anh theo họ — tôi nghĩ nhiều về sự cô đơn mà anh thường hay than thở. Tôi thấy anh lắm !

Một số những tờ báo đối nghịch với anh đã chứng tỏ bằng những hàng «tít» lớn (Sì lô găng) tám cột nói lên sự đồng hội, đồng thuyền với anh, rất nhiều người không thích anh về điềm này hay điềm khác đã lên án kẻ ám sát anh và nhìn nhận anh trung thực, thành tín nên khâm phục anh, quý mến và hết khinh nghề làm báo của bọn mình !

— Viết dài lê thê như thế này, tôi chỉ muốn anh hiểu một điều : Dù Cộng sản thâm thù anh, dù một số người không đồng ý với anh, muốn giết anh để anh không viết được nữa, nhưng anh vẫn có nhiều bạn — mà phần đông anh chưa gặp, chưa quen — trong số có cả những người không cùng một quan - niệm với anh.

— Tôi muốn khi bình phục, ra khỏi bệnh viện anh sẽ nhìn cuộc sống phù du này bằng đôi mắt — cận thị — lạc quan hơn và hết nói nghề cầm bút xứ mình là một nghề... « chó đẻ ».

17-4-66

HOÀNG-ANH-TUẤN

Nhật Báo Tiền-Tuyến

*
* *

Ký giả chỉ có ngòi bút cần gì phải dùng đến « Máu » là phương tiện của những người man rợ !

Sau cái chết của ký giả Từ Chung đến lượt ký giả Chu Tử bị bọn khủng bố bắn 1 loạt 4 phát súng vào mình, hiện đang nằm vật lộn vùi tử thần trên giường bệnh.

Từ 6 phát súng nã tới tấp vào thân hình Từ Chung, đến 4 viên đạn thi nhau nhằm vào 1 ký giả bệnh tật què quặt như Chu Tử cả hai lần đều từ sau lưng bắn tới, đã cho thấy bọn khủng bố làng báo không phải là những kẻ tâm địa « anh hùng », nếu không muốn nói là khiếp nhược.

Những kẻ đó đã nhận định sai lạc về chân giá trị người ký giả hiện đại. Chúng tưởng làm như dưới thời Ngô đình Diệm, bọn ký giả bị chế độ bóp chết quyền tự do ngôn luận là bọn... « làm báo nói láo ăn tiền ».

Chúng cũng đã quen bị ảnh hưởng câu nói my dân của tướng Khánh mà không ngần ngại áp dụng bạo lực một cách tàn nhẫn :

— Mỗi ngòi bút là một sư đoàn !

Không, Ký giả không phải là hạng người như phe phản cách mạng và nịnh cách mạng gán cho như thế.

Người Ký giả VN hiện nay là nạn nhân của tất cả những trạng thái bất công, dốt nát của xã hội. Đi làm phận sự lấy tin, Ký giả Lỗ Vinh hai lần bị đánh sứt chết, trong khi bao Ký giả VN khác bị khinh蔑,

rẻ rúng bên cạnh những đồng nghiệp ngoại quốc của họ lúc nào cũng được kiêng nể, kính trọng.

Dám nói sự thật để phục vụ nghề nghiệp, Ký giả Từ Chung, Chu Từ bị ám sát bằng súng lục, trong khi hung thủ chỉ cần đâm, thoi vài cú họ cũng đủ ngã lăn ra chết giắc.

Ở cả hai phương diện, ký giả đều là nạn nhân của những kẻ không hiểu chút nào mục đích thiêng liêng của con nhà cầm bút. Bọn có thái độ khinh thị ký giả thật sự tại vì sợ ký giả phanh phui tất cả những cái dơ dáy của chúng mà cố tình làm ra thế để bịt miệng người kỳ giả.

Bọn hành động mưu sát ký giả chỉ vì chúng sợ lực lượng ký giả là « một sư đoàn » nên mới dùng võ lực một cách hèn nhát như thế.

Thật ra ký giả VN ở xứ này chỉ có ngòi bút và hai bàn tay không, đa số nghèo như chúa chồm, sống đời sống dưới mức độ bình thường ốm yếu, bệnh tật liên miên, những kẻ muốn đàn áp dư luận, bóp chết sự thật có cần gì phải hành động tàn nhẫn như thế. Họ chỉ cần nói lên cũng như hành động theo lẽ phải cũng đủ khiến ký giả phải kính trọng, nể nang.

Than ôi ! Lẽ phải trong giai đoạn đất nước lâm nguy, hình như đã biến mất. Lẽ phải đã nhường chỗ cho bạo lực, cũng như sức mạnh đã đàn áp sự thật. Trong cái thế kẻ nào cũng tự lo lấy, bọn ký giả VN lại có lo cho bao la, cho nhà, cho nước, cho pháp luật, công lý, cho lẽ phải, công bằng đề rồi lần lượt ngã gục bên lề đường đi đến chân trời tự do, dân chủ...!

Nhưng, dư luận của lẽ phải của công lý vẫn có đó. Trước cái ngã gục của ký giả Chu Tử mới đây toàn thể ký giả V.N cực lực lên án bọn núp trong bóng tối cố tình bóp chết sự thật, ngăn chặn người Ký giả chân chính phục vụ nghề nghiệp cao cả, thiêng liêng của mình.

Ký giả chỉ có ngòi bút và một tấm lòng. Họ ngang nhiên thách thức những kẻ mưu toan ám hại họ, nếu không xử dụng ngòi bút, thì nên thi thố bằng tấm lòng...

Cần gì phải lấy đến « Máu » để thanh toán nhau là phương tiện của những người man rợ !

Nhật báo THỜI SỰ MIỀN NAM

*
* *

Gửi Chu Tử

*Bỗng nghe tin thoát rặng rời,
Oán kia ai dựng ? họa ai sui ?
Một thân người bắn năm viên đạn.
Hai bận nhà thương mấy tháng trời.
Yêu nước phải chăng là đặc tội ?
Xót nỗi khôn nhẽ cứ im hơi,
« Sống » còn vị nghĩa thân còn « sống ».
Một tấm lòng son đất khó vùi.*

TIÊU TRANG TỬ
NHẬT BÁO SỐNG MỚI

TÒA SOẠN SỐNG TRÌNH BÀY

V

CHU TỬ
VÀ ANH EM SỐNG

*Dù với bạo lực nào ghê gớm nhất
Dù bom nổ trên đầu
Ta vẫn lòng lim dạ sắt.
TÚ KIẾU
(Sống — -1966)*

Như đã trình bày trên phần mở đầu cuốn sách này, «Đối với số anh em trong nhật báo Sống, Chu Tử không phải chỉ là một thân hữu, mà còn là một đại diện, chính với tư cách đại diện này, Chu Tử đã thay anh em tòa soạn Sống đề nhận những viên đạn khủng bố». Do đó, tòa soạn Sống, đã coi như chính mình bị bắn. Và vì vậy, cũng đã có những phản ứng thẳng thốt phần nộ cấp thời.

Những phản ứng tình cảm cấp thời ấy, lúc này đã qua. Thù hận, thống oán, như tên cuốn sách đã tự nói lên, không còn nữa.

Nhưng dù sao cũng nên nhìn lại những phản ứng trong các bài báo cũ của tòa soạn Sống, sẽ được tính lại sau đây, như những mảnh kỷ niệm.

Trước hết, là vài bài báo của Sống viết trước ngày Chu-Tử bị ám sát một tuần, khi tòa soạn báo Sống bị đốt.

ĐỐT !

Với tinh thần độc lập của một nhóm cầm bút bất mãn với chính quyền hiện tại, nhưng cũng không tán thành chủ trương gây rối của những kẻ vô tình hoặc hữu ý làm tay sai cho Cộng Sản, báo Sống trước cảnh sống còn của đất nước, chỉ nói lên tiếng nói của Lễ Phái của Lương Tri của người dân không đảng phái, không thuộc tôn giáo nào. Vậy mà báo Sống đã bị một nhóm người đốt phá...

Trước bày thú hung hãn núp sau những danh nghĩa cao đẹp, nhiều bè bạn khuyên can Sống : «Trêu vào bọn người đó làm gì ! Đến chính quyền có

súng ống, có pháp luật trong tay, còn phải.
mặc chúng tác quái, thì tốt hơn hết là giữ mồm giữ
miệng, đề tự bảo vệ lấy sinh mạng, hơi đâu đưa đầu
ra chịu báng».

Lời lẽ trên đây là luận điệu chung của hầu hết
những người quốc gia khiếp nhược, không phải
không biết thực chất bọn phá rối sẽ hiện nguyên
hình ra sao, nhưng vì hèn, vì tham sinh úy tử, vì
cầu an, những người quốc gia này đành ngậm miệng
ngó nhau, lắc đầu... Trời ơi! trên mảnh đất quốc
gia, dưới một chính quyền quốc gia, có luật lệ quốc
gia bảo vệ mà chúng ta còn dõn hèn đến thế, thử
hỏi nếu Cộng Sản làm chủ nốt mảnh đất này, chúng
ta còn là «người» nữa không?

Chúng tôi không đòi chính quyền trừng trị bọn phá
hoại, chúng tôi không yêu cầu chính quyền bảo vệ an
ninh cho chúng tôi, chúng tôi không buộc chính quyền
bồi thường thiệt hại cho báo Sống, nhưng chúng tôi
nói với chính quyền, nói với bọn người gây rối:

«Sự phá hoại đã qua đây! Trên tro tàn của
những giấy báo bị đốt, tiếng nói của tờ Sống lại tiếp
tục nói lên, dù chỉ là tiếng nói cô đơn! Cô đơn, đúng
thế! Vì không phải chỉ những người hùng mới cô
đơn; trong giờ phút này, dưới xã hội này người ta
chỉ cần có một chút sù lương tri cũng đủ thấy mình
cô đơn!

Báo Sống đang bị hăm dọa tứ phía. Bị Việt Cộng
viết thư hăm dọa, bị một nhóm người tự nhận là Phật
Giáo, bị một nhóm người tự nhận là Công Giáo đòi

hành hung, bị chính quyền coi như cái gai trước mắt, báo Sống vẫn thềm sống muốn sống, nhưng giá phải chết, Sống sẽ chết với lương tâm an vui của những người đã hành động, đã viết theo những điều mình nghĩ, « Hành động viết theo những điều mình nghĩ », là điềm duy nhất mang lại ý nghĩ cho sự sống, cho cuộc đời, điềm phân biệt chúng ta—những con người — với đàn cừu, đàn súc vật.

CHU-TỬ

CON ĐÃ GIÁC NGỘ !

(Sau khi một đám biểu tình tranh đấu cho tự do dân chủ tranh đấu tự do ngôn luận, báo chí đến... đập phá báo Sống, Tú Kếu bỗng thấy giác ngộ !)

*Lạy Đức Phật con vô cùng hối hận.
Quì dâng lòng thành khấn dưới chân Ngài !
Vâng, con biết loài người như nhóp bần
Lắm bần đen chưa thoát lốt sơ khai.*

*Nếu chứng kiến cảnh đau buồn dưới thế
Đang bơ vơ, lạc lõng lữ con hoang
Hắn Ngài cũng khôn ngăn cầm giọt lệ
Thương thất tình nhân loại vẫn đeo mang !*

*Nếu nhìn rõ những tương tàn thế thảm
Những thù hận che khuất đạo từ bi
Những hồn đăm quay cuồng cơn hắc ám
Ngài thở dài xấu hổ vội quay đi !*

*Con vẫn nhớ lời Ngài khuyên hỉ xả
Quên thân mình, cứu vớt mọi sinh linh !
Nhưng tội lỗi chúng con giờ nặng quá
Giải sạch lâu cũng phải triệu pho kinh !*

**Lạy Đức Phật, tỏa hào quang chiếu sáng
Đất dùm con thoát khỏi bến bờ mê !
Vẫn còn đó tham, sân, si mù quáng
Theo tà ma xa lánh cõi cây Đề !**

**Đức Thế Tôn ! Đức Thế Tôn ! Người hỡi
Xin dâng Ngài máu đỏ trái tim con
Mong lượng cả cho con về quì gối
Dưới chân Ngài, run rẩy cánh chim non !**

**Rất hối hận, con kêu lời thống thiết
Vòng luân hồi nghìn kiếp đón chờ kia !
Khối nhục thề bao giờ cho tuyệt diệt
Đề hồn con thanh khiết được bay về !**

**Lạy Đức Phật, linh hồn con quặn quai
Dưới bùn tanh ngày một lún sâu thêm !
Con hối hận đã sinh vào nhân loại
Xấu hổ này muôn kiếp vẫn không quên !**

**Trong một phút con bàng hoàng giấc ngộ
Ngài tưới dùm con nước mát cành dương !
Cho thù hận lòng con thốt bốc lửa
Cho thân này dịu bớt nỗi đau thương !**

**Cội Niết Bàn hãy cho con nương tựa
Bên cánh tay Ngài che chở bao dung
Tiền kiếp buồn, thốt chẳng buồn nhớ nữa
Lòng hân hoan đón nhận cái Vô Cùng !**

TÚ KẾU

Và bây giờ, bắt đầu những bài báo vội vàng, sừng
sốt, viết sau khi Chu.Từ bị bắn :

Con đường của người cầm bút !

Ai bắn Chu Tử ?

Ai đã có gan cầm súng ám sát một người yêu
đuối, không có phương thể tự vệ ?

Ai đã nhân danh Tự do Dân chủ mà lại đi bịt
miệng một người cầm bút bằng phương pháp bạo tàn
nhất là bắn giết ?.. Xin cho chúng tôi khỏi suy đoán,
buộc tội kẻ cuồng sát nạn nhân của Chánh trị đã mất
hết lương tri ấy.

Và cho chúng tôi được nói được trình bày những
cảm nghĩ..

Với bạn đọc đã nuôi dưỡng nhật báo Sống.

Với những nhân vật đang cầm những sợi dây
trói buộc hoặc đặt các cuộc biến động.

Với những vị Tướng Lãnh và Chánh khách đang
giữ những địa vị then chốt của bộ máy nhà nước..

Khi con người tổng hợp của chúng tôi đã phải trả
một giá quá đắt cho Nghề Nghiệp, cho ý hướng phục
vụ lẽ phải...

Rằng máu Chu Tử đã đổ — tuy Anh may mắn
thoát chết — chỉ vì anh quá tin vào tinh thần mã thượng,
tinh thần dân chủ của những kẻ thù mà nghề nghiệp
và lý tưởng đem đến cho anh. Những phát súng bắn
Chu Tử đã làm cho chúng tôi nghĩ rằng Tự do Ngôn
luận, Dân chủ v.v.. chỉ là những ảo giác, chỉ là
những bình phong người ta dùng để che đậy một
tham vọng độc tài...

Rằng Chu Tử bị bọn sát nhân bắn công khai rồi nhanh chân tẩu thoát trước con mắt của người xung quanh sợ run như cày sấy quả là một thảm trạng. Họ sợ không phải vì khiếp nhược nhưng vì họ thấy rõ không được bảo vệ bởi một bộ máy an ninh đặc lực.

— Riêng đối với những anh em cầm bút có lương tri chắc chắn còn nhiều anh em sẽ chờ đón kết quả như Từ Chung, như Chu Tử. Chắc chắn anh em cũng đã chờ đón tất cả những gì mà nghiệp dĩ đem đến. Trong sự nghiệp đấu tranh chung, trong sứ mạng tìm tòi đề nói lên sự thực, những người cầm bút quả thật là cô đơn yếu đuối. Người cầm bút, sẽ mất mát rất nhiều khi đối phương là những kẻ chỉ biết có bạo lực — Nhưng cũng đóng góp được nhiều nhất.

— Riêng chúng tôi, máu Chu Tử đổ... là máu của chúng tôi. Máu đó bị chảy chỉ vì Chu Tử không nghe những lời thuyết phục cũng như dọa nạt của những người sợ sự thực đang muốn uy hiếp những người làm báo biết phải trái, tôn trọng sự thực và lẽ phải, bắt những người này câm họng, nhìn lẽ phải và sự thực qua kiếng màu của họ.

Đối với những anh em cầm bút chúng tôi muốn nói rằng con đường đã được rưới bằng máu Từ Chung, bằng thương thề Chu Tử là con đường bắt buộc đối với tất cả.

Tất cả sẽ đi trên đó. Đi một cách tự nhiên bình tĩnh và không hận thù cho tới đích.

TRẦN TỬ
(ngày 18-4-66)

*
* *

Tô-Văn viết về những phút đầu tiên sau lúc Chu-Tử bị bắn.

Tôi là người tòa soạn đầu tiên lại gặp Anh — Tôi đến lúc Anh đã được đưa vô phòng dưỡng khì.

Tôi vào trong phòng gặp cháu Thủy, ái nữ của anh Chu-Tử đang đứng nhìn thân phụ trong ánh lệ nhòa.

Trông anh Chu-Tử vẫn tỉnh táo, đôi mắt vẫn tinh anh. Tay trái đặt trên trán, anh nhìn tôi mà không nói được vì máu tràn trong cuống họng.

Đã bị mổ 5 lần vì chiếc nhọt ở mông, người anh Chu-Tử vừa gầy ốm, vừa xanh. Sức đã quá yếu lại bị 4 vết thương do quân khủng bố để hèn gây ra, chúng tôi lo sức anh không chịu nổi nhưng trông đôi mắt bình tĩnh nhìn, mọi người chúng tôi tin rằng, sức mạnh tinh thần của anh sẽ đủ mãnh lực chiến thắng sự suy yếu của thể chất.

Tôi cầm tay anh nghẹn ngào nói trong nước mắt :

— « Anh tin ở chúng tôi. Chúng tôi quyết không lùi bước trước bất cứ một áp lực nào, một sự khủng bố nào. Chúng tôi cương quyết theo đúng đường lối của anh đã vạch ra».

Anh yên tâm để bác sĩ cứu chữa. Chúng tôi sẵn sàng chờ đợi những gì tàn bạo nhất do bọn để hèn khốn nạn nhất muốn bịt miệng những người muốn nói lên sự thật, muốn bẻ gãy ngòi bút của những người cương quyết tranh đấu cho sự thật.

Cháu Thủy òa lên khóc... Cháu Long và tôi cùng khóc nhưng anh Chu Tử vẫn bình tĩnh.

Khi viết bài này, chúng tôi mừng rỡ được tin Chu Tử đã thuyền giảm khả quan rất nhiều. Nghĩa là anh Chu Tử vẫn còn với chúng ta. Anh đã có thể viết được nhưng chưa ngồi được.

Tin anh Chu Tử bị ám sát đã gây xúc động mãnh liệt trong mọi tầng lớp dân chúng, nhất là lớp trí thức, văn nghệ sĩ, luật gia. Suốt ngày chuông điện thoại reo những lời thăm hỏi của thân hữu cảm tình với Nhựt báo Sống hay riêng với nhà văn Chu Tử.

Đài Saigon, mỗi giờ lại loan tin vụ ám sát để hèn trên cùng với tình trạng sức khoẻ của Chu quân, phản ứng của các giới đồng bào trước những hành động tàn bạo, để hèn của bọn khủng bố.

Chúng tôi tin rằng, trước sự sa đoạ của bọn người không linh hồn, không tình cảm, sự tàn bạo của lũ người khát nước, sự quý quyết, lòng tối tăm của những tên què lương tri, những con người đang chạy theo với lòng tham, sân si, Thượng đế, đấng Chí tôn không nở đưa về con người đầy thiện tâm, thành ý như Chu Tử, thần chết phải lùi bước trước ý chí sắt đá quyết sống để chiến thắng bọn ích kỷ, bọn tàn bạo, bọn khát máu, bọn đạo đức giả, bọn tham lam của Chu Tử.

Lạy đấng Thế tôn hãy phù hộ cho Chu Tử tai qua nạn khỏi.

Xin ơn trên phù hộ cho Chu Tử chóng lành mạnh để tiếng nói của Chu Tử lại vang lên cho bọn tàn bạo gục đầu xuống ăn năn.

TÔ VĂN
(21.4.66)

Người ở lại nhà.

Bây giờ là 7 giờ tối. 7 giờ sáng, anh Chu từ bị kẻ thù của chúng tôi ám sát bằng 4 viên đạn không lấy gì làm vinh quang cho họ lắm, nếu không muốn nói bằng 4 viên đạn dễ tiện, hèn hạ. Khi tôi ngồi ở tòa soạn viết bài này, anh Chu-Tử đang nằm mê mệt ở bệnh viện Cơ-Đốc suốt 12 tiếng đồng hồ, kể từ lúc kẻ thù của chúng tôi bắn sau lưng Chu-Tử, tôi vẫn chưa gặp anh để được chiêm ngưỡng những giọt máu bất khuất của chiến hữu chúng tôi, của chiến sĩ văn hóa của chúng ta.

Tôi phải ở lại nhà, ở lại tòa soạn cùng Đảng Giao vừa thủ thành vừa làm tin vừa trả lời các hãng thông tấn ngoại quốc, các đồng nghiệp, các độc giả xa gần gọi điện thoại tới hỏi thăm « tin ám sát Chu-Tử ».

— Chúng nó hạ Chu-Tử à ?

— Vâng ạ !

— Ông có biết chúng tôi xúc động và phẫn nộ dường nào không ?

— Dạ chúng tôi cảm ơn ông.

— Ông đã biết kẻ chủ mưu là bọn nào chưa ?

— Kẻ thù của chúng tôi đầy rẫy người, làm sao nhận diện được họ. Thôi đành chờ đợi nhà chức trách điều tra.

Tôi đã trả lời trong 12 tiếng đồng hồ những câu « phỏng vấn » như trên sau khi tường thuật vụ ám sát. Đề được nghe độc giả «chửi bới» kẻ thù của chúng tôi. Người quả quyết Cộng sản toan hạ sát Chu-Tử, kẻ

chắc chắn không phải là Cộng sản. Những câu tiểu thương, bùi ngùi nghe muốn mềm trái tim và ứa nước mắt của độc giả Sống đã làm bọn còn sống, bọn chưa bị ăn đạn kẻ thù như tôi, Đảng-Giao, Tú-Kếu, Trần Tử, những người ở lại nhà thăm thía tận cõi lòng.

Các anh chị Sinh viên đã tình nguyện đứng chung hàng ngũ với chúng tôi, chiến đấu tới cùng với kẻ thù của chúng tôi, với bọn người tầm thường, chỉ dám ám sát người cầm bút và lại bắn sau lưng ! Câu hỏi « Ai định giết Chu-Tử và « Chúng tôi sẽ có phản ứng gì ? » là đề tài sôi nổi tại tòa soạn Sống. Nhiều anh em trẻ đã đầm ngực uất ức khi nói về nỗi cô đơn của người cầm bút chiến đấu hôm nay.

Chúng tôi đầy rẫy kẻ thù : Cộng sản, Thối nát, Tham nhũng và mới đây, những người biểu tình quá khích. Thêm vào nữa là bọn buôn bán chính trị, buôn bán tôn giáo, bọn đầy tớ của ngoại nhân. Đảng trước có kẻ thù. Đảng sau có kẻ thù. Bên phải có kẻ thù. Bên trái có kẻ thù. Họ đều giống nhau ở một điểm : Hèn hạ.

Phải đau lòng mà nói rằng, những người chiến sĩ văn hóa đang cô đơn vô cùng. Cộng sản đã ghét mà Quốc gia cũng chẳng yêu. Và nỗi cô đơn còn bị đánh bởi một hoàn cảnh chó đẻ ngấp lút phản bội và dễ tiện.

Chính trong hoàn cảnh đó, Chu-Tử đã bị chúng nó ám sát.

Tôi biết tin anh bị ám sát hồi 8 giờ kém 20 phút. Anh em tưng sập chữ hoang mang bỏ lên ca tòa-soạn.

Đằng Giao rụng rời không muốn làm nữa. Tô-Kiểu ngồi im, Trần-Tử cũng ngồi im. Nguyễn-thụy-Long ở bệnh viện Cơ-Đốc cùng Tô-Văn. Sự phẫn nộ khiến chân tay chúng tôi run lên, lạnh toát.

Nhưng nửa giờ sau, những giọng chữ của Chu-Tử được đem từ bệnh viện Cơ-Đốc về, những giọng chữ máu viết trong tình trạng hôn mê của một chiến sĩ văn hóa bất khuất đã làm người chúng tôi nóng lên. Đó là những ngọn lửa lửa vào tâm hồn chúng tôi.

Anh Chu-Tử,

Anh cứ yên lòng tĩnh dưỡng. Những người ở lại nhà không phụ sự « tự hào » của anh đâu.

THƯƠNG - SINH

(7g30 16-4)

..

Ai ám sát Kha Trấn Ác ?

Kha Trấn Ác bị ám sát... Vụ ám sát « đẹp mặt » nhất của một dân tộc có bốn nghìn năm văn hiến này, cả thế giới đều đã biết. Tưởng không nên kể lể con cả con kê hay ăn tục nói phét chớ... đỡ buồn nữa, Kha Trấn Ác nằm trên giường bệnh, vẫn tương tự AVT như một người nghiện thuốc phiện vẫn tương tư... tô phe, như vân vân (đoạn này độc giả có thể làm một phát so sánh triển miên). Những giây phút tỉnh táo hiếm hoi, Kha Trấn Ác thường gắng gượng viết bài ATV và ước mơ mình là con Tám trong truyện cổ tích Tám Cám.

Hôm qua, vào lúc 12 giờ khuya, Bụt đã hiện ở đầu giường bệnh của Kha Trấn Ác. Bụt nhìn miệng Kha Trấn Ác vênh lên, lưỡi co lại, răng mất mấy cái răng. Bụt nhìn thân hình còm nhom của Kha Trấn Ác, nhìn vết giải phẫu ở mông Kha rỉ rỉ nước vàng, vết giải phẫu đã nhờ Tiết thần y TT Thích tâm Ấn ra tay tế độ chữa khỏi lại bung ra sau lần Tòa soạn bị đốt phá. Và Bụt khóc. Bụt khóc rưng rưng.

Kha Trấn Ác lấy làm lạ, hỏi rằng :

— Tại sao Bụt khóc ?

— Ta thương con

Kha Trấn Ác bèn òa lên nước nỡ. Bụt hỏi :

— Tại sao con khóc ?

— Con thương Bụt,

— Giờ con muốn gì, ta sẽ giúp con ?

— Con muốn biết thủ phạm giết con là ai. Con chỉ muốn vậy thôi.

Bụt lắc đầu :

— Ta là Bụt, ta thừa tài hóa phép xương cá bóng của con Tấm thành áo quần, giày dép lông lầy và đưa nó lên ngôi hoàng hậu. Nhưng ta không thể giúp con tìm ra thủ phạm được. Thôi con chịu khó nhờ nhà chức trách điều tra, Good bye, con nhé !

Bụt nói xong, liền biến mất.

Bài thơ làm trong khi nhịn đói

Ao Thả Vịt giới thiệu một bài thơ làm trong những giờ nhịn đói của sinh viên Hải thủy Nguyễn ở Tổng Hội

Sinh viên Saigon, Sinh viên Hải thủy Nguyễn đã nhận
đổi đề phản đối một lãnh tụ chi đó.

Anh Chu-Tử ơi! Anh Chu-Tử ơi!

Sáng nay nghe gió truyền lời

Rằng anh bị ám sát rồi còn đâu.

Giật mình tôi đứng thật lâu

Ngõ ngang nên đứng cúi đầu ngàn ngơ.

Trời cao đã thấy bơ vơ

Máu xương đã dồn xuống bờ Cửu-Long

Dù anh sống thực vớt lòng

Cũng năm phút đạn cấm hồn bỏ rơi!

Sáng nay tôi thấy bồi hồi

Làm bài thơ viết nhờ người đón đưa

Thương anh biết mấy cho vừa

Thương anh tuổi tác còn chưa về chiều

Quê hương cao mặt dăm chiêu.

Quê hương hiện hữu chuốc nhiều phong ba

Bắt chước Kha Trấn Ác.

Người bắt chước Kha Trấn Ác ước gặp Bụt như
con Tấm là nhân viên trị sự Vũ Hải Vân, kẻ có số
« ăn may » trong tử vi. Vũ Hải Vân bị « thối » Vespa hai
tuần trước thì sau đó lại bị « đốt » Vespa. Toàn là Vespa
ED thơm như oản. Vân ngồi ở tòa soạn, vẽ hình chiếc
Vespa đã bị đốt rồi khóc rưng rức. Bụt hiện lên hỏi:

- Sao con khóc ?
- Con mất Vespa.
- Ai thối của con ?

— Con không biết.

— Giờ con muốn gì ?

— Con muốn người ta đền con chiếc Vespa bị đốt.

Bụt thở dài :

— À cái đó khó lắm con ơi ! Ta chỉ có khả năng bảo nhỏ với ông Trần Đỗ Cung cấp cho con cái «bông» mới toanh đề tên Vũ Hải Vân thôi. Ta đã hết thiêng ở xứ Giao chỉ từ khuya rồi.

Bụt nói xong, ca bài «Ồ ề Rồ ề đánh đu...» Và Vũ Hải Vân ngủ thiếp.

oOo

Chưa hết, tới lượt anh em ở Tổng hội Sinh viên cũng bắt chước Kha Trấn Ác, khóc hu hu đề thấu tai Bụt. Bụt mắt công hiện ra.

— Sao các con khóc ?

— Các con bị... mất trinh Ngài ơi ! (Dùng danh từ của SV Đại học Sư Phạm trong một cuộc hội thảo).

Bụt có vẻ không bằng lòng :

— Ta là Bụt, ta chẳng muốn nghe hay nói những danh từ đao to búa lớn của người đời. Các con nói cho êm ái một chút.

— Ngài ơi ! Các con bị nghi oan đóp năm triệu.

Bụt xua tay :

— «Ồi, ôi, chuyện này ta chả dám, ta chả dám... Ta hết thiêng rồi. Các con ráng mà chịu. Ta khuyên một điều : Đừng có nhịn đói nữa. Ăn cho no thì kêu la mới to. Xứ Giao chỉ của các con, ai to mồm người ấy thắng. Các con hiểu chưa ? Thôi chào các con, ta sang Tây-Tạng đây.

Nơi này toàn những đứa mơ ước những chuyện vượt khả năng của ta».

Dứt lời, Bụt khấn gói quả mướp bay sang xứ Tây Tạng. Từ đó, không còn ai thấy Bụt hiện lên ở Giao chỉ nữa.

Duyên Anh và nỗi cô đơn của người cầm bút.

Chủ nhật này, nhà văn búp bê Duyên Anh sẽ diễn thuyết về đề tài **NỖI CÔ ĐƠN CỦA NGƯỜI CẦM BÚT**.

Lưu ý Duyên Anh một điểm : Kha Trấn Ác có một nỗi cô đơn to cỡ bố dầy nhè ! Là không biết hút thuốc phiện mà đời vẫn liệt vào hàng ngũ dân hít tồ phe. Nhớ nói cái điểm này nghe con « ngựa non sáo đá ».

*Chứng mày có nghe không ? Súng đã nổ rồi
Trước Chu-Tử, Tử thần còn e sợ
Hỏi lũ người lòng lang dạ thú
Năm phát đạn bắn lên sau lưng thật ti tiện dè hèn
Đề ám hại một người không tự vệ
Chúng mày hãy múa hò reo, đề ăn mừng chiến thắng
Chúng mày hãy diễn hành như lũ quỷ âm binh
Hỡi những người què quặt lương tri
Hỡi những bầy thú hung hăng núp sau
Những danh từ cao đẹp
Khoác áo làm hề cùỉ hủi lương tâm
Chúng mày là ai ? Mà chúng mày ác tâm
Trả lời người bằng súng đạn sát nhân
Chúng mày là ai ? Hỡi những thằng người tựa vật
bến chàm*

Chúng mày bán lương tâm cho những tróc vạng đê hèn
 Chúng mày tàn bạo, chúng mày dã man
 Mà miệng lưỡi giả nhân giả nghĩa
 Chúng mày không linh hồn, tim thành gỗ đá
 Khát máu người lòng dạ u mê
 Chúng mày là ai? Hỡi dã nhân
 Mang hình dạng con người, mà đầu óc ngu si rùng rú.
 Chúng mày đòi tự do
 Chúng mày đòi dân chủ
 Chúng mày nhân danh này
 Chúng mày nhân danh nọ
 Ôi, những danh từ đẹp để làm sao
 Chúng mày có biết rằng ta phỉ nhổ
 Lũ ti tiện: Một bọn chúng bay
 Chúng mày là ai? Ta không cần biết tới.
 Ta cầu mong chúng mày sớm tỉnh cuồng mê.

NGUYỄN-CAO-HÀN

(H c sinh Chu Văn An)

* *

Đây là nhân chứng mười ba
 Tôi viết tôi gửi người ta cấm hờn
 Biết đâu số phận cô đơn
 Biết đâu số phận anh còn đào hoa!
 Anh ơi thế hệ chúng ta
 Nào ai vay trả mà ra cấm hờn!
 Bây giờ sự thật cô đơn!
 Bây giờ chân lý oán hờn anh ư?
 oOo
 Anh Chu-Tử ơi! Anh Chu-Tử ơi!
 Dù anh có vạn ngàn lời

*Nhưng chưa thức tỉnh nổi người hờn căm
Xin anh chớ vội về nằm
Xin anh chớ vội vào thăm đất nghèo
Ai bảo anh viết YÊU
Ai bảo anh viết LOAN
Nên người đời mới GHEN
Nên người đời mới ghét
Chỉ còn SỐNG và chết
Có phải không anh!*

HẢI-THỦY-NGUYỄN
(16-4-1966)

Bài thơ của bạn Hải-thủy-Nguyễn thật dài ATV xin phép cắt bớt đi một đoạn.

Đòi hiến máu cho Chu-Tử.

Sau Trận Đốp đến lượt nhà văn... linh thủy Song Nam tình nguyện hiến máu cho Chu-Tử. Song Nam tuyên bố với Ao Thả Vịt rằng, được hiến máu cho một chiến sĩ văn hóa không còn gì hân hạnh hơn. Người tình nguyện hiến máu tặng Chu-Tử thứ ba là ông Giám.Đốc Nha Hàng Không Dân Sự. Ông nói thẳng với A.T.V. là ông không hề quen biết Chu-Tử. Ông yêu cái khí phách Chu-Tử và muốn gửi chút máu của ông vào giòng máu của Chu-Tử. Có thể thôi. Ngoài ra, một danh sách gồm 15 Vị Sĩ Quan từ cấp Tá trở xuống đã tình nguyện hiến máu cho Chu-Tử.

Hãy pha những giòng máu của những người bất khuất lại, hỏi ai không thích sống hèn.

MẮNG BỌN CHỦ MƯU ÁM SẮT CHU-TỬ

Súng đạn không làm chúng tôi gục ngã
Bạo lực không làm chúng tôi đầu hàng !
Thà chết vinh quang hơn sống đời nhục nhã
Hỡi ngu si ! Hỡi lũ mọi da vàng !
Hỡi lũ mọi da vàng không tim không óc
Ta biết các ngươi thâm độc và dê hèn
Ta biết các ngươi bản năng rừng rú
Ăn thịt người, uống máu đã quen !
Ai đã làm gì khiến các ngươi thù oán
Ai đã làm gì khiến các ngươi căm hờn ?
Hồn các ngươi mây mù, lương tri khói ám
Ôi đất nước này, xấu hổ nào hơn !
Xấu hổ chết đi thôi,
Khi ta với các ngươi cùng chung nỗi giống
Khi ta với các ngươi cùng chung vòm trời
Khi ta muốn dân tộc này tiến bộ
Thì các ngươi mam rợ mур đời !
Thương cho các ngươi cũng ăn cũng thờ
Cũng biết đi hai chân, biết đứng biết ngồi
Sao tim bỗng biến thành đá gổ
Sao mắt mờ và lợng hẹp hòi ?
Nhìn đâu các ngươi cũng thấy kẻ thù
Gặp ai các ngươi cũng cho là đại địch
Thậm chí những người viết văn làm báo
Sức trời gà, không khí giới phòng thân
Vậy mà các ngươi cũng dùng bá đạo
Sai người ám sát dần dần
Từ Chung tội tình gì chịu chết oan chết ức
Đề vợ yếu con thơ dài người nheo nhóc ?

Chu Tử nữa, cũng tội tình gì
 Sao các người muốn dè ra giết nốt !
 Nay ta bảo cho mà biết :
 Vũ lực các người chẳng dọa nổi ai đâu,
 Súng đạn các người chẳng làm ta lui bước.
 Ta sinh ra trót yêu tự do
 Nên nguyện suốt đời không đi sai sự thật
 Ngọn bút ta chẳng thề uốn cong
 Dù với bạo lực nào ghê gớm nhất
 Dù bom nổ trên đầu
 Ta vẫn lòng lim, dạ sắt !

TỬ-KẾU

CHƯA CÓ QUYỀN CHẾT

L'homme qui en savait trop ! »
 Là có ngày khốn khổ... đi doang !
 Nghe tin bác đớp đạn đồng,
 Cười lên sảng sặc chổng mông mà cười
 Ông cử Luật, Luật Đời dốt đặc
 Luật Đời Nay nó bắt ông câm !
 Hào hùng, cương trực là nhằm
 Xót xa vận nước ai cần ông đâu !
 Ngồi Bút Sắt đương đầu bạo lực
 Tắm lòng son thách thức cường quyền
 Là gàn ! Là dở ! Là điên
 Lương tâm không biết sơn đen, lúa rồi
 Sao không biết chiều đời chút chút
 Bác tha hồ chấm mút phây phây
 Con cây phải gọi Cự cây !
 Con Bò bác phải thừa ngay Cự Bò !

Thấy con Khi bầm to Cự Khi!
 Thấy con Heo yên trí Cự Heo!
 Khôn hồn lời đệ khá theo,
 Nếu không mạng sống còn treo chỉ mảnh
 Còn điều nữa Quan Anh nhớ lấy
 Chết hay đau cách mấy đừng quên
 Việt Nam vẫn sĩ lem nhem,
 Bỗng dưng thế giới biết tên Bình Quê
 Trước nhiều kẻ không mê được Bác
 Nay tự nhiên dào giạt xót thương
 Việc đời diễn biến lạ thường
 Ai ngờ đường chết là đường vinh quang
 Máy viên Đạn nghĩ càng kỳ thú,
 Anh ghi ân, lịch sử ghi công
 Anh ơi, phải sống mà trân trọng,
 Anh chưa được chết nghe không Anh Bình

TRẠNG ĐỐP

*
* *

CẦU TRỜI KHẨN PHẬT CHO CHU TỬ TAI QUA NẠN KHỎI

Mô Phật ! Xin ngài chứng quả cho
 Lòng thành con thấp nén hương to
 Cầu mong Chu Tử sao đừng... tử
 Đeo nặng muôn đời nghiệp... xồ nho !

Mô Phật ! ngài thương lấy đứa con
 Bơ vơ, lạc lõng, phúc chưa tròn !
 Hơn năm mươi tuổi còn điều đứng
 Oan nghiệt lâu nay chịu lắm đòn !

Tội quá ! Thân anh yếu quá rồi
Suốt đời chỉ biết viết văn thôi !
Làm chi nên nổi giờ như thế
Vỡ cả hàm răng, rách cả môi !

Hoặc giả, thưa ngài : nhân quả chẳng
Hẳn là tiền kiếp hẳn lảng nhãng !
Xác phàm không cố lo tu tỉnh
Thịt chó ăn vào chửi bới hăng ? ?

Sống trong thời đại hỗn mang này
Tàu chẳng ra Tàu, Tây chẳng Tây !
Mạng sống mỗi ngày thêm rẻ mặt
Hỏi ngài lên tiếng phán sao đây ?

Dẫu sao con cũng xin quì gối
Cầu nguyện mong ngài hãy đoái trông
Mở lượng từ bi mau cứu vớt
Đề chàng Chu Tử sống và nông

TỨ KẾU

*
**

HỒI LỘ THẦN CHẾT

Cúi đầu Trạng Đốp thưa lên,
Lạy Thầy chớ mất tên Bình Quê.
Thần Chết hỏi ! Xin nghe con nhé,
Mất một tay xì phé cũng buồn !
Canh bạc về sáng đang xôm,
Mấy tay đại bịp lắm đòn mê ly !
Coi dân Việt khác gì trâu chó,
Cò đóng gông mũi xỏ thừng dài
Những toan mặc sức trở tài,

Vung tay thấu cáy lá bài Việt-Nam
 Ai ngờ có Chu Lang đơn đốc,
 Tú vốn còm dăm đốc ra chơi!
 Mất chềng cận thị.... sáng ngời
 Xoáy vào tim óc các ngài dân Bê!
 Họ sợ họ khó bề thao túng,
 Thò ngón nào nó cũng biết ngay!
 Thằng này! Hừ, cái thằng này
 Nếu mà nó sống có ngày nguy to!
 Truyền đàn em phơ cho mấy phát,
 Tính phăng đi! Âm sát là xong!
 Thần chết hơi! Con lạy ông,
 Phát tâm quảng đại mở lòng hiếu sinh!
 Con nguyện sẽ tận tình báo đáp
 Đại ân Người ghi tạc lòng son!
 Một vò rượu để thật ngon,
 Con liều mua chịu để con dâng người
 O.K. gạt đại đi thôi!

TRẠNG-ĐÓP

* *

TÌNH THẦN BẤT KHUẤT

Nghe Chu-Tử bị quân hèn nhát,
 Tặng Đạn Đồng mấy phát vào thân-
 Bệnh tình gấp ghé tử thần,
 Lòng vẫn, lòng báo xa gần thương anh
 Thương ngài bút chân thành ngay thực
 Thương con người rất mực hăng say,
 Dăm thường nói thẳng nói ngay!
 Cho nên tại hạ lúc này xảy ra,

Hết những bọn ma gà chó chết !
Lấy bạo tàn chực bịt miệng sao ?
Tự do, Dân Chủ chỗ nào ?
Giết người như thể tự hào hay không ?
Lũ Thờ Chua trong lòng cảm xúc,
Đại diện, xù Trang Đóp tới thăm,
Tỏ tình hết nổi bắn khoăn,
Sẵn sàng hiến máu, nếu cần liếp tay
Phải nên biết cây ngay chẳng sợ,
Sẽ có người giúp đỡ chung quanh,
Cuộc đời là kiếp phù sanh,
Sợ gì bạo lực lộng hành mà ghê !
Càng như thế chủi thề càng giỏi,
Dẫu rằng không khí giới phòng thu .,
Bút cùn còn chút lương tâm,
Nếu còn đe dọa tinh thần còn cao.
Phải không các giót đồng bào ?

TRẦN-NGỌC-LIÊN

TÒA SOẠN SỐNG TRÌNH BÀY

VI

CHU TỬ

**VÀ PHẢN ỨNG CHUNG
CỦA BÁO GIỚI TRONG VÀ NGOÀI NƯỚC**

...Hội đồng báo chí, hội chủ báo Việt-Nam và nghiệp đoàn ký giả Nam-Việt, trong phiên họp bất thường sáng nay, 18-4-66, đã đồng quyết định ngưng ra báo ngày thứ năm, để phản đối vụ ám sát nhà văn Chu-Tử và nêu cao tinh thần tranh đấu cho tự do dân chủ.

Việc Chu Tử lãnh những viên đạn của kẻ khủng bố, nếu đối với bản thân Chu Tử, đã giúp anh có những cảm xúc quý báu, đối với công luận, đã gọi lên những suy nghĩ đặc biệt, đối với các nhà văn, đã gây lên những xúc động thân ái, thì đồng thời, cũng đã tạo được một thái độ nhất trí quyết liệt của báo giới, ngành sinh hoạt mà chính vì đó, Chu Tử bị bắn.

Những thái độ nhất trí quyết liệt này, như trong các phần trên đã trình bày, đã được thể hiện trước nhất qua cách thức loan báo các tin tức, và sự phản kháng không đắn đo hành vi khủng bố sát hại Chu Tử. Nhưng tiếp đó, còn được thể hiện qua sự lưu ý đặc biệt của dư luận đến sự sống của Chu Tử : Trong những ngày Chu Tử phải nằm điều trị tại bệnh viện, phái đoàn báo chí, kể cả những đồng nghiệp trước đây vốn không ưa gì Chu Tử và anh em báo Sống, cũng đã đánh chữ đại xá mà tìm đến tỏ lòng thương yêu. Tình trạng sức khỏe hàng ngày của Chu Tử, trong suốt thời gian điều trị, được đều đặn loan báo trên các báo chí.

Sau đây là hai bài báo đặc biệt của ký giả DZoãn Bình, phóng viên của cơ quan Việt Tấn Xã, viết riêng về tình trạng sức khỏe Chu Tử :

BÀI THỨ NHẤT

Đi thăm và phỏng vấn về bệnh tình Chu Tử

Tôi đến bệnh viện Cơ Đốc thăm nhà văn Chu Tử, sáng chủ nhật 17-4-66. Tiến đến cổng bệnh viện, mắt tôi dính vào tấm bảng ghi rõ bốn chữ : Miễn thăm Chu Tử... .

Trong phòng bệnh, nhà văn Chu Tử nằm thêm thiếp, bên chai tiếp máu, đầu trắng toát qua những nếp bông băng ngang dọc. Ái nữ của nhà văn lâm nạn, cô Thủy, đôi mắt đỏ hoe, dáng uè oải vì đã phải thức trắng đêm săn sóc thân phụ.

Cảnh phòng bệnh làm tôi ghen ngào, không còn đủ can đảm đứng lâu hơn.

Bước xuống lầu, tôi chợt nhớ tới lời tâm sự mà anh Chu Tử đã thốt ra trong ngày 14-4-66 với các bạn đồng nghiệp trên đường đi Biên Hòa: «Cố lẽ moa sẽ chết như một anh hùng dân tộc. Moa linh cảm thấy như sắp có chuyện gì xảy ra.»

Nhớ đến lời tâm tình này của anh Chu Tử một luồng cảm giác mạnh chuyễn qua người tôi. Tôi rùng mình, không ngờ lời nói trên của nhà văn Chu Tử lại linh nghiệm đến thế.

Xuống đến sân bệnh viện, chúng tôi gặp chị Chu Tử và cháu Chu Vị Long.

Chị Chu Tử buồn rầu cho biết:

— Suốt đêm qua, anh Chu Tử quần quại trong đau đớn. Anh đòi uống nước, trong lúc bác sĩ cấm không cho uống. Hiện anh thở rất khó vì vết thương ở quai hàm và ở cổ. Sự đau đớn đã hành hạ anh thâu đêm, người nhà đã phải không ngớt vực anh lên rồi lại đặt anh nằm xuống. Cháu Long với chiếc sơ mi còn in vết máu đã đổi màu, kể lại rằng: «Ba cháu còn tỉnh táo lắm. Lúc chị Thủy cháu lấy bút giấy cho ba cháu, vì hấp tấp đưa ngược cán bút ba cháu viết không ra chữ nên có bọp tai nhẹ chị Thủy cháu. Sau

đó ba cháu đòi đòi lấy bút chì, Hồi đêm ba cháu viết giấy đòi uống nước. Cháu phải lấy bông thấm chút xíu nước bôi vào môi cho ba cháu đỡ thèm. Ba cháu cũng đánh nhẹ cháu một cái tạt tai. Cháu thương ba quá. Có lẽ vì đau đớn đầy đọa nên ba cháu mới nóng nảy như vậy.

Điều cần biết là từ lúc bị đạ, nhà văn Chu Tử chưa hề nói được một tiếng nào vì anh bị thương ở lưỡi. Anh chỉ dùng viết để diễn lại ý mình. Trong những điều căn dặn gia đình, anh đã nhấn mạnh đến vấn đề, không nên nhờ cậy đến chính quyền. Khi bạn bè thân quyến đến thăm anh, trông những vết thương của anh mà ứa lệ thì anh vẫn tỏ ra như không có việc gì. Chị Chu Tử nói thêm rằng :

« — Nhà tôi vẫn nhất định coi cái vụ này là hãnh diện đối với Anh. Chỉ có mẹ con tôi là rầu muốn chết. Tính anh ấy đã định làm gì thì làm bằng được, ai khuyên can cũng không nổi ».

Nỗi đau đớn mà anh Chu Tử hiện đang phải chịu đựng là sự khó thở vì đờm đọng nhiều tại cuống họng. Tuy nhiên, theo bác sĩ Cả quyết « tính mệnh nhà văn Chu Tử coi như đã thoát khỏi sự hiểm nghèo »

Nhà văn Chu Tử năm nay đã ngót 50 tuổi. Người con trai lớn và cô gái thứ hai đang theo chương trình đại học

Vì đã từng chung sống với anh Chu Tử trong nhiều năm qua nghiệp bút. Tôi có thể nói rằng : tuy anh viết rất tàn bạo và xoi óc, nhưng bản tính anh thật vô tâm. Anh không biết hút thuốc phiện không

ra chuyện «mèo mỡ», chỉ hút thuốc lá, nhưng cũng chẳng bao giờ có gói thuốc trong mình. Anh nóng tính nhưng mau quên, bản tính anh rất quảng đại hay giúp đỡ bạn bè.

Chắc chắn nhà văn Chu Tử sẽ khỏi bệnh, nhưng... người ta đang lo lúc khỏi bệnh anh sẽ nói khó khăn. Dựa vào các vết thương hiện nay và cũng theo lời của bác sĩ thì ít nhất anh cũng phải còn điều trị liên tiếp trong sáu tháng nữa.

Và cho đến 9 giờ sáng nay 19-4 bệnh tình của anh đỡ nhiều và đã ăn cháo cùng uống sữa.

BÀI THỨ HAI

60 phút trầm lặng với nhà văn Chu Tử

SAIGON.— Căn cứ vào những lời khai của nhân chứng được phối kiểm rất kỹ lưỡng, nhà chức trách đã đặc biệt lưu ý tới 2 kẻ lạ mặt tới tòa báo Sống hồi 6g, 30 chiều 15-4 và đã gặng hỏi: «Chu Tử đâu?» Khi được nhân viên trị sự đáp: «Chu Tử về từ lúc 6g. rồi». Kẻ lạ mặt còn hỏi tiếp «về thẳng nhà hay đi đâu?»

Tên này gầy cao, giáng người xương xương, tuổi còn trẻ lối 22, 23 là cùng.

Lời khai của Chị Hai thì lúc sáng nọ chị ta đang lau nhà, và khi nhìn ra đường, chị cũng nhìn thấy tên khát máu, rút khẩu súng từ trong một cái túi nylon màu nâu. Giáng người y dong dong cao, trông tự như tên đã đến tòa báo chiều 14-4-66. Xuyên qua sự kiện kẻ trên người ta cho rằng, bọn sát nhân toan ra

tay từ chiều 15-4. Nhưng vì bị lỡ, nên chúng đề chậm lại qua sáng 16-4 mới hành động.

Nhận diện hung thủ.

Chiều hôm qua, anh Chu-Tử được trao một tập hình rọi lớn. Đó là hình của nhóm đông người. Tất cả đều được thu vào ống kính và chụp đủ mọi góc cạnh.

Rất tinh táo, Chu-Tử chọn lựa tỉ mỉ và nhận diện được tên gầy, cao giáng xương xương. Chính tên này đã bắn Chu Tử, rồi thủng thẳng ngồi sau xe gắn máy của đồng lõa chờ sẵn, cách nơi nổ súng sáu thước. Y còn nói với tên đồng lõa rằng: «nó chết rồi». Chu Tử nghe rõ.

Dù đã nhận diện bức hình nói trên, nhưng... đề tiến tới giai đoạn 2 là «thộp cò» tên sát nhân và tìm ra lý lịch của y thì... còn nhiều khúc mắc quan trọng.

Tuy nhiên ai cũng cho là vụ Chu Tử không đến nỗi «chìm xuống» và rơi xâu vào quên lãng như vụ Từ Chung.

Sức khỏe khả quan.

Tiếp tục theo dõi bệnh tình của nhà văn Chu Tử, chúng tôi đã tới thăm anh lần thứ hai, tại bệnh viện Cơ Đốc vào hồi 3g chiều hôm qua (19-4-66).

Chúng tôi rất vui mừng vì thấy tình trạng sức khỏe của anh Chu Tử rất khả quan nên nghĩ ý muốn dành riêng cho VTX cuộc phỏng vấn đặc biệt kéo dài 60 phút trong thăm lặt. Chúng tôi nói chuyện bằng cây viết nguyền ngoạc trên quyển vở học trò.

Anh Chu Tử đòi vực anh ngồi dậy đề viết cho nhanh. Nhìn cuộn băng cuộn ở cò, với đôi môi xung phòng và méo xệch, chúng tôi không nén khỏi cảm xúc, khi lướt tầm mắt quan sát khắp thân thể anh: đôi ống chân gầy guộc, khô cằn, nổi bật các đường gân xanh. Đôi mắt anh tuy hơi xẹp húp, nhưng vẫn còn nhiều vẻ sáng và sắc. Anh mặc bộ đồ nhà thương trắng toát. Căn phòng anh nằm có máy lạnh ngang rộng 2 thước dài 4 thước. Cách phòng anh lối 3 thước có một cánh sát viên mặc sắc phục ngồi canh gác.

Quên hết hận thù.

Gặp anh chúng tôi liền thuật tóm tắt bằng cách viết ra giấy những phản ứng sôi nổi của dư luận báo chí và các đoàn thể đối với vụ của anh. Anh Chu Tử gật đầu tỏ vẻ cảm động rồi viết nguệch ngoạc: «nhớ cảm ơn tất cả. Rất tiếc vì mệt quá không gặp được hết. Ông bà Đinh xuân Quảng, ông Nguyễn xuân Oánh đến hai lần mà chưa gặp. Nhờ cảm ơn Trung tướng Đặng văn Quang đã tới thăm tôi. Nhờ giới lời đa tạ một sĩ quan cấp tá mà tôi chưa biết mặt ký tên tắt MST ở đường Trương minh Ký giới đến cho tôi một Radio Transistor hồi chiều 19-4-66. Mong rằng lần này các anh em ký giả sẽ gần gũi nhau hơn».

Một anh bạn ở báo «Sống» chợt tới đúng lúc này, đã thuật lại một bài báo nói rằng: Bọn sát nhân đã hét lên: «Bắn chết, đồ phản động» Anh bạn tỏ vẻ bức tức vì sự bịa đặt đó... Nhưng anh Chu Tử xua tay ra dấu, không muốn nghe tiếp những chuyện không vui. Dường như, anh Chu Tử chỉ muốn nghe những

chuyện « yêu thương, vui vẻ », chứ không muốn tiếp nhận những chuyện xích mích hận thù...

Nhận diện hung thủ.

Anh Chu Tử viết tiếp :

— « Điều kỳ lạ, là khi bị họ bắn. Tôi tỉnh lắm. Tôi tỉnh như không cảm thấy bị gì cả. Tôi còn nghe rõ, tên sát nhân nói với tên ngồi xe gần máy chó y rằng : « Nó chết rồi ». Và thấy rõ y đi thùng thẳng rồi leo lên xe phóng chạy.

— « Anh còn nhớ mang máng mặt mũi tên bắn anh không ? »

Chúng tôi viết giấy hỏi. Anh Chu Tử viết tiếp luôn dưới mấy dòng kẻ trên :

— « Tôi có thể nhận diện được, Y cao, gầy dáng người xương xương.

Khóc như con nít !

Chúng tôi hỏi thêm : « Hiện giờ anh đau ở đâu, cảm giác thế nào ? ».

Anh Chu Tử viết trả lời : « Lần trước khi bị mìn vì (áp xe) mỗi lần bị giải phẫu, tôi đều khóc om sòm như con nít. Nhưng lần này tôi cảm thấy rất kỳ lạ... và chưa hề có một giọt nước mắt. Bây giờ mệt lắm, đêm không ngủ được ».

Đã ăn được súp và uống sữa.

Đúng lúc này chị Chu Tử pha ly nước cam cho anh uống. Anh lắc đầu viết :

Tôi không uống đâu, vì đang đau bụng. Tôi muốn ăn tí « súp ».

Chị Chu Tử cho biết cả ngày hôm nay anh Chu Tử dùng được lối nữa ly sữa và một chén «súp».

Mặc dù nằm trên giường bệnh, nhưng anh Chu Tử vẫn lo lắng điều khiển tờ báo. Anh có lật qua vài trang giấy, mà thôi thoáng nhìn thấy mấy giòng chữ của nhân viên tòa soạn hỏi ý kiến anh về bài vở. Và mấy giòng khác, của nhân viên trị sự báo tin cho anh Chu Tử biết :

— «Báo bán lên nhiều lắm ? »

— «Lên bao nhiêu ? »

— «Độ chừng 5.000 số».

Đến đây, anh Chu Tử đòi xuống giường, anh đương run rẩy trong một phút, tay phải bám chặt lấy vai tôi ; tay trái choàng lấy vai cháu Thủy con gái anh. Đột nhiên, anh ngồi phịch xuống ghế... mắt lơ lơ hơi thở hồn hèn, mệt mỏi...

Chúng tôi vội vực anh nằm lên giường. Thấy mệt anh mấp máy như muốn nói điều gì. Chúng tôi ghé sát tai kề gần miệng anh thì... nghe rõ có một tiếng nói cộc lốc :

— «Thủy».

Chỉ chệch một ly thì hết gỡ.

Chúng tôi ra dấu cho cô Thủy lại gần anh, anh đòi giấy bút để viết nữa. Vì thấy anh quá mệt chúng tôi định lặng lẽ cáo lui. Nhưng anh Chu Tử đang có hứng viết nhiều nữa, nên chúng tôi ráng nán lại đọc tiếp lời anh viết thêm như sau :

— « Bác sĩ nói, viên đạn xuyên từ lưng qua ngực

nếu chệch nửa phân nửa thì sẽ bị trúng động mạch mà trúng động mạch thì hết phương cứu gỡ. Còn viên đạn xuyên cò cũng chỉ chệch một tí tí nửa thì trúng khí quản thì hết sống nổi».

Chúng tôi viết trả lời : «Mạng số anh thật là lớn. Cầu chúc anh chóng bình phục để tiếp tục dùng ngòi bút tranh đấu cho tự do».

Chúng tôi chia tay anh vào hồi 4 giờ chiều đúng lúc có một phái đoàn ở Tây Ninh lên thăm anh. Một vị trong phái đoàn báo cho Chu Tử biết là đồng bào Tây Ninh rất căm phẫn khi hay tin anh bị ám sát. Từng ký giả một, từng tòa báo một, đều đã lần lượt bày tỏ các thái độ riêng về trường hợp Chu-Tử bị khủng bố. Những thái độ riêng ấy còn phải hợp nhau lại thành một thái độ chung, một tình thương chung.

Trên tinh thần ấy, các tờ chức báo chí đặc biệt của miền Nam, kể cả tờ chức mà Chu Tử cũng như toàn thể anh em báo Sóng đều không một ai tham dự, như nghiệp đoàn ký giả, cũng đã họp nhau lại đề có thể coi là lần đầu tiên trong làng báo Việt Nam, tiến tới một phản ứng nhất trí...

Sau đây là nguyên văn một bài tường thuật trích trong các báo chí xuất bản ngày 19.4 về buổi hội họp đặc biệt kể trên :

Toàn thể báo chí Saigon ngưng ra báo ngày thứ năm để phản đối : vụ ám sát nhà văn Chu Tử và nêu cao tinh thần tranh đấu cho tự do dân chủ.

SAIGON 18-4. — Hội đồng báo chí, Hội chủ báo

VN và nghiệp đoàn Ký giả Nam Việt trong phiên họp bất thường sáng nay 18-4-66. Tại Câu lạc bộ Báo chí đã ra một thông cáo chung lên án mọi hành động khủng bố ký giả, kiềm chế tự do ngôn luận và quyết định ngừng ra báo ngày thứ sáu 22-4-66 để nêu cao tinh thần tranh đấu chung cho tự do dân chủ.

Trước đó, trong phiên họp riêng cũng sáng nay, tại trụ sở của Hội Chủ báo VN, Ban chấp hành Hội Chủ báo gồm quý ông Vũ ngọc Các (Dân Chủ) Chủ tịch, Đặng văn Nhâm (Tiến) Quốc Phong (Tiếng Vang) Nguyễn trung Thành (Tia Sáng) và Phạm việt Tuyền (HĐ Báo Chí) đã quyết định ngừng ra báo một ngày vào thứ sáu đến để tỏ thái độ phản đối hành động ám hại nhà văn Chu-Từ.

Cũng sáng nay Ban Quản trị Nghiệp đoàn Ký giả Nam Việt gồm quý ông Trần chi Lăng (Thời sự). Phó chủ tịch, Ký Ninh (Thời Luận) Tổng Thư ký, Việt định Phương (Phó tổng Thư ký), và các nhân viên trong ban Quản trị cũng đã tán thành quyết định đình bản một ngày theo đúng quyết nghị của Hội Chủ Báo V.N.

Sau đây là nguyên văn bản thông cáo chung, cùng quyết nghị của Hội Chủ Báo V.N. và nghiệp đoàn ký giả V.N.

Thông cáo chung của Hội Đồng Báo Chí V.N. Hội Chủ Báo V.N. và Nghiệp Đoàn Ký Giả.

Chúng tôi, 3 tổ chức báo chí V.N. trong phiên họp chung bất thường ngày 18-4-66 tại Câu lạc Bộ Báo Chí, đồng xác nhận :

1) Luôn luôn đoàn kết chặt chẽ để cùng bảo vệ danh dự và mọi quyền lợi nghề nghiệp.

2) Quyết liệt phản đối mọi hành động khủng bố báo chí, ký giả và mọi hình thức kiểm chế tự do ngôn luận tự do báo chí.

3) Quyết nghị không ra số báo phát hành ngày thứ năm 21-4-66, để ngày thứ sáu 22-4-66 đề nêu cao tinh thần tranh đấu chung cho tự do dân chủ.

Làm tại Saigon, ngày 18-4-66

Hội Đồng báo chí Việt Nam

Hội chủ báo Việt Nam

Nghiep đoàn ký giả.

Quyết nghị của Hội Chủ Báo Việt Nam.

Hội Chủ báo V.N. trong phiên họp ngày 18-4-66, sau khi thảo luận về vụ ám sát ông Chu Tử, chủ nhiệm báo Sống và về chính sách báo chí của chính quyền hiện tại, đã quyết định như sau :

— Nhận định rằng tự do báo chí và ngôn luận là quyền căn bản để có thể tiến tới dân chủ thực sự. Mục tiêu cuộc chiến đấu hiện thời của dân tộc VN.

— Nhận định rằng : báo chí bấy lâu nay, 1 mặt bị bạo lực khủng bố, mặt khác bị chính quyền kiểm chế, bằng cách kiểm duyệt khắc khe.

— Nhận định rằng : Chính quyền không có biện pháp hữu hiệu để bảo đảm tự do hành nghề và an ninh cho ký giả.

Đồng thanh quyết nghị :

— Lên án hành động bạo ngược, man mọi của

bọn chủ trương khủng bố ký giả và một lần nữa yêu cầu chính quyền bãi bỏ kiểm duyệt báo chí để gây bầu không khí chính trị thuận tiện cho việc bầu cử Quốc hội Lập hiến.

— Đòi hỏi chính quyền có biện pháp hữu hiệu để bảo đảm an ninh cho ký giả (ghi chú: Quyết nghị này có trước khi Đại Tá Tổng Giám Đốc CSQG họp báo).

— Nghị phát hành số báo ra ngày thứ Năm 21-4-66 để ngày thứ Sáu 22-4-66 để tỏ tình đoàn kết báo chí trong việc tranh đấu chống đàn áp và kiểm chế báo chí

SAIGON, ngày 18-4-1966
Ban Chấp Hành Hội Chủ Báo
đồng ký tên

Và sau đây là thái độ tiêu biểu của làng báo Việt Nam, qua ý kiến của các ký giả, chủ báo tham dự buổi hội họp bất thường kể trên, qua một cuộc phỏng vấn của phái viên báo Sống :

Sáng thứ hai 18-4-66, ban quản trị N.Đ.K.G. Hội Chủ Báo V.N. và Hội đồng báo chí cử đại diện tới họp bất thường tại Câu lạc bộ báo chí, đại lộ Lê Lợi Saigon, đề tỏ thái độ sau vụ Chu Tử bị ám sát. Phóng viên Sống chân thành ghi nhận sự thông cảm và tình đồng nghiệp... đã biểu lộ qua những ý kiến sôi nổi và rất xúc động khi đề cập tới vụ Chu Tử bị khủng bố bằng súng đạn. Hầu hết đều tỏ sự phẫn nộ và chia sẻ nỗi đau thương đối với « 1 con ngựa đau cả tàu không ăn cỏ ». Điều đáng nói là trong số đó, có vài vị cũng đã từng bị Chu Tử

«đưa giai» trên Ao Thả Vịt, nhưng sự bất đồng ý kiến cá nhân đã bị xóa mờ trước mối hận sâu xa gây nhiều đau nhói nhưt buốt cho làng báo Việt Nam. Chúng tôi rất cảm động vì thái độ chung của các đồng nghiệp nhất là khi thấy, anh em ban Quản trị NĐKGVN (nặng ghi nhớ là Chu Tử và toàn bộ biên tập chưa ai gia nhập Nghiệp đoàn) đã sốt sắng cử người đi mua nho, cam và sốt sắng cử phái đoàn đi thăm Chu Tử một sự sốt sắng phát xuất từ con tim, từ đáy lòng. Chứ không phải vì «ngoại giao qua loa».

4 giả thuyết về vụ Chu-Tử bị ám sát.

Chúng tôi vợ được bạn nào là «hành nghề» luôn, vì thấy ai cũng có vẻ lật đật, hấp tấp bởi lúc đó đã 12 giờ trưa... Mờ đầu, chúng tôi phỏng vấn ký giả Song Phổ, báo Đất Tò. Hỏi anh về cảm nghĩ đối với vụ Chu Tử bị ám sát. Song Phổ kéo chúng tôi ra một góc phòng rồi trầm giọng nói :

— «Nói về cá nhân tôi chưa từng được nói chuyện với anh Chu Tử. Nhưng, tôi rất bất mãn về vụ khủng bố — dù bất cứ từ đâu tới, hay dù bất cứ do bàn tay đề hèn nào chủ trương — ».

Nhận xét về Chu Tử, Song Phổ, tiếp :

— «Anh Chu Tử có khuynh hướng mới. Anh có một lối viết riêng, mà tôi gọi là loại hành văn Cá biệt — Tôi nghĩ rằng, đó cũng là một cách viết của mỗi người ký giả. Vì thế tôi không có ý kiến phê phán. Dù sao cá nhân tôi vẫn thích lối viết của Chu Tử».

Được hỏi về cảm tưởng và theo ý riêng Song Phổ thì... liệu vụ này ai là thủ phạm ?

Song Phổ thận trọng đáp :

Có nhiều khía cạnh mà người ta nghĩ rằng, thủ phạm nằm trong 4 giả thuyết.

Chúng tôi ngơ ngác vì thấy Song Phổ ngừng bật, nên hỏi tiếp : «4 giả thuyết ấy là thế nào ? »

Song Phổ trả lời rất nhanh : «Tôi chắc các ký giả đều hiểu biết điều đó».

— «Riêng tôi chưa biết ! » Chúng tôi nói.

Song Phổ giờ một ngón tay ra dấu !

Theo tôi thì có 4 giả thuyết !

- 1) vì chủ nghĩa
- 2) vì chính kiến
- 3) vì tôn giáo
- 4) vì thủ đoạn.

Trong 4 giả thuyết đó. Chúng ta phân tách tỉ mỉ rồi chọn lấy 1. Riêng tôi — Không thể xác định là giả thuyết nào ? —

Ký giả cũng như chiến sĩ ở trận địa.

Rồi Song Phổ, chúng tôi vờ được ông Đặng Văn Nhâm chủ nhiệm báo Tiến.

Mới đầu ông Nhâm tuyên bố rằng :

— Người cầm bút trong giai đoạn này đã mặc nhiên coi như một chiến sĩ cầm súng ra mặt trận. Vì vậy, khi đã ra tới trận địa, người chiến sĩ phải chấp nhận mọi sự xây xát sẽ xảy tới với mình. Và nếu chẳng may có gục ngã thì đó cũng là một sự hy sinh anh dũng...

Được hỏi về tình cảm riêng đối với anh Chu Tử, Ông Nhâm nói :

— Anh Chu Tử và tôi đã từng cộng tác chung với nhau. Tôi rất quý mến anh Chu Tử. Tôi rất hiểu tính anh và có thể nói là rất thân.

Đề cập tới câu hỏi « Ai là thủ phạm »,

Ông chủ nhiệm Tiến, dè dặt đáp :

— Theo ý tôi thì chỉ có CS mới đủ tàn bạo để làm cái trò giết chóc đó. Bởi chúng làm như vậy sẽ đạt được mục đích gây hoang mang và tạo nên mâu thuẫn cho hàng ngũ quốc gia.

Chúng tôi hỏi « Dựa vào yếu tố nào, để có thể đoán là Việt Cộng chủ mưu ? » Ông Nhâm trả lời rằng :

— « Những hành vi man rợ đó, là trò chuyên nghiệp của CS. Còn người quốc gia mình với nhau, có hận thù tới đâu cũng chỉ giơ cao... Đà đánh khề, chứ làm gì đến độ hạ nhau ác ôn như thế được ».

Chu Tử chống lưng tung.

Thấy ông Nhâm lật đặt ra đi, chúng tôi vội quặt sang phòng bên thì vớ được ký giả Ký Ninh, hiện đang là Tổng thư ký Tòa soạn báo Thời Luận, đồng thời còn là Tổng thư ký của NĐKG.

Ký Ninh thận trọng cho biết rằng, anh chỉ trả lời với tư cách riêng chứ không nhân danh là gì hết... Anh nói :

« Dù không cần biết « ai là thủ phạm » tôi cũng vô cùng phản nộ trước những hành động hung bạo đâm máu như vụ Chu Tử bị ám sát và các hành hung khủng bố đã xảy ra ».

Về cảm tình riêng, Ký Ninh chưa từng quen biết Chu Tử nhưng xuyên qua bài vờ và bút pháp của Chu Tử mà Ký Ninh theo dõi hàng ngày thì.. lập trường chống bất công của Chu Tử rất hợp với lập trường của Ký Ninh.

Bồ tức thêm về diềm này Ký Ninh nói tiếp.

— Đúng ra, anh Chu Tử là người «chống lung tung».

Như chúng ta đã thấy, Chu Tử chống cả Mỹ, chống cả.. bên này bên kia bất cứ cái gì có thể cần phải chống là Chu Tử Chống — Điều đó, chứng tỏ anh là người thẳng thắn và Cương trực. Nhưng chính vì sự quá thẳng tính ấy mà.. hậu quả xảy ra những điều chẳng lành. Ký Ninh lắc đầu thở dài và nói thêm rằng :

— Lối viết châm biếm của Chu Tử rất tế nhị sâu sắc nhưng... đôi khi vì «thật» quá nên hơi quá nặng.

Hỏi về biện pháp nào hữu hiệu để bảo đảm an ninh ký giả.

Ký Ninh đáp nhanh :

— Ninh chịu. Tụi cầm bút « Xin Chịu thua » và xin chịu hoàn toàn hất lực vì vũ khí của ký giả chỉ là ngòi bút Cùn mà thôi.

Thủ phạm giết Chu Tử là vì thiếu Tự Do Báo Chí.

Chia tay Ký Ninh, chúng tôi gặp ký giả Việt định Phương, rất vui vẻ và niềm nở ; Việt định Phương nói ngay rằng :

— Cá nhân Chu Tử là một con người rất thẳng thắn — ảnh dám làm dám chịu — Đó là một đức tính tốt của người làm báo. Còn chuyện đường lối của Chu Tử đúng hay sai đó là vấn đề không ai có đủ thẩm quyền phê phán hay đề cập tới. Có điều đáng khen là nếu vạch ra điều Chu Tử sai, hoặc sơ sót thì ảnh vẫn can đảm chịu nhìn nhận như thường.

Khi nhắc tới sự thắc mắc « Ai là thủ phạm » ? Việt định Phương đã lạnh lùng tuyên bố :

— Thủ phạm chính là vì « thiếu tự do báo chí, thật là một ý kiến lạ. Chúng tôi tò vò chưa hiểu hết ý anh... Anh nhún vai tiếp tiếp :

— Thật vậy, Chu Tử cũng là một nạn nhân của sự thiếu Tự do Báo Chí. Bởi nếu có tự do ngôn luận thì làm chi còn có sự hiểu lầm. Chính vì thiếu sự ăn nói tự do, nên mới gây ra nhiều ngộ nhận. Khi đã hiểu lầm nhau rồi mà không có đủ thông tin thì hiểu lầm sẽ thành ung nhọt và hậu quả là bị nung nấu, nhức nhối thét rồi bề tùm lùm. Tóm lại, sau vụ Chu Tử bị ám sát, tưởng cũng là cơ hội cần thiết đề những người có trách nhiệm hãy mau mau lo ngay tới... vấn đề Tự Do Báo Chí. Tuy chậm... chậm quá rồi. Nhưng vẫn còn kịp chán. Anh kết luận. Hành động khủng bố ám sát là rất dã man và trắng trợn. Tôi hoàn toàn đồng ý với quyết nghị của N.Đ.K.G. dù không biết từ đâu đến hay do ai chủ mưu, nhưng tôi vẫn phản đối quyết liệt mọi hành động đe dọa tới đời sống của người cầm bút.

« Một mất mười ngờ ».

Sau hết, chúng tôi gặp anh Vũ ngọc Các, chủ nhiệm Dân Chủ anh Các nghiêm trang tuyên bố :

— Tôi nhất định là phản đối tới cùng về vụ Chu Tử bị ám sát. Bất cứ hành vi khủng bố nào do ai giết giây cũng đều là những hành động hèn hạ bỉ ổi.

Nhắc tới câu hỏi «ai là thủ phạm», anh Vũ ngọc Các, buồn rầu đáp !

— Theo thói quen của mình là «một mất thì mười ngờ.» Nhưng vấn đề này rất phức tạp và có nhiều điều... Chưa thể quyết đoán đồ vấy bậy bạ cho ai được. Lúc này nhận xét hơi sớm rất có hại và không nên phê phán quá hấp tấp quá vội vã. Và nhất là không nên quá chủ quan buộc án gán tội một cách cầu thả vô trách nhiệm, khi không có bằng cứ xác đáng.

Anh Vũ ngọc Các nhấn mạnh rằng :

— Riêng cá nhân tôi, tôi rất có cảm tình với anh Chu Tử. Vì nhận thấy, anh là người thành tâm, thiện chí tranh đấu cho tự do dân chủ. Anh có tài, đã nổi tiếng và rất thiết tha với Văn nghiệp; cũng như đã can đảm chống mọi bất công xã hội, không quản ngại hiềm nghèo và bạo lực.

**Sau khi Chu-Tử bị ám sát
Nhà văn Duyên-Anh đã nói gì...
tại trường Quốc Gia Âm Nhạc**

(Trích bài tường thuật của tạp chí Bách Khoa)

Những vấn đề đặt ra trong vụ Chu Tử bị ám sát không chỉ được nói tới trên các báo chí, mà còn xuất hiện trong mọi sinh hoạt tinh thần của công luận. Qua những viên đạn bắn từ sau lưng Từ Chung và Chu Tử, nhà văn Duyên Anh đã nhìn thấy cả một

vấn đề kèm theo, là nỗi cô đơn của người cầm bút, và anh đã nói chuyện về vấn đề này trên diễn đàn trường Quốc Gia Âm Nhạc. Sau đây vấn đề mà Duyên Anh đã nhìn thấy và nói, do tạp chí Bách Khoa tường thuật :

NỖI CÔ ĐƠN CỦA NGƯỜI CẦM BÚT

«Bây tiếng này nghe thơ mộng như tên một cái truyện ngắn tình cảm. Nó quyến rũ và dễ nói vô cùng đối với các bậc đàn anh của tôi hiện có mặt ở đây như quí anh Tô-Vấn, Phạm-việt-Tuyền, Trường-Sơn, Ngu.Ỡ, Thái-Linh, Nguyễn.kiên-Giang. Nhưng với tôi, với một ký giả chưa đầy ba tuổi làng, đề diễn tả được một chút cô đơn của tôi, của bạn bè tôi, tôi phải cố gắng trên sức cố gắng của tôi ».

Đoạn mở đầu duyên dáng trên đây đã chinh phục ngay số đông đảo thính giả chật ních Thính đường trường Quốc gia Âm nhạc và kịch nghệ Sài-gòn, lúc 10 giờ sáng, chủ nhật 24-4-1966. Và trong suốt một tiếng đồng hồ nói chuyện, ông Duyên-Anh, một nhà văn trẻ, một cây bút rường cột của nhật báo « Sống » đã làm người nghe không còn nhớ đến vụ « xuống đường » của một số đồng bào Thiên Chúa giáo sáng hôm đó... Vì đề tài đã gợi tò mò, mà diễn giả nói khá hấp dẫn, với giọng và dáng điệu rất trẻ của người có nhiều «búp bê» mến thương và ủng hộ.

Tuy mới lên ba tuổi làng, nhưng sống ba năm từ ngày chế độ độc tài gia đình trị họ Ngô Đình bị lật đổ tới nay, người cầm viết — theo diễn giả — đã sống 20 năm. Và sống ba năm trong cái thời gian mà

anh cho là «khốn nạn, bi đát, náo nùng, phản bội, đổ ky, bôi tro trát bùn vào mặt nhau, công khai ăn cắp, công khai nhận mình là lãnh tụ, anh hùng, vu khống xuyên tạc bi ôi». người thanh niên thấy mình lớn hơn, khôn ra, người ký giả mới vào nghề vớ được đôi hia bầy dậm.

Ông nói : « Tôi đã lớn lên, khôn ra, già nua, đã sống hai mươi năm trong ba năm tủi nhục đó. Và tôi thấy cô đơn vô cùng ». Rồi ông nhắc đến cái chết bi thảm của Từ Chung ngã gục như một chiến sĩ, đề « nổi cô đơn lại cho chúng tôi ». Và người cô đơn thứ nhất sau cái chết... « bị bắn sau lưng » của Từ Chung là Chu Tử, cũng bị bắn sau lưng, nhưng không chết.

Chánh quyền sau vụ mưu sát Chu Tử có ý định... phát súng lục cho các nhà cầm bút, nhưng anh em trong làng chắc là không ai chịu nhận cái khí giới tự vệ này. (Một tràng pháo tay lớn và dài chấm câu đoạn này, không biết đó là tỏ ý tán thành thái độ khước từ của giới cầm bút hay hoan nghênh nhã ý của nhà cầm quyền). Diễn giả nhận xét « ở cái đất nước này, ngoài Cộng sản, chúng ta còn vô số kẻ thù đáng ngại như Cộng sản. Chúng nó muốn giết ai, người đó phải chết. Nhà văn, nhà báo, chúng coi ra gì với súng đạn và tài bắn lén của chúng. »

Rồi, phân tích nổi cô đơn của kẻ cầm bút, ông thấy nó có hai phần : phần thể chất và phần tinh thần, và cả hai đều có bốn trường hợp mà ông lần lượt xét đến.

Những cái oái ăm, mảnh khảnh, buồn tủi trong

nghề ký giả ở nước ta hiện nay được ông nói đến một cách khi thì ranh mãnh, lúc lại xót chua.

Một bên, phải làm vừa lòng độc giả lúc nào cũng đòi cho được sự thật, một bên phải làm đẹp lòng chính quyền cho rằng nhiều khi sự thật nói ra không có lợi, người ký giả quả là ở vào cái cảnh nào nề trên đe dưới búa.

Diễn giả không dấu được nỗi buồn khi phải so sánh với ký giả ngoại quốc, nhất là ở Âu, Mỹ. Họ được tự do khen chê Chánh phủ, có khi lấy cả giọng thầy mà khen nữa chớ. Họ được đòi dào phương tiện đề thầu tin, đề lược tin, đề mua tin. Còn hoàn cảnh nước ta, nhìn vào số nhân viên tòa soạn, nó ít ỏi làm sao, và phải ôm đồm một công ba, bốn việc. Nỗi cô đơn được kể càng thêm đơn côi. Song « chúng ta nghèo nên chúng ta không học được đến nơi đến chốn. Nhưng chẳng vì thế mà chúng ta quá đề cao thiên hạ, khinh rẻ ký giả nước nhà ». Ông nói :

« Nỗi cô đơn tinh thần, tôi còn muốn tâm sự với quý vị và quý bạn là bị độc giả hiểu lầm mình ». Ông nêu lên trường hợp Chu Tử và tờ báo *Sống*.

« Một nỗi cô đơn nữa của người cầm bút thuộc về kỹ thuật. Nghề gì cũng có bạn, duy nghề viết lách chỉ có bạn chơi. Khi cầm bút là viết một mình ».

Nói thế, song « nỗi cô đơn làm buồn, nhưng làm lớn con người. Cô đơn trước thực tế, trước lương tâm chức nghiệp, trước thù và bạn, người cầm bút có một mình, suy tư chọn lựa, và kiên trì, cố gắng. »

Sau phần thuyết trình, đến phần thảo luận diễn giả xin mời một bậc đàn anh có mặt lên chủ tọa giùm.

Đó là O. Phạm viết Tuyên, chủ nhiệm nhật báo Tự do, chủ tịch Hội đồng Báo chí, Tổng thư ký hội Văn Bút Việt Nam, Ông Tuyên đã tỏ ra khéo léo trong việc điều khiển cuộc thảo luận rất hào hứng và sôi nổi này, mặc dầu ông tự cho mình là người chủ tọa bất đắc dĩ.

Một bạn đồng nghiệp của diễn giả được mời lên đề giới thiệu diễn giả: tuổi tác, tác phẩm, những báo đã cộng tác, những nghề đã làm, từ nghề giữ xe đạp đến nghề giáo sư tư thục...

Sau đó, ông Tân Hiến lên nói cái đơn tương đối của nhà văn, cùng nỗi cô đơn tuyệt đối được dồn vào sự kiêu hãnh làm cho kẻ cầm bút «lớn» hơn. Rồi ông ngâm nga mấy đoạn thơ nói lên điều ấy, thơ của Hồ Dzếnh và của Vũ-hoàng-Chương.

Ký giả Tô Văn (cũng trong ban biên tập Sống) đăng đàn và có ý kiến phủ nhận sự cô đơn của người viết vì theo ông, người cầm bút không cô đơn hoặc có cũng chỉ là hình thức. Ông nêu ra trường hợp của Từ Chung, Chu Tử, đã được «bốn phương độc giả» tới thăm gửi lời han hỏi. Sự cô đơn theo ông do những bạo quyền đặt ra để bắt buộc dư luận phải theo một chiều, mà ông tin chắc rằng một ngày kia sẽ không còn tồn tại trên giải đất này nữa.

Cũng lên góp ý, có cả bạn làm báo từ ngoại quốc trở về (tại Cao Mên.) Phần sau của cuộc thảo luận hướng về «chất vấn» diễn giả về mục Búp Bê mà ông chủ trương trong nhật báo Sống, và luận về sự lợi hại của mục đó. Kẻ bình người chống đối sôi nổi, đã vượt qua ngoài đề tài cô đơn, nên O. Phạm

việt Tuyền, «phát ngôn viên miền cương» đã cho xin ngưng buổi nói chuyện sau khi chính ông cũng trình bày vài «nguồn cơn» của chính mình trong quãng đời hành nghiệp.

NGÊ-BÁ-LÝ

Và 1 trong những bài báo của báo chí ngoại quốc.

Ngoài các hình thức báo chí, diễn thuyết, trên đài phát thanh Saigon, buổi tối ngày thứ tư 20.4 kể đó, hai nhà văn trẻ khác là Phan Tùng Mai và Trần Dạ Từ đã dành hơn 15 phút để nói chuyện với thính giả toàn quốc về vụ Chu Tử bị ám sát.

Trong khi dư luận quốc nội liên tiếp đặt ra những vấn đề sôi động quanh vụ ám sát Chu Tử, thì các báo chí ngoại quốc cũng đặc biệt lưu ý tới sự kiện này. Hầu hết các hãng thông tấn lớn có đại diện ở Việt Nam cùng nhiều báo ngoại quốc khác, đã đặc biệt loan tin và bình luận về sự kiện này. Sau đây là phần trích dịch tiêu biểu :

LTS.— Ngoài các Hãng thông Tấn, các nhật và tuần báo ngoại quốc như Time Newsweek, La Monde, Figaro, và v.v... đều dành những cột lớn để viết về vụ ám sát Chu Tử.

Di nhiên các đồng nghiệp ngoại quốc ấy không tránh khỏi những sai lầm nhỏ nhặt về phương diện thông tin như bạn đọc sẽ thấy trong bài của ký giả Serge Groussard đăng dưới đây về số bản dịch ngoại ngữ của tiểu thuyết «Yêu» quá nhiều, về quá khứ của Chu Tử chưa hề làm «quan» cho Nam Triều. Tuy

nhiên, các nhà báo ngoại quốc ấy có những nhận xét độc đáo và một lập luận riêng...

Đề bắt đầu, chúng tôi lược dịch bài báo của Serge Groussard đăng trên nhật báo L'aurore số ra ngày 19-4-1966.

Chu văn Bình, con người bất khuất.

Tôi rất xúc động và phấn uất khi biết người Chủ Nhiệm nhật báo Sống — Chu văn Bình — bị ám sát.

Nhật báo Sống là một tờ báo có hạng trong báo chí Việt Ngữ ở Saigon. Máy giờ trước khi bị ám sát, tôi có gặp ông Chu văn Bình, một người dong dong cao và gầy, mặt gầy, và tóc còn đen. Ông ta trông hầy còn trẻ so với số tuổi 50. Trưởng thành trong văn hóa Pháp, năm 1963, Chu văn Bình thành công rực rỡ với tiểu thuyết «Yêu», được dịch ra 10 (?) thứ tiếng và quay thành phim.

Con người quyết liệt.

Nhưng Chu văn Bình, trước hết là con người cứng rắn. Ông chống lại chính phủ các Tướng lãnh, chống lại những áp lực chính trị của Phật giáo và Công giáo, chống lại các khuynh hướng độc tài, chống âm mưu xâm nhập vào chính trị nội bộ Việt Nam của Mỹ. Lập trường của tờ báo ông là độc lập, tự do tuyệt đối. Mỗi một bài báo của ông là một nhát kiếm, một đợt tấn công mãnh liệt dựa vào thành tri dịch, những bài báo ấy cũng chống lại chủ nghĩa CS và VC mạnh hơn ai hết thấy.

Ông nói với tôi :

« Ý thức hệ CS rất ghê gớm vì nó sơ đẳng, nó

huyền hoặc quần chúng bằng những ý niệm về Công lý, về ái quốc, về bình đẳng. Lối thoát duy nhất của chúng tôi là giáo dục riêng biệt quần chúng hiểu thế nào là dân chủ thật sự, nền công lý chân chính, sự độc lập thực sự, sự tự do tín ngưỡng, tự do ngôn luận, tự do trình bày quan điểm, sự đổi mới xã hội và chống lại nạn nghèo đói.

Nhưng quần chúng hiểu rất rõ là số phận của họ hiện nay chỉ là số phận của kẻ bị kẹt trong cái rô của cách đây ít lâu Tòa soạn Sống bị đập phá (chúng tôi tự ý bỏ những đoạn đựng chạm đến các Phật tử).

TRẦN-TỬ

TÒA SOẠN SỐNG TRÌNH BÀY

VII

CHU-TỬ

VỚI HÌNH ẢNH VỤ MƯU SÁT

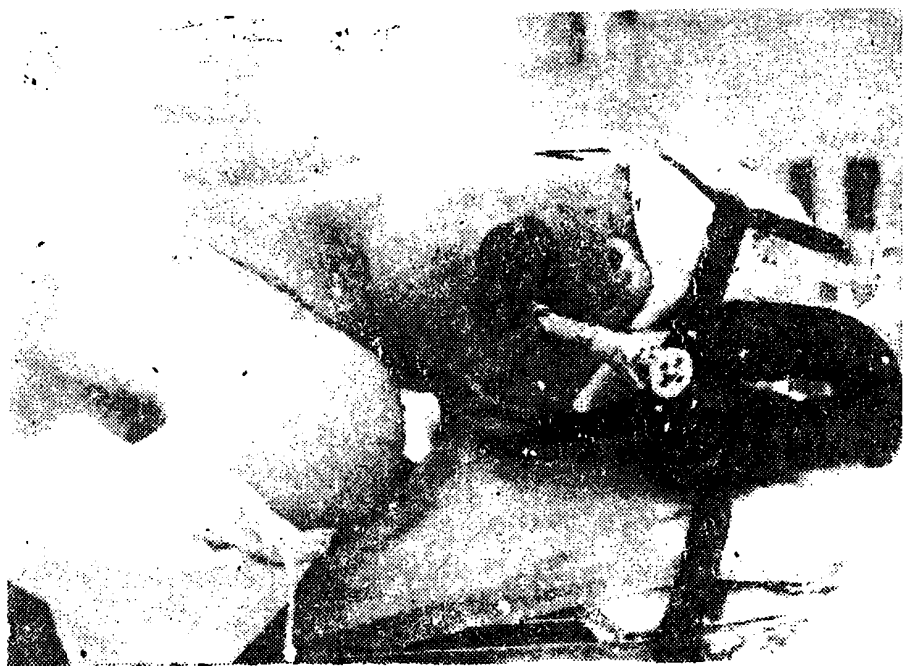

Trên : Chiếc xe oan nghiệt
đã lãnh những viên đạn
khủng bố cùng với Chu Tử.
Dưới : Một kính sau rạn
vỡ. Cửa xe còn rỉ ba giọt
máu đỏ thắm

(Ảnh Đàng-Đàng)

Tôi không biết
có sống thoát không
nhưng tôi đã bán
hàng tay dư
nhau ở
chợ búa
đi bán
chợ búa

Thủ bút của Chu Tử sau khi bị bắn : năm ngựa, nguyệt
ngọc bằng bút bíc, trên một tờ giấy nhàu nát

Chu Tử đang được tiếp dưỡng khí trong bệnh viện Cơ Đốc
(Ảnh Đàng-Đảng)

Tám áo đầm máu

(Ảnh Đông-Đông)

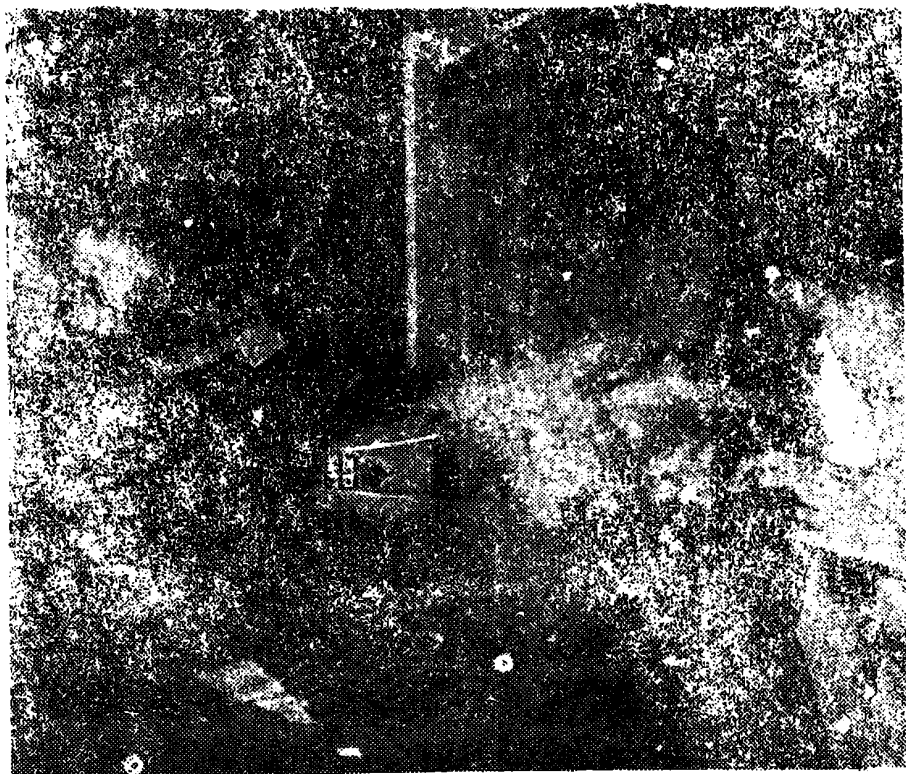

**Chu Tử giữa biên giới của Sống và chết trong cuộc giải phẫu
(Ảnh Đàng-Đàng)**

**Cựu Thiếu Tướng Đỗ Mậu, khăn đóng áo dài, cùng một
lollita tới bệnh viện thăm Chu Tử**

(Ảnh Đàng-Đàng)

**Quang cảnh tòa báo Sống bị đốt hồi 19 giờ 5 phút ngày 7-4-1966
(Ảnh của nhật báo Figaro)**

Sau một tuần điều trị tại bệnh viện Cơ Đốc, Chu Tử đã về Tòa soạn Sống để chụp ảnh kỷ niệm với anh em Tòa soạn (ngày 22-4.66).

(Ảnh S.A.X.)